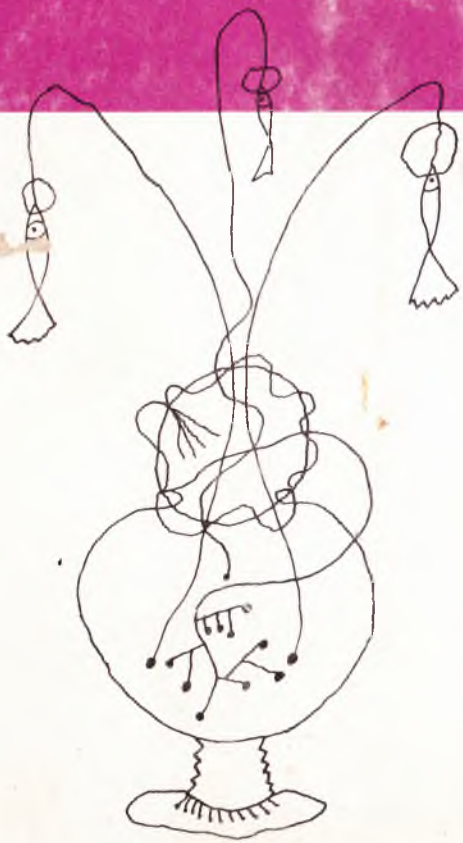
FEDERICO GARCIA

LORCA

BÜTÜN ŞİİRLER·2

Çeviren: Sait Maden

yazko

FEDERICO GARCIA LORCA
BÜTÜN ŞİİRLER·2
yazko

YAZKO
Türkocağı Cad. 17-19
Cağaloğlu-İstanbul
522 76 45

Dizgi, baskı, cilt:
Ağaoğlu Yayınevi Tesisleri, 527 73 37
Kapak: Lorca'nın bir deseni
İstanbul 1983

FEDERICO GARCIA
LORCA

BÜTÜN ŞİİRLER

2

ÇİNGENE ROMANSEROSU
OZAN NEW YORK'TA
IGNACIO SANCHEZ MEJIAS'A AĞIT
ALTI GALİÇYA ŞİİRİ
TAMARİT DİVANI
DAĞINLIK ŞİİRLER
HALK ŞARKILARI

Çeviren:
Sait Maden

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

ÇİNGENE ROMANSEROSU
(ROMANCERO GITANO)

1924-1927

1

AY, AY ROMANSI

Geniş sümbül eteğiyle ay
geldi demirci ocağına.
Oğlan aya bakar, bakar hep
oğlan öyle kalakalmış da.
Coşkunluğa kapılan yelde
kollarını oynatıyor ay
sert kalaydan memelerini
çıkarmış da, şehvetli ve saf.
Kaç git buralardan ay, ay, ay.
Çingeneler gelse yanına
yüreğinden yaparlar senin
ak yüzükler ve gerdanlıklar.
Oynayayım, oğlan, dur hele.
Çingeneler gelir yanına,
örs üstünde görürler seni
örtülü gözkapaklarınla.
Kaç git buralardan ay, ay, ay,
nal sesleri var çok yakında.
Tutma beni oğlan, kolalı
beyazlığım buruşur, bırak.

Ovalar davulunu döverek
atlı geliyordu karşıdan.
Oğlansa kapalı gözlerle
dururdu demirci ocağında.

Çingeneler geliyordu tunç
ve düş zeytinliğin ardından.
Yarı aralıktı gözleri,
dimdik dururdu başlarıysa.

Nasıl da öter gece kuşu,
ah ağaçta öter nasıl da!
Tutmuş bir oğlanı elinden
yürür ay göğün ortasında.

Demirci ocağında ağlaşır
çingeneler yana yakıla.
Başucunda yel bekler, bekler.
Öylece bekleyekalmış da.

2

PRECIOSA VE YEL

Çala çala tirşe bir ay'ı
Preciosa geliyor işte
iç içe girdiği bir yoldan
defnenin de, kristalin de.
Yıldızları yok sessizlik bu
çınlayıştan kaçınca birden,
düşüyor çatlayan, balıklı
geceyi şakıyan denize.
Jandarmalar uykuya dalmış
dağın yüksek tepelerinde,
İngilizlerin oturduğu
beyaz kuleleri beklerken.
Ve kıyının çingeneleri,
canları sıkılmasın diye,
çardak kuruyor kavkılardan
ve yeşil çam sürgünlerinden.

Çala çala tirşe bir ay'ı
Preciosa geliyor işte.
Bir de bakıyor ki yel çıkmış,
gözüne uyku girmeyen yel.
Çıplak, Ermiş Cristobalon,*
dolmuş içi gök dilleriyle,
tatlı, yitik bir gayda çalıp
bakıyor kızın gözlerine.
Kaldırsana elbiseni kız
gövdeni bir göreyim diye.
Aç mavi gülünü karnının
eski parmaklarıma bir kez.

*

Bir Hristiyan ermişi: San Cristobal. 250'de şehit edilmiş. (Ç.n.)

Tefini fırlatıp kaçıyor
Preciosa birdenbire.
Düşüyor ardına erkek yel
yakıcı bir kılıç elinde.

Deniz buruşturup sesini
gitgide soluyor zeytinler.
Ötüyor ışıklı kar gongu,
gölge flütleri hep birden.

Preciosa, kaç, Preciosa,
kaç, yakalar seni yeşil yel!
Preciosa, kaç, Preciosa!
Kaç, ardından yetişti bile
alçak yıldızların satiri
cilalanmış binbir diliyle!

Ödü kopan Preciosa
dar atıyor kendini işte
çamlığın üst tarafındaki
İngiliz konsolosun evine.

Üç jandarma çıkageliyor
keskin çığlıklar üzerine,
şakağa oturmuş şapkalar,
kara kaputlar üstlerinde.

Çingene kızına İngiliz
ılık süt veriyor bir kâse,
yanısıra bir kadeh de cin,
ama kız almıyor eline.

Ve ağlayarak anlatırken
olan biteni birer birer,
geçiriyor arduvaz dama
dişlerini çılgın gibi yel.

3

ÇINGAR

Ortasına doğru çukurun
hasım kanla görkemli, diri
Albacete bıçaklarıdır
parıldayan balıklar gibi.
İskambille geçen sert bir gün
keskin bir yeşile çevirmiş
hem kuduran atları, hem de
atlıların benizlerini.
Bir zeytin ağacı üstünde
iki nine ağlıyor şimdi.
Gösteriyor çıngar boğası
basık duvarlardan kendini.
Kara meleklerse tez elden
mendil ve kar suyu getirdi,
Albacete bıçaklarının
geniş kanatlı melekleri.
Montilla'lı Juan Antonio
ölü, bayırdan düştü gitti,
şakağının üstünde bir nar,
üstü başı süsen serpili.
Çıkarır ölümün yoluna
ateşten bir haçı o şimdi.

Yargıç, sivil muhafızlarla,
geçmiş geliyor zeytinliği.
İnildiyor akıp giden kan
dilsiz bir yılan ezgisini.
Sivil muhafız efendiler,
olanlar hep aynı değil mi?
Öldürülmüş dört Romalı var,
beş de Kartacalı belli ki.

O kızışmış uğultularla,
incirlerle akşam delirip
yaralanmış oyluklarına
düşüyor atlıların, bitkin.
Süzülüyor kara melekler
batı havasıyla çevrili.
Yürekleri yağdan, saçları
bol örgülü melekler şimdi.

4

UYURGEZER ROMANS

Yeşil, sana vurgunum yeşil.
Yeşil esinti. Yeşil dallar.
Bir teknedir gider denizde,
bir atlıdır yol alır dağda.
Düş kuruyor balkonunda kız,
gölge vurmuş beline kadar,
gözleri var soğuk gümüşten,
yeşil bir ten, yeşil saçlarla.
Yeşil, sana vurgunum yeşil.
Tüm nesneler kıza bakmada
çingene ay altında şimdi,
kız onları görmüyor ama.

Yeşil, sana vurgunum yeşil.
Tanyerinin yolunu açan
gölge balığıyla gelmede
kırağı yıldızları kocaman.
Törpülüyor incir ağacı
yelini zımpara dallarla
ve kabartmış dikenlerini
yaban kedisine benzer dağ.
Ama kim gelecek? Hem nerden?
Balkonunda kız kara kara
düşünüyor acı denizi
yeşil bir ten, yeşil saçlarla.

Değiş desem değişir misin
evini atımla, arkadaş,
sivri bıçağımla paltonu,

bir de eğerimi aynanla?
Cabra geçitlerinden beri
kan içinde geldim, arkadaş.
Elimden gelse, delikanlı,
peki derdim ya bu takasa,
artık ben eski ben değilim,
evim elden çıkalı çok var.
Ölmek istiyorum, arkadaş,
yatağımda şöyle rahatça.
Ah çelikten olsa döşeğim
Hollanda bezi çarşaflarla.
Şu göğsümden gırtlağıma dek
açılmış yaraya baksana.
Kara kırmızı üç yüz güldür,
ak gömleğini donatmada.
Tutmuş sızıp kuruyan kanın
yün kuşağını baştan başa.
Artık ben eski ben değilim,
evim elden çıkalı çok var.
Bıraksan da bir çıksam bari
yüksek korkuluklara kadar,
bıraksan, bıraksan da beni
çıksam yeşil korkuluklara.
Ay korkuluklarına doğru,
sular akan çağıltılarla.

Yüksek korkuluklara doğru
çıkar şimdi iki arkadaş.
Bırakarak geride bir kan,
gözyaşı izi bırakarak.
Ufacık teneke fenerler
titreşiyordu çatılarda.
Ve yaralıyordu ağaran
tanyerini bin tef, sırçadan.
Yeşil, sana vurgunum yeşil.

Yeşil esinti. Yeşil dallar.
Çıkarlardı iki arkadaş,
bırakırken yel ağızlara
bir ödsuyu, nane, fesleğen
tadı, bir garip, kekre tat.
Söylesene arkadaş, nerde,
nerde senin acı kız daha?
Onca zaman bekledi seni!
bekleyecek nice zaman da
yeşil balkonunda gelmeni
serin bir yüz, kara saçlarla!

Yüzeyinde sarnıçın işte
çingene kızıydı sallanan.
Gözleri var soğuk gümüşten,
yeşil bir ten, yeşil saçlarla.
Buz kesilmiş bir ay parçası
onu su yüzünde tutmada.
Nasıl cana yakındı gece
benzerken bir küçük alana.
Güm güm kapıya vuruyordu
sarhoş sivil muhafızlar da.
Yeşil, sana vurgunum yeşil.
Yeşil esinti. Yeşil dallar.
Bir teknedir gider denizde,
bir atlıdır yol alır dağda.

5

ÇİNGENE RAHİBE

Kireç ve mersinde sessizlik.
Çayır ebegümeci silme.
İşlemekte saman sarısı
bir beze şebboylar rahibe.
Pır pır uçurur yedi kuşunu
gün ışığının loş âvize.
Sırtüstü yatan bir ayıdır,
böğürür uzaktan kilise.
Ne güzel iş bu! Ne incelik!
Doymaz işlemenin zevkine
içinden gelen çiçekleri
o saman sarısı bezine.
Ne ayçiçeği! Ne manolya
bir nice pul, nice şeritle!
O ne aylar, o ne safranlar
tapınağın döşemesinde!
Bitişik mutfakta kaynıyor
beş portakal şeker içinde.
Almeria'dan devşirilmiş
beş yara*sı İsa'nın işte.
İki atlı gider dört nala
gözlerinde rahibeninse.
Çıkarttırır ona bir derin
son uğultu gömleğini de
ve ıssız boşlukta dağları
ve bulutları seyrettikçe
mine çiçeğinden, şekerden
yüreciği kırılır gider.
Ne şahlanmış ova böyle bu,
yirmi güneş var üzerinde!
Nasıl da kabarmış ırmaklar

Llagas de Cristo: Lâtin çiçeği (nastortium). (Ç.n.)

açılan gönül gözlerine!
Öyle dalmış ki nakışlara,
ayağa kalkıp, esintide,
gün ışığı satranç oynarken
pencerenin kafeslerinde.

6

KOCALININ BİRİ

Aldım onu ırmağa gittim
daha kızoğlan kız sandım da,
oysa kocalının biriymiş.
Gece Santiago gecesiydi
söz birliği etmişiz gibi.
Cırcır böcekleri yanınca
lambalar da sönmüş gitmişti.
En son köşelerde atmamla
uykulu memelere elimi
acılı açılıverdiler
bana sümbül sapları gibi.
Hışırdardı kulaklarımda
kolası iç etekliğinin
vererek on bıçağın birden
yırttığı bir ipek sesini.
Dorukları gümüş ışıksız
ağaçlar büyürdü belli ki,
havlardı bir köpekler ufku
ırmaktan çok ötede şimdi.

Aştık çalısını yolların,
dikenini, böğürtlenini,
yaş toprağa bir çukur açtım
altında saç topuzu için.
Ben çıkardım kıravatımı.
O çıkardı elbisesini.
Tabancalı kemerimi ben,
o dört katlı etekliğini.
Ne sümbülde var ne sedefte
o kadar incesi derinin,
billurlar ay vursa da vermez

parıldayışın öylesini.
Kalçaları, ürkek balıklar,
altımdan kaçı kaçıverirdi,
yarısı var ateş içinde,
yarısı da var buz kesilip.
O gece aştım, bir o gece
ben yolların en güzelini,
binmiştim bir sedeften taya
hem dizginsiz hem üzengisiz.
Erkeğim ben, açmam kimseye
onun bana dediklerini.
Sağduyunun aydınlığıyla
oldum sıkı ağızlı kişi.
Öpüşlere, kumlara batmış,
ırmaktan aldım da getirdim.

Sallıyordu kılıçlarını
süsenler bir rüzgâr esti mi.

Yakışanı yaptım kendime.
Dürüst çingene gereğini.
Armağan ettim ya saz rengi
koca bir dikiş sepetini,
tutulmayı istemedim de;
evli olmasına evliydi
ama kızım demişti bana
birlikte ırmağa geldik mi.

7

KARA ACI ROMANSI

Horozların kazma-küreği
eşeleyip arıyor tanı,
inerken Soledad Montoya
karanlık tepeden aşağı,
burcu burcu gölge ve kısrak
gövdesiyle, bakırdan sarı.
Memeleri, kararmış örsler,
inler nice yuvarlak şarkı.
Kimdir dilediğin Soledad
bu saatte, eş dosttan ayrı?
Kimi dilediysem diledim,
de: sormanın gereği var mı?
Gelmişim de kişiliğimi
ve mutluluğumu ararım.
Soledad'ı her üzüntümün,
gemi azıya alan atı
—sonunda varır ya denize—
yutuverir dalgalar nasıl.
Anımsatma bana denizi,
fışkırır çünkü kara acı
zeytinler yetişen toprakta
uğultulu dallardan ağrı.
Ne çektiğin acı, Soledad!
Acının en dayanılmazı!
Beklemekle, ağızla kekre
dökersin limon gözyaşları.
Ne büyük acı! Çılgın gibi
dört dönüyorum evi barkı,
iki örgüm yerde sürünüp
yatak odasını, mutfağı.
Ne acı! Kara kehlibara
döndüren tenimi, urbamı.
Ayy gelincik böğürlerim ayy!

Ayy dokuma çamaşırlarım!
Bedenini yıka, Soledad,
gelen suda çayırkuşları,
Bırak da Soledad Montoya
yüreciğin dinlensin artık.

Aşağıdan çağlar bir dere:
o gök ve yaprak farbalası.
Doğan güne taç giydiriyor
çiçekleriyle sukabağı.
Ah acısı çingenlerin!
O temiz ve hep yalnız acı.
Ah acısı o gizli suyun.
uzak tanın verdiği acı!

8

SAN MIGUEL*

(GRANADA)

Balkonların ordan görülür
dağda, dağda, yükselen dağda
katırlar ve karaltıları
ki ayçiçeği taşımaktalar.

Gölgeler içinde gözleri
sonsuz geceyle sisli daha.
Dönemeçlerinde havanın
tuzlu bir tan çatırdamada.

Bir beyaz katırlar gökyüzü
cıva gözlerini kapar da
beneklenir nice yürekle
sessiz, yarı karanlık hava.
Ve soğur da buz kesilir su
kimse gelip dokunmamakla.
O çılgın ve açıktaki su
dağda, dağda, yükselen dağda.

San Miguel dantel içinde
yatmış kulesinde yatağa
açıp güzel uyluklarını,
kandiller dizili dört yanda.
On ikiyi haber vermeye
alışkın başmelek, şakadan
ve tatlı bir öfke gösterir
bülbüllerden, güllerden ya da.
San Miguel, üç bin gecelik

Müslümanların Mikail Aleyhisselâm dedikleri başmelek (Ç.n.)

ergen şarkı söyler camlarda,
çiçeklerden uzağa durmuş
ve oğunmuş kolonyalarla.

Bir balkonlar şiiri söyler
oynaşarak deniz kumsalda.
Sazsız kalan ay kıyıları
zenginleşir uğultularla.
Ayçiçeği çekirdekleri
yiyen kızlar gelir yanyana,
bakır gezegenlere benzer
dolgun ve gizli kalçalarla.
Yüksek yüksek atlılar gelir,
bir bülbüller dününden kalma
özlemle yüzleri kararmış
üzgün tavırlı hanımlar da.
Ve o safran körü, o yoksul
Manila başpiskoposu da
erkeklerle kadınlar için
okur çift ağızlı bir dua.

San Miguel sessizdir şimdi,
yatmış kulesinde yatağa
süslü püslü etekliklerle
tenteneler ve aynalardan.

Çift rakamlar, fanuslar beyi
San Miguel tepeden tırnağa
ince nakışlara gömülmüş
dam köşkleri ve çığlıklardan.

9

SAN RAFAEL*

(CORDOBA)

I

Sazlı kıyılara kapalı
arabalar gelip dururdu,
parlattığı yere çırçıplak
bir Romalı gövdesini su.
Arabalar, ki yatak serip
olgun Guadalquivir billuru
bulut şakırtıları, çiçek
levhaları içre uyutur.
Dokur türkü türkü çocuklar
bir yeryüzü yorgunluğunu
eski arabalar yanında,
karanlığın yoldan koyduğu.
Ama bir karışık gizemde
Cordoba titremeden durur,
ortalığa karanlık çünkü
duman yapıları kurdu mu
gösterir sert parıltısını
mermer bir ayaklık, dupduru.
İncecik teneke yapraklar
tatlı külrengiyle süs bulur
yelin, başlayınca esmeye
zafer anıtlarından doğru.
Ve köprü üflediği zaman
Neptün gibi on uğultuyu,
tütüncüler gedik duvardan
kaçmakta bulur kurtuluşu.

Müslümanların İsrafil Aleyhisselam dedikleri başmelek. (Ç.n.)

II

Tek bir balık suyun içinde
bağlayan iki Cordoba'yı:
Sazların ak Cordoba'sıyla
mermer yapılar Cordoba'sı.
Soyunur kıyıda çocuklar,
yüzlerinde ne gam ne kaygı,
belleri var Merlin'ler gibi,
Tobia*nın genç çırakları,
takılmak isteyip balığa
sorarlar alaylı alaylı:
şarap çiçekleri mi istersin,
yarımaylı sıçrayışlar mı?
Ama yas vererek mermere
yaldızlayan balık suları,
öğretir ıssız sütun gibi
onlara dengede durmayı.
Müslümana çalan başmelek,
pul pul işlemeli her yanı,
dalgaların kavşak yerinde
gürültü ve beşik arardı.

Tek bir balık suyun içinde.
Güzelliğin çift Cordoba'sı.
Kırık fıskiyeli Cordoba.
Göklerin kuru Cordoba'sı.

İ.Ö. VII.y.'da yaşamış bir Yahudi. Kocayıp kör olmuş da, San Rafael'in öğütleri üzerine, oğlunun elinden iyileşmiş (Ç.n.)

10

SAN GABRIEL*

(SEVILLA)

I

İncecik, saz gibi bir oğlan,
geniş omuzlu, dar bedenli,
ağız acı, gözler kocaman,
teni gece elma'sı rengi,
sinirleri yanan gümüşten,
boş sokağı dolanıp geçti.
Ezip hava çiçeklerini
pırıl pırıl iskarpinleri,
ikiz uyumlarla şakıyıp
nice göksel ve kısa derdi.
Deniz kıyıları boyunca
ne palmiye var onun eşi,
ne taçlı bir kıral bulunur,
ne ışıklı bir yıldız, gezgin.
Alaca akikten göğsüne
başını bir eğiş eğer ki
gece geniş düzlükler cırlar
önünde diz çökmek isteyip.
San Gabriel meleğe çalar
gitarların hepsi besbelli,
kumruları evcilleştiren,
düşmanı bilen şöğütleri.
San Gabriel: Ağlıyor çocuk,
gelir ana karnından sesi.
Çingeneler verdi, unutma,
sırtındaki bu elbiseyi.

Müslümanların Cebrail Aleyhisselam dedikleri başmelek (Ç.n.)

II

Göksel-Muştu'su kıralların,
ayca zengin, kılıkça yoksul,
açar kapısını sokaktan
çıkagelen yıldıza koşup.
Giralda'nın torunu olan
Başmelek San Gabriel, doğru,
bir gülüşle zambak arası
konuk gelir evine onun.
Pır pır eder yeleği gizli
cırcır böcekleriyle dolu.
Bütün yıldızları gecenin
değişir de birer can olur.
San Gabriel: İşte üç sevinç
civisiyle duran benim bu.
Yasemiıler açar parıltın
yanan yanaklarımdan doğru.
Göksel-Muştu, esmer güzeli
tanışığın, Tanrı seni korur.
Bir oğlun olacak, yellerin
saplarından güzel bir oğul.
Ayy gözlerimin Gabriel'i!
Ömrümün Gabrielillo*su
düşlerimde karanfillerden
yaptım otur diye bir koltuk.

Tanrı seni korur, ayca zengin
Göksel-Muştu, kılıkça yoksul.
Oğlunun göğsü üzerinde
bir lekeyle üç yara olur.
San Gabriel, parlarsın nice!
Ömrümün Gabrielillo'su!
Duyuyorum yükseldiğini
ılık sütün bağrımdan kopup.

Gabriel'in küçültme eki almış biçimi: Gabrielçik. (Ç.n.)

Yüz kıral soyunun anası
ey Göksel-muştu, Tanrı korur.
Çorak gözlerinde parıldar
bir görünüm, atlılar dolu.

Şaşkın Göksel-Muştu'nun şimdi
türkü söyler karnında çocuk.
Ürperir incecik sesinde
yeşil yeşil üç badem topu.

San Gabriel bir merdivenden
tırmanırdı havaya doğru.
Bütün yıldızları gecenin
gökte herdemtazeler oldu.

11

ANTONIO EL CAMBORIO'NUN SEVILLA YOLUNDA TUTUKLANMASI

Antonio Torres Heredia,
Camborio'gil oğlu, yeğeni,
boğa görmeye Sevilla'ya
gider, elde sorgun değneği.
Yakışıklı, yavaş yol alır
yeşil aylardan kararmış teni.
Parlar gözleri arasında
mavi çelikten kâkülleri.
Yolun yarısına gelince
yusyuvarlak limonlar kesti

ve fırlattı suyun içine,
oldı suyu bir altın rengi.
Bir karaağacın altında,
yolun yarısındayken yeni,
muhafızlar tutup götürdü
onu dirsek dirseğe verip.

Gün yavaşça bitti de, akşam
bir omuza asılıverdi,
ırmaklarla deniz üstünde
hazırlayıp uzun bir geçiş.
Zeytinlikler oğlak burcunun
gecesini beklemektedir,
sıçrar bir sürücü kısa yel
sırtına kurşun tepelerin.
Antonio Torres Heredia,
Camborio'gil oğlu, yeğeni,
arasında beş aynasızın
yürür, yok elinde değneği.

Antonio, peki kimsin sen?
Camborio'gillerden geleydin
bir kaynak yapardın kanından,
akan beş dereye benzerdi.
Değilsin sen kimsenin oğlu,
Camborio'larınsa hiç değil.
Onlar, dağdan dağa dolaşan
o çingeneler eskidendi.
Toz altında titreşir durur
unutulmuş bıçaklar, eski.

Akşamın saat dokuzunda
onu götürdüler içeri,
o sırada jandarmaların

hepsi limonata içerdi.
Akşamın saat dokuzunda
onu kapattılar içeri,
sağrısı gibi bir tayın
gök yine ışık içindeydi.

12

ANTONIO EL CAMBORIO'NUN ÖLÜMÜ

Ölüm sesleri çın çın öttü
Guadalquivir'in orada,
erkek bir karanfil sesini
saran eski sesler olarak.
Çaktı domuz ısırıkları
onlardaki uzun konçlara.
Sıçrıyordu bir yunus gibi
kaygan, vuruşurken ortada.
Vişnerengi boyunbağını
yuyup yıkadı düşman kanla,
ama altında dört bıçağın
kolları düştü iki yana.
Daldırırken mızraklarını
yıldızlar külrengi sulara,
çiçeklenmiş yavşanotları
düşünürken körpe boğalar,
ölüm sesleri çın çın öttü
Guadalquivir'in orada.

Sen ey sert yeleli Camborio,
Antonio Torres Heredia,
sesi erkek karanfil sesi,
yüzü kararmış yeşil aydan:
Kimler kıydı canına senin
Guadalquivir'in orada?
Benameji amcamın dört oğlu
Heredia'lar, kimler olacak.
Kıskanmadılar elindekini,
göz diktiler bende olana.

Vişnerengi iskarpinlere,
fildişinden madalyonlara,
şu zeytinle şu yaseminden
yoğrulmuş tenime çok daha.
Ah! Antonyito* el Camborio,
sultan hanımlara yaraşan!
Tez aklına getir Meryem'i
çünkü gelen ölümdür başa.
Aman Federico Garcia
bir haber sal jandarmalara!
İşte belim kırıldı gitti
mısır sapı gibi ortadan.

Üç yerinden fışkıran kanla
yanüstü devrilir toprağa.
Öyle eşsiz bir sikkeydi ki
basılmaz benzeri bir daha.
Bir yastığa koyar başını
görkemli bir melek o zaman.
Başka solgun melekler geldi
yanına bir kandil koymaya.
Ulaşınca Benameji'ye
dört amcaoğlu bir arada
sona erdi ölüm sesleri
Guadalquivir'in orada.

Antonio'nun küçültme eki almış biçimi. (Ç.n.)

13

SEVDADAN ÖLMÜŞ

Parıldayan nedir orada
ta koridorların dibinde?
Oğlum, kapatsana kapıyı,
saat on biri vurdu bile.
Gözlerimde, ben istemeden,
yanan dört lamba var birlikte.
Bakır parlatıyor olmalı
orada birtakım kişiler.

Can çekişen gümüş sarmısak
ay ufalır artık, iyice
yayar da altın saçlarını
altın kuleler üzerine.
Balkon camlarına çarpmada
gece derin bir ürperişle,
tanımadan onu bin köpek
arkasına düşüverince,
ta koridorlardan bir şarap,
bir amber kokusu gelirken.

Eski seslerin uğultusu
ıslak kamışların yeliyle
çınlıyordu yarı gecenin
o kırık dökük kemerinde.
Uykudaydı güller, öküzler.
Ta koridorların dibinde
bar bar bağırırdı dört ışık
Ermiş Jorge'nin öfkesiyle.
Onun erkek kanından gelir

karalı kadınlar vadide,
acısından o genç böğürün
kopmuş çiçek sessizliğiyle.
Yaşlı kadınları ırmağın
ağlaştılar dağın dibinde,
yol vermeyen dakikasına
adlarla saçların birlikte.
Gece ak kareler yontardı
alçı duvarlardan kendine.
Akordiyonlar çalıyordu
meleği de, çingenesi de.
Anacığım, ben öldüğüm gün
öğrensin bütün efendiler,
mavi mavi telgraflarla
güneyden kuzeye çekilen.
Yedi çığlık, yedi kan gölü,
yedi çift haşhaş çiçeğiyle
parçalandı donuk aynalar
loş odaların içersinde.
Örttüğü nice kesik elin
ve çiçekten taçların nice
yeminler denizi çınlardı
bir yerde ki bilmez hiç kimse.
Çarpıyordu kapılarını
gök bir orman gürleyişiyle,
bar bar bağırırken ışıklar
ta koridorların dibinde.

14

ECELİ GELMİŞİN TÜRKÜSÜ

Bir kurtuluş yok bu yalnıza!
Ufak gözler benim başımda
ve kocaman gözler atımda
ne kapanır gece geldi mi,
ne de bir göz atar yanına,
on üç teknesiyle bir düşün
sessizce uzaklaşmasına.
Oysa bir sert, duru bakışla
tetikte bekleyen atlılar,
bu gözlerim, taş ve madenden
bir kuzeye bakar, dalınca
o kuzeyde damarsız gövdem
soğuk oyun kâğıtlarına.

Yoğun öküzleri ırmağın
oğlanları yıkar aşağıya
çimerlerken boynuzlarının
kıvrık ayları arasında.
Başlar uyurgezer örslerin
üstünde çekiçler şarkıya
uyku nedir bilmez atlıyı
uyku nedir bilmez atıyla.

Haziranın yirmi beşinde
derler Amargo'ya varıp da:
Çal baltayı gitsin istersen
avlunun tüm zakkumlarına.
Çiz kapının üstüne bir haç
adını koyarak altına,
şundan ki bitecek böğründe

ısırgan, baldıran yakında,
sönmemiş kireçten iğneler
batacak ayakkaplarına.
Mıknatıslı dağlarda, gece
gelecek bu işler başına,
ırmak öküzleri içerken
gördükleri düşte kamışlar.
Git ısmarla çanlar, kandiller.
El kavuşturmaya alış da
tatmaya bak soğuk yelini
madenlerin de, taşların da.
İki aya varmadan çünkü
gireceksin toprak altına.

Savurur bulut kılıcını
Santiago ta yukarıda.
Kambur göğün sırtından, ağır
sessizlik iner aşağıya.

Haziranın yirmi beşinde
açıktı ya gözleri daha,
ağustosun yirmi beşinde
uzandı bir bir kapatmaya.
Sokaktan adamlar inerdi
eceli gelmişe bakmaya:
dururdu öyle, duvardaki
dingin yalnızlığa dalmış da.
Ve kusursuz kefen o katı
o eski Roma havasıyla
ölüye dengede tutardı
sert kumaşının arasında.

15

İSPANYA GUARDIA CIVIL*I ROMANSI

Karadır atları, kapkara.
Nalları da kapkara demir.
Pelerinlerinde parıldar
mürekkep ve mum lekeleri.
Ağlamak nerde, onlar nerde,
hepsinin de kurşundan beyni.
Yoldan ağrı çıkagelirler
gönülleri cilalı deri.
O çalgınlar, o gececiler
boğarlar geçtikleri yeri
zamk karası bir sessizliğe
ve bir dehşete, kum incesi.
Nerden isterlerse geçerler
ve saklar kafasında hepsi
belirsiz tabancalar dolu
bir sisli yıldızlar evreni.

Hey çingenelerin kenti hey!
Bayrak içinde her köşesi.
Ay ve sukabağı her yanda,
kurumuş kiraz sergileri.
Hey çingenelerin kenti hey!
Kim görür de ansımaz seni?
Hey tarçından kuleleriyle
acıların, misklerin kenti.

Bir de geliverdi mi gece,
gece, gecenin de gecesi,

Cildin 198. sayfasındaki nota bakınız.

çingeneler ocaklarında
güneşler, oklar döverlerdi.
Çalardı bütün kapıları
kötü yaralanmış bir beygir.
Jerez de la Frontera'dan
cam horozlar ötüşmekteydi.
Yel çırçıplak dönüverir de
şaşkınlık köşesine gelir
gecede, gümüşten gecede,
gece, gecenin de gecesi.

Meryem anamızla San José
bakarlar yok kastanyetleri,
çingenelere başvururlar
görmüşlerdir diyerek belki.
Meryem ana gelir karşıdan
sırtında bir kadı cüppesi
çikolata kâğıtlarından,
boynunda çağla kolyeleri.
Kollarını sallar San José
üzerinde ipek pelerin.
Üç Acem şâhıyla birlikte
derken Pedro Domecq de gelir.
Düşler içindeydi yarımay,
kendinden geçmiş bir leylekti.
Tutmuştu fenerler, sancaklar
tepeden tırnağa sekileri.
Aynalarda hıçkırıyordu
kalçası yok bir sürü çengi.
Jerez de la Frontera'ysa
gölge ve su, su ve gölgeydi.

Hey çingenelerin kenti hey!
Bayrak içinde her köşesi.

Söndür yeşil ışıklarını,
bak, muhafızlar sökün etti.
Hey çingenelerin kenti hey,
kim görür de ansımaz seni?
Bırakın denizden uzakta,
taraksız kalsın perçemleri.
İkişer ikişer dalarlar
bayram eden kentten içeri.
Bir herdemtazeler uğultusu
alıverir fişeklikleri.
İkişer ikişer dalarlar.
O gececil astarı yerin.
Gök onlar için bir mahmuz
vitrininden başka şey değil.

Korkusuz kent, kapılarına
habire kapılar eklerdi.
İçeri kırk muhafız daldı
çalıp çırpmak için her şeyi.
Saatler durdu yerlerinde.
Büründü şişelerindeki
konyaklar da kasım ayına
çekmeyelim diye şüpheyi.
Çıkrıklardan göğe bir uzun
çığlık uçuşudur yükseldi.
Biçi biçiverir kılıçlar
nallarla devrilen yelleri.
Yaşlı çingene kadınları
yollarından kaçar gecenin,
yanlarında uykulu atlar
ve bakır mangır çömlekleri.
Dimdik sokakları tırmanır
bir sürü uğursuz pelerin,
arkalarında bir uçucu
makas kasırgası işletip.

Belén kapısının oraya
sığındı çingene milleti.
San José, yaralar içinde,
gömer bir kızı kefenleyip.
O keskin, inatçı tüfekler
çın çın öttürmede geceyi.
Meryem yavrucaklara bakar
sürerek yıldız tükrükleri.
Muhafız takımı gene de
yürür dört bir yana kor ekip.
Bu korlarda genç ve çırçıplak
hayal gücü kül oluverdi.

Camborio'gillerin Rosa kız
kapısına çökmüş inlerdi
kesik memelerine bakıp
bir tepsinin üzerindeki.
Öteki kızlar koşarlardı
kovalarken saç örgüleri,
görünüşlerinde patlayıp
kara kara barut gülleri.
Bütün çatılar döner dönmez
birer yol izine yerdeki,
tan taştan bir kesit boyunca
yıktı omuzlarını geçti.

Hey çingenelerin kenti hey!
İşte bir sessizlik tüneli
içinde yitti muhafızlar
alevler sararken çevreni.

Hey çingenelerin kenti hey!
Kim görür de ansımaz seni?
Seni alnımda arasınlar.
Ay ışığı, kum eğlencesi.

16

SANTA OLALLA'YA İŞKENCE

I

(MERIDA[2]NIN GÖRÜNÜŞÜ)

Sokakta zıplayıp dört dönen
bir at var uzun kuyruğuyla,
yaşlı birçok Roma askeri
ya oyundayken ya uykuda.
Açılmada yapraksız bin kol
Minerva[3]lar koruluğunda.
Kaya sırtlarını yaldızlar
asılı duran su boşlukta.
Yatan gövdeler, burnu kırık
yıldızlar gecesiyse burda
bekler tanın yarıklarını
göçmek için boylu boyunca.
Zaman zaman kızıl ibikli
sövgüler var çınlayıp duran.
Kutsal bebek inildeyince
billurundan çatlar çok kupa.
Çark bileyler kıvrık çengeller
ve sivri bıçaklar boyuna:
Böğürür boğası örslerin,
başına taç giyer Mérida,
yeni uyanmış sümbüllerdir,
sap sap böğürtlenlerdir bu da.

1 *Hıristiyan ermişlerinden bir kız. 304'de şehit edilmiş. (Ç.n.)*

2 *Roma çağından kalma bir İspanyol kenti (Ç.n.)*

3 *Romalıların bilgelik ve sanat tanrıçası (Ç.n.)*

II

İŞKENCE

Çıplak Flora tırmanır küçük
su merdivenlerini işte.
Konsül hemen bir tepsi ister
Olalla'nın memelerine.
Bir yeşil damarlar kaynağı
boğazdan fışkırır beriye.
Edep yeri takılmış titrer
bir kuş gibi böğürtlenliğe.
Kesik elleriyse, toprakta,
zıplayıp durur düzensizce
boynu vurulmuş bir duada
birbirine kavuşup yine.
Al al iğne deliklerinden
ki memeler vardı yerinde
mini mini gökler görünür
bembeyaz süt dereleriyle.
Binlerce küçük kan ağacı
örtüp bütün sırtı geride
ıslak gövdelerle karşı kor
onca alevin neşterine.
Sarı bir bölük er, uykusuz
ve kül gibi benizleriyle,
ağar göğe, şangırdatarak
gümüş zırhlarını hep birden.
Ve bir kılıç, yele ezinci
karmakarışık titreşirken,
Konsül tüten memelerini
Olalla'nın koyar tepsiye.

III

Dalga dalga dinlenmede kar.
Olalla asılmış ağaca.
Kömür çıplaklığından onun
kurum bağlar buz gibi hava.
Gergin gece pırıl pırıldır.
Olalla ölüdür ağaçta.
Bütün hokkaları kentlerin
mürekkep yağdırır yavaşça.
Issızlıkta karla örtünür
terzi mankenleri kapkara.
Uzun iplikleri inilder
kopuk bir sessizlikle daha.
Lapa lapa kar dökülmede.
Bembeyaz Olalla ağaçta.
Boş böğrüne mızraklarını
saplamada nikel mangalar.

Parlar kutsal bir ekmek kabı
tutuşmuş göklerden yukarda,
dere boğazları ve bülbül
demetleri var iki yanda.
Renkli camlar, sıçrayın bir bir!
Bembeyaz Olalla karlarda.
Der melekler ve başmelekler:
Ermiş, Ermiş, Ermiş Olalla!

17

ATLI DON PEDRO'NUN GÜLDÜRÜSÜ

GÖLLÜ ROMANS

ATLI DON PEDRO'NUN ROMANSI

Don Pedro giderdi
dar bir patikada.
Nasıl da ağlardı
atlı yana yana!
Binmiş de bir yürük
ve gemsiz hayvana,
çıkmıştı öpücük,
ekmek aramaya.
Bütün pencereler
sorardı rüzgâra,
neden ağlar diye
atlı yana yana.

BİRİNCİ GÖL

Altında suyun
sürer konuşmalar.
Üstünde suyun
ay çimip durmada
yuvarlak,
kıskanır öteki uzaktan
yukarda!
Ve kumsalda
bir çocuk
der ayları görünce:
- Gece! ziller çal bana!

ARA

Sonunda varır Don Pedro
uzaklardaki bir kente.
Bir kent ki tüm altındandır,
sedir ormanı çepçevre.
Belén mi burası? Tarçın,
nane kokusu var yelde.
Işıl ışıl taraçalar,
bulutlar. Don Pedro geçer
kırık kemerler altından.
Gümüş lambalar ellerde,
iki kadın, bir ihtiyar
çıkarlar onun önüne.
Karakavaklar der: Olmaz!
Bülbülse: Görürüz hele!

İKİNCİ GÖL

Altında suyun
sürer konuşmalar.
Saçlarının üstünde suyun
bir çember alevlerle, kuşlarla.
Ve sazlıkların içinde
tanıklar var bilinmeze ulaşan.
Bir gitar tahtasının düşü,
kılavuzsuz ve yoğunlaşan.

ARA

O dümdüz yoldan aşağı
gümüş lambalar ellerde
iki kadın bir ihtiyar
giderlerdi gömütlüğe.
Arasında safranların
rasladılar ölüsüne
Don Pedro'nun iç karartan
atının yerde.

Gökyüzünde meler durur
akşam gizemli bir sesle.
Tek ve sırça boynuzunu
kırar yokluk atı işte.
O büyük kent uzaklarda
alev içinde.
Ve bir adam ağlar gider
yerin dibine.
Kuzeyde bir yıldız vardır,
bir denizeri güneyde.

SONUNCU GÖL

Altında suyun
durur konuşmalar.
Yitik seslerin çamuru.
Unutulmuş Don Pedro da
serin çiçeğin üstünde
ah! oynar kurbağalarla!

18

THAMAR İLE AMNON*

Gökyüzünde ay dönüp durur
susuz topraklardan yukarı,
ortalığa yağdırırken yaz
alevler, pars homurtuları.
Çın çın öter metal sinirler
çatıların üstünden ağrı.
Çıkagelir bir kıvırcık yel
yünlü meleyişlerle kaplı.
Boydan boya serilmiş toprak,
üstünde yara kabukları,
titrer dağladıkça bağrını
beyaz ışıkların uçları.

Thamar dalıp gitmiş dinlerken
gırtlağında öten kuşları,
serin davulların sesinde,
ay ışığı vurmuş utların.
Çıplaklığı dam saçağında,
—o sipsivri kutbu hurmanın—
karlar yağsın ister karnına
ve sırtına dolu suları.
Taraçada bir şarkı söyler
Thamar, çırılçıplak uzanmış.

Ayaklarının çevresinde
beş kumru durur buzla kaplı.
Amnon, kulesinin üstünden,
ona bakar, ince ve katı,
kasıkları köpük içinde,
çırpıntı içinde sakalı.

Davut peygamberin kızı ile oğlu. (Ç.n.)

Işıl ışıl çıplaklığıyla
taraçada uzanmış yatmış,
dişlerinde yeni saplanan
bir okun vınlayışı vardır.
Seyrederken orada Amnon
yusyuvarlak ve alçak ayı,
ayda kızkardeşinin dimdik
memeleri gözüne çarptı.

Saat üç buçuğa gelince
Amnon girdi yatağa, yattı.
Kanatlar dolu gözlerinden
aldı döşekliği bir acı.
Gün, o koca yığın, köyleri
gömer altına boz kumların
ya da salar ortaya bir gül
ve dalya mercanı, uçarı.
Kuyuların o tutsak suyu
testilerde sessiz uyanır.
Yosunlara çöreklenmiş de
şakır odunların yılanı.
Amnon derin derin iç çeker
serin örtüsünde yatağın.
Bir ürperme sarmaşığıyla
yanar gövdesi cayır cayır.
Derken Thamar çıt çıkarmadan
çıt çıkmayan odaya daldı,
rengi Tuna ve damar rengi
ve uzak izlerle bulanık.
Thamar, dayanılmaz tanınla
gören gözlerimi sil artık.
Kanımın ipleri fırfırlar
işler eteğine urbanın.
Ah, ilişme bana, ağabey.
Arılar mı desem, rüzgâr mı

öpüşlerin omuzlarımda,
bir çift flütün oğulları.
Dimdik memelerinde, Thamar,
çağırır beni iki balık
ve parmaklarının ucunda
fısıltısı var bir koncanın.

Geniş avluların içinde
kişnerdi kıralın yüz atı.
Güçsüzlükle direnir asma
fıçılarda güneşe karşı.
Gömleğini yırtar o bunun,
bu onun saçına el atmış.
Derelerle donatır ılık
mercanlar sarışın hartayı.

Ne çığlıktır ah o duyulan
çığlıklar evlerden yukarı!
Ne bıçaklar kalınlığı o
ve yırtılıp gitmiş urbadır.
Kölelerse merdivenlerde
üzgün üzgün koşuşurlardı.
Oynardı pistonlar, oyluklar
altında durgun bulutların.
Çığrışırdı çingene kızlar
Thamar'ı çepçevre kuşatıp,
kimi de ezik çiçeğinin
son damlalarını toplardı.
Örtük yatak odalarında
ak çamaşırları al bastı.
Değişir asmalar, balıklar
uğultusuyla ılık tanın.

Gözü dönmüş ırzageçici
Amnon ata atlayıp kaçtı.
Ok yağdırdı kara köleler
kulelerle surlardan ağrı.
Uzaklaşıp giden dört naldan
kalınca geriye dört yankı,
Davud tellerini harpının
bir makasla kesip bıraktı.

OZAN NEW YORK'DA
(POETA IN NUEVA YORK)

(1930)

Bu kitaptaki şiirler 1929-1930 yılında New York'da yazıldı; ozan Columbia University'de öğrenci olarak bulunuyordu.

F.G.L.

I

COLUMBIA UNIVERSITY'DE YALNIZLIK ŞİİRLERİ

Aşkın rengi çılgınlık,
aşk unutuşun rengi.

LUIS CERNUDA

GEZİ DÖNÜŞÜ

Canımdan oldum gökle,
yılana doğru giden biçimler
ve kristali arayan biçimler arasında,
varsın büyüsün saçlarım.

Kesilmiş kol-bacak ağacıyla, ki hiç şakımaz,
ve yumurta beyazı yüzlü çocukla.

Başları kırılmış ufak hayvanlar
ve kuru ayakları paramparça su ile.

Sağır-dilsiz bir yorgunluğa düşen her şey
ve boğulmuş kelebekle hokkada.

Ayrıksı yüzüme gelip dayanarak her gün.
Canımdan oldum gökle.

1910

(SÖZ ARASI)

Şu benim bin dokuz yüz on gözlerim
ne bir ölüler gömülmesi görmüştü,
ne sabah sabah ağlayanın kül panayırını,
ne de titreyen yüreği, kıstırılıp küçük bir denizatı gibi.

Şu benim bin dokuz yüz on gözlerim
beyaz duvarı görmüştü küçük kızların işediği,
boğanın burnunu, zehirli mantarı
ve anlaşılmaz bir ayı, ki, ışıtırdı köşelerde
şişelerin sert karanlığı altında kuru limon
[parçalarını.

Şu benim gözlerim midillinin boynunda,
uyumuş Kutsal Gül'ün delinmiş göğsünde,
aşkın çatılarında, iniltiler ve serin ellerle dolu,
kedilerin kurbağa yediği bir bahçede.

Eski tozun yontularla yosunları bir araya getirdiği
[ambar,
saklayan kutular parçalanıp yenilmiş çağanozlar
[sessizliğini
onun gerçeğine çattığı yerde düşün.
Orada açıldı gözlerim.

Bir şey sormayın bana. Gördüm ki olayların
boşluktur buldukları akışlarını ararken.
Bir çukurlar acısı vardır ıssız havada
ve gözümde giyimli yaratıklar, soyunuk olmayan!

ÜÇ ARKADAŞ RONDOSU VE MASALI

Enrique,
Emilio,
Lorenzo.

Donmuştu üçü de:
yataklar âlemiyle Enrique;
el yaraları ve gözler âlemiyle Emilio;
çatısız üniversiteler âlemiyle Lorenzo.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique.

Yanmıştı üçü de:
bilardo topları ve yapraklar âlemiyle Lorenzo;
beyaz topluiğneler ve kan âlemiyle Emilio
ölüler ve atılmış gazeteler âlemiyle Enrique.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique.

Gömülmüştü üçü de:
Lorenzo bitkilerin bağrında;
saksıda unutulmuş duran ardıçta Emilio;
Enrique karıncada, denizde ve boş gözlerinde
[kuşların.

Lorenzo,
Emilio,
Enrique.

Oldu ellerimde her üçü
üç Çin dağı,
üç at gölgesi,

üç kar görünümü bir de zambak kulübesi
ayın horoz altında yamyassı kesildiği güvercinlikler
[arasında.

Biri,

biri daha,
öbürü daha.
Mumyalanmıştı üçü de
sinekleriyle kışın,
içine köpeğin işediği hokkalarla ve dikenin hor
[gördüğü,
donduran meltemle bütün anaların yüreğini,
ak yıkıntılarında Jüpiter'in, ki orda sarhoşlar tadını
[çıkarır ölümün.

Üçü

sonra ikisi
sonra da biri.
Yittiklerini gördüm ağlaya ağlaya, şarkılar
[söyleyerek
bir tavuk yumurtasında,
gösteren gecede kendi tütün iskeletini,
yüzler ve yüreğe işleyen ay kemiği kıymıklarıyla
[dolu acımda,
dişli çarklar ve kırbaçlar sevincimde,
güvercinlerle salkım saçak göğsümde,
ıssız ölümümde benim yolumu şaşıran tek bir
[yolcuyla.

Öldürmüştüm beşinci ayı
ve su içerdi pınarlardan yelpazeler, alkışlar.
Yeni loğusaların ılık, ağulu sütü
sallardı güllerini bir uzun, beyaz acının.

Enrique,
Emilio,
Lorenzo.

Katıdır Diana,
Ama sislenmiş göğüsler belirir onda bazan.
Çarpabilir beyaz taş geyiğin kanında bir yürek gibi
ve geyik düş görebilir bir atın gözleriyle.

Saf biçimler yıkılıp gidince
cırıltısı altında papatyaların,
canıma kıymışlardı, anladım.
Koştular kahvelere, mezarlıklara, kiliselere,
açtılar fıçıları, dolapları,
üç iskelet parçaladılar altın dişlerini sökmek için.
Artık beni bulamadılar.
Artık beni bulamadılar mı?
Hayır. Artık beni bulamadılar.
Ama bilindi ki altıncı ay kaçtı kaynağına doğru selin
ve deniz anımsadı bir anda
adlarını bütün boğulmuşların!

MENTON'DA ÇOCUKLUĞUN

Evet, çocukluğun şimdi pınarlar masalı.

JORGE GUILLÉN

Evet, çocukluğun şimdi pınarlar masalı.
Göğü dolduran tren ve kadın.
Hoyrat yalnızlığın otellerde
ve her türlü simgeden arınan masken.
Denizin çocukluğu bu ve sessizliğin
ki bilgili camlar kırılırdı içinde.
Buz tutmuş bilgisizliğin ki içinde yerleşti
ateşle sınırlanmış bedenim.
Sana aşk ilkesi verdim, Apollon erkeği,
coşkun bül'bülle gözyaşı,
ama yıkıntı otlağı, didiklenirdin
belirsiz, kısa düşler uğruna.
Karşıdan fikir, aydınlığı dünün,
simgeleri talihin, belirtileri.
Dinleniş bilmeyen kum kemerinde senin
tırmanmayan izlerin yeri var ancak.
Ama köşelerde aramak isterim
o seni anlamayan, sensiz, ılık ruhunu,
yüzüne geçirdiğin maskesini kırdığım
o kımıldamayan **Apollon acısıyla.**
Öyleyse, aslan, öyleyse gök kudurganlığı,
otla yanaklarımda, aldırış etmem;
öyleyse, mavi atı deliliğimin,
nabzı bulutlunun, dakika göstergesi,
akrepli taşlar ararım
ve senin çocuk annenin giysilerini,
yaşları yarı gecede, yırtık çamaşırları
ki ay, şakağından çıkardı ölünün.
Evet, çocukluğun şimdi pınarlar masalı.
Yabancı ruh damarlarımın çukurunda
ufacık ve köksüz ararım seni.

Her zamanın aşkı, aşk, herhangi bir zamanın aşkı!
Ah, evet! Seviyorum! Aşk, aşk! bırakın beni.
Kapatmasınlar ağzımı kimlerse
arayanlar karda Satürn başaklarını
ya da hayvanları iğdiş edenler
anatomi ormanı, kliniği bir gökte.
Aşk, aşk, aşk. Çocukluğu denizin.
O seni anlamayan, sensiz, ılık ruhun.
Aşk, aşk, bir ceylanlar uçuşu
beyazlığın uçsuz bucaksız göğsünde.
Ve çocukluğun, aşk ve çocukluğun.
Göğü dolduran tren ve kadın.
Ne sen, ne ben, ne hava, ne de yapraklar.
Evet, çocukluğun şimdi pınarlar masalı.

II

ZENCİLER

ZENCİLERİN CENNETİ VE İLKESİ

İğrenirler kuş gölgesinden
engin denizinde beyaz yanağın
ve ışıkla rüzgârın çarpışmasından
soğuk karlar salonunda.

İğrenirler cisimsiz oktan,
kesin mendilinden elvedanın,
tutan saat akrebinden basıncı ve gülü
gülüşün buğdayımsı kızıllığında.

Severler gök ıssızlığını,
tutuk tutuk hal dilini öküzlerin,
yalancı kutuplar ayını,
suyun eğri dansını kıyıda.

Bilgisiyle kütüğün ve koşu yerinin
ışıklı sinirlerle doldururlar kili
ve kayarlar şehvetle suda ve kumda
acı serinliğini tadarak bin yıllık tükrüklerinin.

O çatırdayan göktedir bunlar
bir solucan, bir uykulu iz olmayan gökte,
devekuşu yumurtalarının sonsuza dek durduğu
ve balerin yağmurların el değmeden dolandığı gökte.

O tarihsiz gökte,
gündüzden ürkmeyen bir gecenin göğünde,
bomboş bulutların uyurgezer develerini
parçalayıp giden rüzgâr çıplağının göğünde.

Orasıdır gövdelerin düş kurduğu yer doymazlığı
[altında otun.
Mercanlar umutsuzluğu mürekkebe daldırır çıkarır,
görüntülerini siler uyuyanlar deniz kabuklarının
[yumağı altında
ve dans çukuru kalır son küller üstünde.

HARLEM KIRALINA OD*

Bir kaşıkla
gözünü oyuyordu timsahların
ve maymunların kıçına kıçına vuruyordu.
Bir kaşıkla.

Sonsuz ateş uyuyordu çakmaktaşlarında
ve anasonla sarhoş domuzlan böcekleri
unutuyordu köylerin yosununu.

Bu mantarlarla kaplı ihtiyar
gidiyordu zencilerin ağlaştığı yere
kıralın kaşığı gıcırdayıp
geldiğinde kokmuş su hazneleri.

Güller kaçıyordu keskin ağzı üstünden
son hava eğrilerinin
ve safran yığınlarında
çocuklar eziyordu küçük sincapları
lekeli bir coşku kızıllığıyla.

Aşmalı da köprüleri
ulaşmalı o zenci kızıllığa,
kokusu ciğerlerimizin
vursun diye şakaklarımıza o sıcak
ananas kılığında.

Öldürmeli sarışın rakı satıcısını,
bütün dostlarını elmanın, kumun,
sıkılmış yumruklarla dövmeli
kabarcıklarla kaplı titreyen ufak Yahudi kızları,
şarkı söylesin diye kalabalığıyla Harlem kıralı,
timsahlar dizin dizin uyusun diye
ayın amyantı altında

Od: Önemli olayları ya da ulu kişileri övmek için yazılan şiir. (Ç.n.)

ve kuşkuya düşmesin diye hiç kimse sonsuz
[güzelliğinden
tüy süpürgelerin, mutfak rendelerinin, bakırların,
[tencerelerin.

Ay Harlem! Ay Harlem! Ay Harlem!
Yok ölçüşecek hafakan senin o kahırlı kırmızılarınla,
titreyen kanınla karanlık güneş tutulmasında,
o nar rengi sağır-dilsiz yamanlığınla yarı gölgede,
tutsak, yüce kıralınla, kapıcı kılığındaki!

Bir çatlağı vardı gecenin ve fildişi, uysal
[semenderleri.
Amerikalı genç kızlar çocuklar ve sikkeler taşıyordu
[karınlarında
ve delikanlılar baygın düşüyordu gerinmelerinin
[haçında.
İşte onlar.
Onlar ki yanardağ başlarında gümüş *whisky* içerler
ve yutarlar ayının buz tutmuş dağlarında küçük
[yürek parçalarını.

Harlem kıralı o gece
sert mi sert bir kaşıkla
gözünü oyuyordu timsahların
ve maymunların kıçına kıçına vuruyordu.
Bir kaşıkla.
Allak bullak ağlıyordu zenciler
altın güneşlerle şemsiyeler arasında,
melezler kauçuk çekiyordu, ak gövdeye varma
[kaygısı içinde
ve rüzgâr aynaları buğulandırıp
kırıyordu köçeklerin damarlarını.

Zenciler, Zenciler, Zenciler, Zenciler.

Kanın kapıları yok sırtüstü yatan gecenizde.
Yok utanç kızıllığı. Kuduran kan deri altında,
hançerin dikeninde yaşayan kan ve göğsünde
[görünümlerin,
yengeç burçlu göksel ayın kıskaçları ve
[katırtırnakları altında.

Kan ki binbir yoldan aramaktadır una batmış ölüleri
[ve bir sümbül külünü,
aşağı inen katı gökleri, gezegen topluluklarının
atılmış eşyalarla yuvarlanıp gittiği kumsallar
[boyunca.

Kan ki göz ucuyla bakar yavaşça,
sık hasırlar örer, yeraltı nektarları.
Kan ki paslandırır geciken alizeyi bir iz ardında,
ayrıştırır pencere camlarında kelebekleri.

Kandır gelen, gelecek olan
çatılardan, taraçalardan, her yönden,
yakmak için klorofilini sarışın kadınların,
inlemek için yatakların dibinde, muslukların
[uykusuzluğu önünde
ve parçalanmak için tanında tütünün ve soluk
[sarının.

Kaçmalı,
kaçmalı sokak köşelerinden ve kapanmalı üst
[katlara,
ormanın iliği süzülür yoksa yarıklardan içeri
bırakmak üzere derinizde hafif bir iz ay
[tutulmasından
ve yalancı bir hüzün, rengi atmış eldivenlerden ve
[kimya gülünden.

O pek bilge sesizlikle arıyor
kıralı sokaklarda, güherçile köşelerinde
otel garsonları, ahçılar ve yalayanlar dilleriyle
milyonerlerin yaralarını.

Kara balçıkta çarpık, tahtadan bir güney rüzgârı
tükürüyor kırık teknelere ve çivileniyor omuzlara;
getiren bir güney rüzgârı
uzun hayvan dişlerini, günebakanlar, alfabeler
ve içinde arılar boğulmuş bir volta pilini.

Üç damla mürekkeple belirirdi tek gözlükte unutuş,
aşksa görülmeyen bir yüzle taş hizasında.
Taçyaprakları ve özler bulutlarda oluştururdu
tek gülü olmayan saplarla bir çöl.

Soldan, sağdan, güneye doğru, kuzeye doğru
yükseliyor duygusuz duvar
köstebeğe, yılan balığına.
Aramayın, Zenciler, orada hiçbir çatlak
bulmak için sonsuz maskeyi.
Arayın merkezdeki koca güneşi,
vızıltılı bir kozalak olun.
Ormanlarda kayan güneşi,
raslamayacağını bilerek bir su perisine,
sayıları altüst eden ve bir düşü aşamayan güneşi,
ardına timsahlar düşüp
ırmaktan böğürüp gelen o dövmeli güneşi.

Zenciler, Zenciler, Zenciler, Zenciler.

Ne yılanın benzi uçmuştur
ne zebranın, ne katırın ölürken.
Son nefeslerini ne zaman verir bilmez oduncu
kesip devirdiği gümbürtülü ağaçlar.

Bitkisel gölgesinde bekleyin kıralınızın
ısırganlar, dikenler, baldıranlar son taraçaları
[tedirgin edinceye dek.

O zaman, Zenciler, o zaman, o zaman
çılgınca öpebilirsiniz bisiklet tekerleklerini,
çifte mikroskoplar koyabilirsiniz sincap deliklerine
ve hora hepebilirsiniz, kuşkusuz, Musa'mızın
[canına kıyarken
diken diken olmuş çiçekler gök sazlıklarında.

Kılık değiştirmiş Harlem, hey!
Bir başsız elbiseler kalabalığının gözdağında kalan
[Harlem hey!
Ulaşıyor uğultun,
ulaşıyor uğultun kulaklarıma, aşarak ağaç
[gövdelerini, asansörleri,
dişlerle kaplı otomobillerin yüzdüğü
gri dalgalar arasından,
ölü atlar ve minik cinayetler arasından,
sakalı ta denize varan umutsuz
koca kıralının arasından.

TERKEDİLMİŞ KİLİSE

BÜYÜK SAVAŞ BALADI

Bir oğlum vardı Juan adında.
Bir oğlum vardı.
Kemerler altında kaybolda bütün ölülerin cumasında.
Oynadığını gördüm son basamağında âyinin,
ufak, teneke bir küp fırlatmıştı papazın yüreğine.
Vurdum tabutlara. Oğlum! Oğlum! Oğlum!
Bir tavuk bacağı çıkardım ayın arkasından ve hemen
anladım ki bir balıktı kızım
arabaların uzaklaştığı yerde.
Bir kızım vardı.
Bir balığım vardı buhurdanların külü altında.
Bir denizim vardı. Ne? Tanrım! Bir deniz!
Çıktım çalmağa çanları, ama meyveler kurtluydu
ve sönmüş kibritler
buğdaylarını yiyordu baharın.
Alkolün saydam leyleği
kara kafalarını kırkıyordu, gördüm, can çekişen
[askerlerin;
ve gözyaşı dolu kadehlerin döndüğü
kauçuk kulübeler gördüm.
Kuddas lalelerinde bulacağım seni, yüreğim benim!
kanlı canlı elleriyle kaldırdığı zaman papaz katırı
[ve öküzü
kutsal çanağın buz tutmuş görünümlerinde dolaşan
[gece kurbağalarını ürkütmek için.
Bir oğlum vardı, bir dev oğuldu,
ama ölüler daha sağlamdır, bilirler yeyip yutmayı
[gök kırıntılarını.
Oğlum bir ayı olsaydı
korkmazdım timsahların gizli saklısından,
bağlanmış da görmezdim ağaçlara denizi
yaralansın, zinaya uğrasın diye alaylar sürüsüyle.
Oğlum bir ayı olsaydı!

Bu sert yelken bezine sarınacağım duymamak için
[yosunların soğukluğunu.
Bir kıravat ya da bir elbise verirler bana, çok iyi
[biliyorum;
ama parmaklığı kırarım ortasında âyinin, işte o
[zaman
taşa doğru üşüşür çılgınlığı martılarla güvercinlerin
şunu dedirterek uyuyanlara ve şarkı söyleyenlere
[sokak başlarında:
bir oğlu vardı onun.
Bir oğul! Bir oğul! Bir oğul
ki yalnız kendisinindi, oğluydu çünkü!
Oğlu! Oğlu! Oğlu!

III

SOKAKLAR VE DÜŞLER

Yürekte bir kâğıttan kuş
diyor ki öpüşmeler çağı gelmedi.
VICENTE ALEIXANDRE

ÖLÜM DANSI

Maska bakın! Büyük maska.
Nasıl da gelmiş Afrika'dan New York'a!

Sıvıştı karabiber ağaçları,
ufacık fosfor koncalar.
Derisi yırtılmış develer de sıvıştı,
kuğunun gagasıyla kaldırdığı ışık vadileri de.

Kuru nesneler demiydi bu dem,
gözdeki başak, haddeden geçmiş kedi,
büyük köprülerin demir pası
ve kesin mantar sessizliğiyle.

Işık kılıçlarıyla delinmiş
ölü hayvanların büyük toplantısıydı;

sonsuz neşesi kül toynaklı suaygırının
ve ceylanın, boğazında bir herdemtazeyle.

Yıpranmış, dipsiz yalnızlıkta
hora tepiyordu yamru yumru mask.

Dünyanın bir yarısı kumdandı,
bir yarısı cıvadan, uyumuş güneşten.

Maska bakın! Büyük maska.
Kum, timsah ve korku New York'un üstünde.

Kireç geçitleri kapatıyordu ıssız göğü,
seslerinin çınladığı göğü guano altında ölenlerin.
Saf, budanmış bir göğü, özdeş kendi kendine,
görünmez dağlarının sivri süseniyle ve kuş tüyüyle,

en hafif saplarını telef etti şarkının
ve özsuyun sarılıp sarmalanmış tufanına döndü,
geçen son alayların dinlenişinde,
kuyruğuyla kaldırarak ayna parçalarını.

Çinli çatıda ağlarken
bulamadan karısının çıplaklığını
ve paranın acımasız sessizliğini ölçen
manometreyi gözlerken banka müdürü,
Wall Street'e ulaşmıştı mask.

Aykırı sayılmaz dans etmeye
bu gözleri sarartan ölü külleri mahzeni.
Sfenksten para kasasına gerilmiş bir tel var
ki yüreğinden geçer bütün yoksul çocukların.
İlkel coşku mekanik coşkusuyla dans ediyor,
ezelden kalma ışığı bilmeyerek çılgınlığı yüzünden.
Formülünü çünkü unutursa çark

çırılçıplak şarkı söyleyebilir at sürüleriyle:
ve bir alev yakarsa donmuş tasarıları
kaçma zorunda kalır gök pencerelerin kargaşası
[önünden.
Aykırı sayılmaz dans etmeye, diyorum, burası.

Kan ve rakam sütunları arasında dans edecek mask,
arasında altın kasırgalarının, işsiz iniltilerinin
ki ulurlar, karanlık gece! senin ışıksız sürekliliğinde,
ey yabansı Kuzey Amerika! ey hayasız! ey yabansı,
karların sınırında yatan!

Maska bakın! Büyük maska!
O ne çirkef, o ne parlak solucan dalgası New
[York'un üstünde!

Taraçada ayla dövüşüyordum.
Sürüyle pencere kalbura döndürmüştü gecenin bir
oyluğunu.
Gözlerimden su içiyordu uysal gök inekleri.
Ve Broadway'in külden camlarına çarpıyordu
uzun kürekli meltemler.

Yıldızın etindeki ışığı arıyordu kan damlası
öykünmek için elmanın ölü tohumuna.
Çobanların sürdüğü ova rüzgârı
korkudan titriyordu kabuksuz bir yumuşakça gibi.

Ama dans edenler ölüler değil,
eminim bundan.
Ölüler yeyip yuttu kendi ellerini, silip süpürdü.
Başkaları bu dans edenler maskla, onun gitarıyla;
başkaları bunlar, para sarhoşları, soğuk herifler,
oylukların ve sert alevlerin çaprazında büyüyenler
bunlar,

solucan arayanlar merdivenli görünümlerde
gözyaşlarını içenler bankada ölü çocuğun
ya da sokak başlarında minnacık tan piramitlerini
[yiyenler.

Papa dans etmesin!
Hayır, dans etmesin Papa!

Ne Kıral,
ne mavi dişli milyoner,
ne katedrallerin kuru balerinleri,
ne yapı kurucular, ne zümrütler, ne deliler, ne
[oğlancılar.
Yalnız bu büyük mask,
bu büyük mask eski kızıl hastalığıyla,
yalnız bu büyük mask!

Kobralar ıslık çalacak en üst katlarda çünkü,
çünkü ısırganlar titretecek avlularla taraçaları,
çünkü Borsa bir yosun piramidi olacak,
çünkü sarmaşıklar gelecek tüfeklerin ardından
hem de pek yakında, pek yakında, pek.
Hey Wall Street hey!

Maska bakın! Büyük maska!
Nasıl da tükürüyor zehirini bir ormanın
New York'un o beter boğuntusu üstüne!

KUSAN KALABALIĞIN GÖRÜNÜŞÜ

(CONEY ISLAND'DA AKŞAM ALACASI)

İriyarı kadın en başta geliyordu
yolarak kökleri, ıslatarak davul derilerini;
iriyarı kadın,
can çekişen ahtapotları tersine çeviren.
Ay düşmanı, iriyarı kadın
koşuyordu sokaklardan, kimsesiz evlerden,
ufak güvercin kafaları bırakıyordu köşe başlarına,

öfkeler kaldırıyordu şölen sofralarından son
[yüzyılların
ve ekmek şeytanını çağırıyordu süpürülmüş göğün
[tepelerine
ve yeraltı geçitlerinde süzgeçten geçiriyordu bir ışık
[boğuntusunu.
Bunlar mezarlıklardır, bilirim, mezarlıklar
ve kuma gömülmüş mutfakların acısı,
ölülerdir bunlar, sülünler ve başka bir saatin
[elmaları
bizi girtlağa süren.

Uğultusu geliyordu kusma ormanının
boş kadınlarla, sıcak balmumu çocuklarla,
mayalanmış ağaçlarla ve harpaları altına tükrüğün
tuz tabakları yerleştiren yorulmaz garsonlarla.
Elden ne gelir, oğlum, kus! Elden ne gelir.
Süvarilerin kusması değil bu kusma fuhşun
göğüslerine,
bir kurbağayı dalgınlıkla yutuveren kedinin kusması
değil:
topraktan elleriyle tırmalayan ölüler bunlar
bulutlarla tatlıların çürüdüğü çakmaktaşı kapılarını.

İriyarı kadın en başta geliyordu
gemiciler, meyhaneciler, bahçıvanlarla.

Nazikçe sallıyordu kusma davullarını
aydan korunmalarını isteyen
kan kızları arasında.
Vay bana! Vay bana! Vay bana!
Benim bakışımdı bu bakış, ama benim değil şimdi,
alkolün içinde titreyip çıplak
inanılmaz gemiler savuran bakış
rıhtım laleleri arasına.
Tanın lehlikeye girmediği yerde dalgalardan yükselen
bu bakışa karşı savunuyorum kendimi,
ben, kolları olmayan ozan, kusucu
kalabalıkta yiten ben,
kalın yosununu şakaklarımın
kesen genişleyici bir atı olmayan.

İriyarı kadın gene de en başta gidiyordu
ve eczane arıyordu adamlar
acı tropikanın durduğu.
Yükselince bayrak yalnız, ilk köpekler çıkagelince
atıldı bütün kent iskelenin korkuluklarına.

İŞEYEN KALABALIĞIN GÖRÜNÜMÜ

(BATTERY PLACE NOKTÜRNÜ

Erkekler yalnız kaldı:
hızını bekliyorlardı son bisikletlerin.
Kadınlar yalnız kaldı:
bir çocuğun ölmesini bekliyorlardı Japon
[yelkenlisinde.
Erkekler de kadınlar da yalnız kaldılar
açık gagalarını düşleyerek can çekişen kuşların,
batan sivri güneş şemsiyesini
ezilen kurbağaya az önce,
minnacık su ağızları
ve bin kulağı olan bir sessizlik altında,
dayanan geçitlerde
zorlu ay saldırısına.
Çocuk ağlıyordu yelkenlide ve yürekler
[parçalanıyordu
olup biteni beklemekle, tanık olmakla dertlenip,
kara tekerlek izleriyle dolu gök toprağında çünkü
karanlık adlar bağrışıyordu gene, tükrükler ve nikel
[radyolar.
Çocuk susarsa sussun kendisine son iğne
[batırılınca,
yel varsın bozguna uğrasın çiçek tacında pamuğun,
bir ölüm dünyası var çünkü şaşmaz denizcilerle,
kemerlerden görünüp donduracaklar sizi ağaçlar
[ardında.
Dönemeci aramak boş
yolculuğunu unuttuğu yerde gecenin,
yırtık elbiseleri, kavkıları, gözyaşları olmayan
bir sessizliği gözlemek,
örümceğin minnacık şöleni çünkü
yeter göğün bütün dengesini bozmaya.
Ne Japon yelkenlisindeki iniltilere var çare
ne köşe başlarında sendeleyen gizlenmiş adamlara.

Ova kendi kuyruğunu ısırıyor bir noktada toplamak
[için kökleri,
yumaksa ayrıkotlarında arıyor giderilmez uzunluk
[isteğini.
Ay! Polisler! canavar düdükleri transatlantiklerin!
Kıl ve dumandan yüzleri binaların; kırlaleleri,
[kauçuk eldivenler.
Ne varsa geceyle kırıldı,
bacaklar ayrıldı taraçalarda.
Ne varsa kırıldı ılık borularıyla
korkunç, sessiz bir pınarın.
Ey kalabalıklar! Ey sokak kadınları! Ey askerler!
Aptalların gözleriyle gezmemiz gerekecek
gözleri kamaşmış, uysal kobraların ıslık çaldığı
[özgür kırları,
öyle körpe elmalar üreten mezarlarla dolu
[görünümleri,
gelsin diye ölçüsüz ışık,
kerhanelerini ürkütsün diye o zengin kıçlar,
o çifte zambak ve fare aklanında tek gövdenin
kokusu
ve yanıp kül olsun diye bu işeyebilen adamlar bir
[iniltinin çevresinde
ya da hiç kabarmamış dalgaların duyulduğu
[camlarda.

ADAM ÖLDÜRME

(RIVERSIDE DRIVE'DE GÜN DOĞMADAN İKİ SES)

— *Nasıl oldu peki?*
— Yanakta bir bıçak yarası.
Hepsi bu!
Çiçek sapını sıkan bir tırnak.
Altüst eden, araştıran bir iğne
en ince köklerini bulana dek çığlığın.
Ve deniz kesiyor kımıldayışını.
— *Nasıl oldu peki?*
— *İşte böyle.*
— *Bırak beni. Bu yolla mı?*
— Evet.
Yapayalnız çıkmıştır yürek.
— *Vay bana! Vay başıma!*

HUDSON ÜZERİNDE NOEL

Bu çil sünger;
Bu yeni boğazlanan denizci.
Bu büyük ırmak.
Bu esinti, karanlık sınırlarıyla.
Bu hançer ağzı, aşk, bu hançer ağzı.
Dört denizci dünya ile boğuşuyordu,
her gözün gördüğü kılçıklar dünyası ile,
atsız dolaşılamayan dünya ile.
Bir, yüz, bin denizciydiler
boğuşmaya o sivri hızlılıklar dünyası ile,
dünyanın
gökte yalnız olduğunu bilmeden.

Yalnız gökte yalnızdı dünya.
Çekiç tepeleriydi bunlar, yengisiydi gür otların
Canlı karıncalardı bunlar ve paralardı çifkefte.
Yalnız gökte yalnızdı dünya
ve rüzgâr çıkış yerinde bütün köylerin.

Tekerlek dehşetinin şarkısını söylüyordu solucan
ve boğazlanmış denizci
kendisini kucaklamaya gelen su ayısının şarkısını;
ve tanrıya övgü söyüyordu herkes,
tanrıya övgü. Issız gök.
Hep aynı, aynı, tanrıya övgü hep!

Dış semtlerdeki iskeleler üstünde geçirdim bütün [geceyi
bıraktım kanımı sıvasında projelerin,
yırtık yelkenleri katlamakta yardım ettim denizcilere.
İşte bomboş ellerim şimdi ırmak ağzının uğultusunda.
Varsın dakikada bir
körpe sürgünlerini sallasın yeni bir çocuk [damarlarının,
varsın engereğin doğumu, dallar altında çözülüp,

kana susamışlığını gidersin çıplak adama
[bakanlaların.
Önemli olan şu: çukur. Issız dünya. Irmağın ağzı.
Tan değil. Süren masal.
Yalnız bu: Irmağın ağzı.
Ey benim çil süngerim!
Yeni boğazlanan boynum!
Ey benim büyük ırmağım!
Ey benim esintim, sınırları benim olmayan!
Ey sevdamın hançer ağzı, o yaralayan ağız!

UYKUSUZ KENT

BROOKLYN BRIDGE NOKTÜRNÜ

Kimse uyumuyor gökte. Kimse, hiç kimse.
Hiç kimse uyumuyor.
Ay yaratıkları gönül eğlendiriyor, dolanıyor
[kulübelerini.
Uyumayan adamları ısırmaya geliyor canlı iguanalar,
kalbi kırılıp kaçansa köşelerde bulacak
o dingin, inanılmaz timsahı yumşakça güven verişi
[altında yıldızların.

Kimse uyumuyor dünyada. Kimse, hiç kimse.
Hiç kimse uyumuyor.
En uzak mezarlıkta bir ölü var,
yakınan bir ölü üç yıldan beri
kuru görünümden bir dizindeki:
hele bu sabah gömdükleri çocuk nasıl da ağlıyordu,
bütün köpekleri çağırmak gerekmişti onu
[susturmaya.

Düş değildir yaşama. Savulun, savulun, savulun!
Merdivenlerden aşağı yuvarlanıyoruz yemek için
[ıslak toprağı
ya da yükseliyoruz karın keskin ağzına; ölü yıldız
[çiçekleri korosuyla.
Ama ne düş var, ne unutuş:
canlı ten. Öpüşler bağlıyor ağızları
bir yeni damarlar çalılığında;
kim ki acısından acıya düşer, durmadan acı çekecek
ve kim ki ölümden korkar, gezdirecek ölümü
[omuzlarında.

Birgün
yaşayacak atlar meyhanelerde
ve kudurmuş karıncalar
saldıracak ineklerin gözlerine sığınan sarı göklere.

Başka birgün de
dirildiğini göreceğiz orası burası koparılan
[kelebeklerin
ve yürürken üstelik bir kırçıl süngerler ve dilsiz
[gemiler görünümünde
bir bakacağız yüzüğümüz parlıyor, güller fışkırıyor
[dilimizden.
Savulun, savulun, savulun!
Hâlâ saklayanlar izini cırnaklarla sağanağın,
bu ağlayan çocuk bilmediğinden köprü keşfini
ya da yalnız bir başı bir de kundurası kalan bu ölü,
iguanaların, yılanların beklediği duvara götürmeli
[işte bunları,
beklediği duvara ayı dişlerinin,
beklediği çocuğun mumyalaşmış elinin,
deve derisinin bir mavi, keskin ürperişle kabardığı
[duvara.

Kimse uyumuyor gökte. Kimse, hiç kimse.
Hiç kimse uyumuyor.
Ama gözlerini bir kapayan varsa,
kırbaçlayın, oğullarım, kırbaçlayın onu!
Geniş bir görünüm bulunsun orada açık gözlerden
ve tutuşan acı yaralardan.
Kimse uyumuyor dünyada. Kimse, hiç kimse.
Demin de söyledim.
Hiç kimse uyumuyor.
Ama varsa geceleyin şakaklarında çok yosun olan
[biri,
açın kapaklarını döşemelerin ay altında görünsün
[diye
sahte kupaları, zehiri ve kurukafası tiyatroların.

NEW YORK'UN KÖR YAYLIMI

Kuş değilse bunlar
külle örtülü,
iniltiler değilse düğün pencerelerine vuran,
havanın incecik yaratıkları olmalı
fışkırtan yatışmaz karanlıkta yeni kanı.
Ama değil, kuşlar değil,
öküz olmak üzere kuşlar çünkü;
ak kayalar da olabilirler ayın yardımıyla,
hem de her zaman yaralı çocuklardır
yargıçlar örtüyü kaldırmadan önce.

Herkes anlar ölüme bağlı acıyı.
anlar ya asıl acı ruhta değildir.
Ne havadadır o, ne yaşamımızda,
ne de bu dumanla dolu taraçalarda.
Asıl acı, ki canlı nesneleri odur saklayan,
ufak, sonsuz bir yanıktır
duru gözlerinde bambaşka yöntemlerin.

Gözden çıkarılmış elbise bir ağırlaşır ki omuzlarda
onu çetin sürülerce toplar gökyüzü sık sık.
Ve doğururken ölen kadınlar bilir o son saati
her uğultunun taş kesileceği, her izin bir yürek
[vuruşu.
Bilmiyoruz düşüncenin var mı dış mahalleleri
filozofun Çinliler ve tırtıllarla yenilip yutulduğu.
Ve aptal üç beş oğlan buldu mutfakta
aşk sözcüğünü söylemeyi beceren
koltukdeğnekli, ufacık kırlangıçları.

Yoo, kuş değil bunlar.
Ne deniz gölcüğünün bulanık hummasını anlatan
[kuş bu,
ne dayanılmaz bir öldürme isteği ki sıkıştırır bizi
[her lahza,

ne madenî gürültüsü intiharın ki her sabah canımıza
[can katar.
Bu bir hava kapçığı, içinde bütün dünyanın bize acı
[geldiği,
ışığın o çılgın ortalıklığında canlı, küçük bir uzay,

anlatılmaz bir merdiven ki unutmuş üstünde güller,
[bulutlar
kan iskelesinde kaynaşan o çin yaygarasını.
Çok yitmişliğim var benim
canlı nesneleri saklayan o yanığın peşinde,
bütün bulduğum da yatan denizciler oldu
[korkuluklarda
ve kar altına gömülmüş ufacık gök yaratıkları.
Ne var ki asıl acı başka alanlardaydı,
billurlaşan balıkların can çekiştiği ağaç
[gövdelerinde;
eski, sağlam yontulara ayrılan alanları yabancı
[göğün
ve yanardağların sevecen içtenliğine.

Seste olmaz acı. Varolan yalnız dişlerdir,
ama dişler susacak yalnız kalıp kara atlasla.
Seste yok acı. Burda yalnız Yeryüzü var.
O bitimsiz kapılarıyla yeryüzü
ki götürür insanı meyvelerin kızıllığına.

İSA'NIN DOĞUŞU

Bir çoban meme ister kıvrım kıvrım yatan kırlara
ak köpekler gibi o sağır fenerler arasında.
Parmakları doğranmış küçük, pişmiş kilden İsa'nın
kırık odunun keskin ve tükenmez ağızlarında.

Karıncalar geliyor işte, donmuş ayaklar işte!
Katı göğü çatlatmış iki ince kan ağı yol yol.
Ne yansıtıyor vadilerden şeytanın karınları,
bir yumuşakça etinin çarpışı ve çınlayışı o.

Tanın dipdiri karınca yuvalarıyla taç giyen
yeşil fırınlarda şakıyor kurtlarla kurbağalar.
Ay dalıp gitmiş koca koca yelpazeler düşüne
ve boğa hayal ediyor sudan, delikten bir boğa.

Ağlıyor çocukcağız, bakıyor alnındaki üçle.
Kuru otta üç diken görüyor San José, üçü de tunç.
Bir çöl uğultusu yayılıyor kundak bezlerinden,
telsiz gitarlar ve boğazlanmış sesler uğultusu.

İlan kâğıtlarını sürüklüyor Manhattan karı
ve bir saf tanrı lûtfu taşıyor sahte kubbelere.
Yürüyor kuş tüyünden melekler ve alık papazlar
Luter'in ardısıra yüksek sokak köşelerinde.

TAN

Çamurdan dört direği var
New York'da ağaran tanın,
bir de kara güvercinler kasırgası
kokmuş suya batıp çıkan.

İnilder New York tanı
uçsuz bucaksız merdivenlerde,
keskin köşelerde arayarak
çizilmiş boğuntu sümbüllerini.

Tan ağarır da kimse almaz ağzına onu
içinde sabah da yok, olası umut da yok diye.
Arasıra bozuk para kümeleri çılgınca
deler de yutuverir kimsesiz çocukları.

İlk çıkanlar bilir ki ta iliklerinden
ne cennet var, ne yolunmuş sevgiler yaprak yaprak;
bilirler çamuruna gittiklerini sayılarla yasaların,
sanatsız oyunlara, meyvesiz terlere.

Zincirlerin altına gömülmüştür aydınlık ve gürültüler,
köksüz bilimlerin kancıkça meydan okumasına.
Sendeleyenler var kenar mahallelerde
[uykusuzluktan
kana batmış bir gemiden yeni çıkmışlar gibi.

IV

EDEM MILLS GÖLÜNDEN ŞİİRLER

EDEM GÖLÜNDEN İKİ ŞİİR

Koyunlarımız otlar, yel eser
GARCILASO

Bilmezdi eski sesim
acı, yoğun şekerleri.
Ayaklarımı yalar buluyorum onu
ıslak, dayanıksız eğreltiler altında.

Eski sesi ey sevdamın,
gerçek oluşumun sesi,
ey açık böğrümün sesi,
güller fışkırınca dilimden bütün
ve kaygısız at dişlerini çayır tanımayınca!

Buradasın kanımı içmeye,
canı sıkılan çocuk huyumu içmeye,
kırılırken rüzgârda gözlerim
sarhoşların sesiyle, alüminyumla.

Yol ver de geçeyim Havva'nın
karıncalar yediği, Ademin de
gözleri kamaşan balıklar döllediği kapıdan.
Yol ver de geçeyim, boynuzlu ufak adam,
ormanına gerinmelerin
ve sevinçli zıplamaların.

Bilirim en gizli kullanımını
eski, paslanmış bir iğnenin,

bilirim uyanık gözlerin korkusunu
tabağın katı yüzeyinde.

Ama ne dünyayı isterim ne düşü, tanrısal ses,
özgürlüğümü isterim, insanca sevgimi,
en karanlık köşesinde meltemin, ki yoktur isteyen.
İnsanca sevgimi!

Deniz köpekleri geliyor arkadan,
savsak ağaç gövdelerini gözetliyor esen yel.
Ey eski ses, yak dilinle
bu teneke ve talk sesini!

Ağlamak istiyorum, içim gidiyor ağlasam diye
arka sıradaki çocukların ağladığı gibi
insan değilim de ondan, ne yaprağım ne de ozan,
ötedeki şeyleri iskandilleyen yaralı bir nabız yalnız.

Ağlamak istiyorum adımı söyleyerek,
şu gölün kıyısında çocuk, gül ve çam,
insan olma gerçeğimi söylemek için kandan
öldürerek içimde sözün alayını ve telkinini.

Yok, yok, sormuyorum ki, istiyorum
ellerimi yalayan ey özgür sesim.
Paravanalar dehlizinde benim çıplaklığım bu alan
ceza ayını, kül örtülü çalarsaatı.

Böyle konuşuyordum.
Böyle konuşuyordum trenlerini durduğu zaman
[Satürn
ve sis ve Düş ve Ölüm ararken beni.
Ararken beni
ufak ufak sayfa ayaklı ineklerin böğürdüğü yerde,
ters dengeler arasında vücudumun yüzdüğü yerde.

CANLI GÖK

Yakınamam
bulamazsam aradığımı.
Boş böcekler ve şekersiz taşlar yanında
göremem etli canlı yaratıklarla boğuştuğunu
[güneşin.

Gene de gideceğim ilk görüntüsüne
çarpmaların, sıvıların, uğultuların
ki deler yeni doğan çocuğu,
hem de bütün yüzey çekilmiştir orda,
aradığımda neşeli bir son olacaksa anlamak için
[bunu
uçup gideceğim sırada aşk ve kumlarla karışık.

Ne sönen gözlerin kırağısı ulaşır oraya
ne de tırtılın öldürdüğü ağacın böğürmesi.
Orada bütün biçimler iç içe saklar
bir çılgın ve tek belirtisini ilerleyişin.

İlerleyemezsin taçyaprağı kümeleriyle
eritip dağıtır da şeker dişlerini hava,
okşayamazsın yitiveren yaprağını eğreltinin
o kesin fildişi hayranlığını duymadan.

Orada kökler altında, havanın iliğinde
anlaşılır gerçekliği yanılan şeylerin,
en ince dalgayı gözleyen nikel yüzücünün
ve gece inekleri sürüsünün kırmızı, ufacık kadın
[ayaklarıyla.

Yakınamam
bulamazsam aradığımı;
gene de gideceğim ilk görüntüsüne çarpıntı ve
[ıslaklıkların

aradığımda neşeli bir son olacaksa anlamak için
[bunu
uçup gideceğim sırada aşk ve kumlarla karışık.

O serin, bitmeyen uçuş yukarısında boş döşeklerin,
meltemler, karaya oturmuş gemiler topluluğu
[üstünde.
Kesin ve katı sonsuzlukta sürçüp tökezleniş
ve sonra şafaksız aşk. Aşk. Görünen aşk!

V

ÇİFTÇİ KULÜBESİNDE

(NEWBURG KIRLARI)

STANTON ÇOCUK

— *Do you like me?*
— *Yes, and you?*
— *Yes, yes.*

Yalnız olduğum zamanlar
gene de kalıyor bana on yaşın,
üç kör at,
taş çarpmasının yüzüyle senin on beş yüzün
ve donmuş ufak ateşler mısır yapraklarında.
Stanton, oğlum, Stanton.
Kanser aralıklara çıkıyordu gece yarısı
ve konuşuyordu belgelerin o içleri boş
[salyangozlarıyla,
o derecelerle, bulutlarla dolu dipdiri kanser
o tertemiz elma özlemiyle, delsin diye bülbüller.
Kanser olmayan evde
ak duvarlar parçalanır yıldızlar-bilimi taşkınlığıyla.
ve en küçük ahırlarda ve ormanların çarmıhları
[üstünde
yıllar boyunca parlar yanığın ışıltısı.
Acım kanıyordu akşam üzerleri,
gözlerin iki duvarken,
iki ülkeyken ellerin
ve bedenim ot uğultusu.
Elbisesini arıyordu cançekişmem.
köpeklerin dişlediği tozlu elbiseyi,

sense hiç titremeden yoldaşlık ettin ona
kapısına kadar karanlık suyun.
Alık ve güzel Stanton'um benim ufacık hayvanlar
[arasında,
köy demircilerinin kırdığı annenle,
bir ağabeyle kemerler altında,
karınca sürülerinin yediği bir başkası
ve odalarda çırpınan kanserle, dikenli telleri
[olmayan!
Öyle dadılar vardır ki verir çocuklara
yosun derelerini ve ayakta acıları,
kimi zenci kızlar katlara çıkar fare süzgeçleri
[dağıtmaya.
Çünkü şurası gerçektir ki insanlar
güvercinleri fırlatmak isterler lağımlara
ve ne umduklarını bilirim sokakta
bizi parmak uçlarıyla dürtenlerin apansız.

Bir aslanlar dağıdır bilgisizliğin, Stanton.
Patakladığı gün kanser seni,
konukların salgınla can verdiği tezgâha tükürdüğün
[gün
açtı yumuşak ellerle. kuru camlarla kırılmış gülünü
çamur sıçratmak üzere deniz yolcularının
[gözbebeklerine,
aradın ecelimi otlarda,
dehşet çiçekleri açan ecelimi,
yatmak isteyip seninle o dilsiz, hoyrat kanser
kızıl görünümler püskürtürken acılık çarşaflarına
ve tabutlar üstüne yerleştirirken
asitborikle donmuş ufak ufak ağaçları.
Var git ormana, Stanton, Yahudi harpalarınla,
var git öğrenmeye tanrısal sözleri
ki uyurlar ağaç gövdelerinde, bulutlarda,
kaplumbağalarda,
uyumuş köpekte, kurşunda, yelde,
uykusu gelmemiş süsende, yansımayan suda,
öğrenesin diye, oğlum, halkının unuttuğunu.

Başlayınca savaş patırtısı
bir parça peynir bırakacağım köpeğine yazıhanede.
Ölü elbiselerinin üstünde uçan
yapraklara dönecek on yılın,
dayanıksız on kükürt gülüne
omuzunda sabahımın.
Bana gelince, Stanton, ben unutulmuş, ben yalnız,
ağzımın üzerinde solgun yüzlerinle senin,
dalacağım çığlık çığlığa yeşil Sıtma yontularından
[içeri.

İNEK

Yattı yaralı inek;
ağaçlarla dereler tırmanmıştı boynuzlarına.
Gökte kanıyordu burnuysa.

Ağır bıyığı altında salyanın
onun arılar burnu.
Beyaz bir uluma sabahı dimdik ayağa doğrulttu.

Ölü ve sağ inekler,
aydınlık kızıllığı ya da ahır balı,
böğürüyordu gözleri yarı kapalı.

Bilsin ki kökler,
bilsin ki bıçağını bileyen şu çocuk
yiyebilirler ineği en sonu.

Yukarda soluyor gitgide
ışıklarla boyun damarları.
Titriyor dört toynak havadan ağrı.

Ay da bilsin
bu sarı kayalar gecesi de:
kül ineği gitti bile.

Böğüre böğüre gitti.
Sarhoşların ölümü ufak ufak tattıkları
donmuş göklerin yıkılmasıyla artık.

KUYUDA BOĞULMUŞ KIZ

(GIRNATA VE NEWBURG)

Yontular acı çekiyor ya tabutlar karanlığı gözlerle,
daha da acı çekiyor boşanıp gitmeyen sudan.
Boşanıp gitmeyen.

Mazgallar üzerinden koşuyordu halk parçalayarak
[oltaları.
Çabuk! Kıyıya! Aman acele! Ve sevecen yıldızlar
[vıraklıyordu.
...boşanıp gitmeyen.

Belleğimde uslu uslu, gök cismi, çember, amaç,
ağlıyorsun bir at gözünün kenarlarıyla.
...boşanıp gitmeyen.
Ne var ki uzaklığı hiç kimse veremedi sana
[karanlıkta,
olmayan bilenmiş sınırı, elmas geleceği.
...boşanıp gitmeyen.
Ararken insanlar yastıkların sessizliğini
bir yürek gibi vursun halkanla sınırlanıp.
...boşanıp gitmeyen.

Sonsuz durup en uçlarında bir dalganın, ki yer verir
geleceği belli yalnızlıkla kökler savaşına.
...boşanıp gitmeyen.

Bayırlardan geliyorlar! Kalk sudan!
Her ışık noktası bir zincir verecek sana!
...boşanıp gitmeyen.

Ne var ki sana yosun elceğizlerini uzatıyor kuyu,
saf bilgisizliğinden kuşkulanmayan su perisi.
...boşanıp gitmeyen.

Hayır, boşanıp gitmeyen. Toplanmış su bir noktada.
bütün telsiz kemanlarıyla soluk alıp veren
yaralar ve ıssız yapılar merdiveninde.

Boşanıp gitmeyen su!

VI

ÖLÜME ÖNSÖZ

(VERMONT'DA YALNIZLIK ŞİİRLERİ)

ÖLÜM

Ne uğraşma!
Köpeğe dönmek için ne uğraşma atta!
Kırlangıca dönmek için ne uğraşma köpekte!
Arıya dönmek için ne uğraşma kırlangıçta!
Ata dönmek için ne uğraşma arıda!
Hele at,
gülden çıkardığı o ne sivri ok,
ne kırçıl gül burnuyla kaldırdığı!
Hele gül,
o ne çığlık, ne uluyuş sürüsü
canlı şekerine bağladığı sapının!
Hele şeker,
ne ufak hançerler görür düşünde, uyanık;
ve minicik hançerlerin
o ne ahırsız ay, o ne çıplaklar,
ne sonsuz deridir, kızıllıktır aradıkları!

Benimse, kapı saçaklarında,
alev meleğidir aradığım, oyum ben oysa!
Ama alçıdan kemer
ne büyüktür, görünmez, minnacık,
hiç uğraşmayan!

OYUĞA NOKTÜRN

I

Görmeye her şeyin gittiğini,
görmeye oyukları, elbiseleri,
senin ay eldivenini, ver bana,
öbür eldivenin yitmiş otlarda,
sevgilim!

Yel koparabilir filin ciğerindeki
ölü salyangozları
ve üfürür ışık tomurcuklarının
ya da elmaların donmuş kurtçuklarını.

Yüzler kaygısız dolaşır
otların ufarak yaygarası altında
ve köşede kurbağanın göğsüdür
yürekle, mandolinle karışık.

Kimsesiz, büyük alanda
böğürürdü yeni kesilmiş sığır kafası
ve sert, kesin billurdandı
yılan kulesini arayan biçimler.

Görmeye her şeyin gittiğini
dilsiz oyuğunu ver bana, sevgilim!
Akademi ve iç sıkan gök özlemini.
Görmeye her şeyin gittiğini!

Sende, sevgilim, teninde senin,
ne devrilmiş trenler sessizliği o,
çiçekli nice mumya kolu,
ne çıkışı olmayan gök, sevgilim, ne gök!

Suda taş ve yelde ses
aşkın kıyılarıdır, kaçarlar kanlı kütüğünden onun.

Bu bizim aşkımızın nabzına dokunsan yeter
çiçekler açsın diye başka çocukların üstünde.

Görmeye her şeyin gittiğini.
Bulutların, ırmakların oyuk içini.
Defne ellerini ver bana, aşk.
Görmeye her şeyin gittiğini.

Saf oyuklar devriliyor benim üstüme, senin üstüne,
saklayıp izlerini kan dallarının şafakta
ve rahat, alçı bir kesiti, o bıçaklanmış ayın
bir anlık acısını çizen bir yüzü.

Boşluklarını arayan katı biçimleri gör.
Kayıp köpekleri, ısırılmış elmaları.
Özlemini, bunaltısını gör can sıkan, taşıl bir dünyanın
ki bulamaz ilk hıçkırığının ses uyumunu.

Yatağımda ararken tel uğultularını,
gelmiştin, sevgilim, çatımı kapatmaya.
Havayı doldurabilir bir karınca oyuğu,
ama sen inler gidersin gözlerimle kılavuzsuz.

Değil, gözlerimle değil: işte bana gösteriyorsun
kolunla sardığın dört ırmağı,
tutsak ayın, yanında çocuklar varken,
bir denizciyi yuttuğu sert kulübede.

Görmeye her şeyin gittiğini
aşk, ele geçmeyen aşk, ey yitik!
Verme, oyuğunu verme sen bana,
benimki havada uçuyor şimdi!
Sana da yazık, bana da, melteme de!
Görmeye her şeyin gittiğini.

II

Ben.
Bembeyaz oyuğuyla bir atın,
kül yelesi. Saf ve çift alan.

Ben.
Yer yer delinmiş oyuğum, kırılmış koltukaltları.
Yansız üzümün kuru derisi, sabahçıl amyant.

Bütün aydınlığı dünyanın durur bir gözde.
Öter horoz, ötüşü sürer kanatlarından fazla.

Ben.
Bembeyaz oyuğuyla bir atın.
Seyircilerle çevrili, sözlerinde karıncalar kaynaşan.

Kesiti eksiksiz buz yaylağında soğuğun.
Kansız yanakların kırılmış sütun başlıklarında.

Ben.
Yiyen ölülerin olmadan, ey kent, sensiz oyuğum.
Demirlemiş yaşamımda at yontusu kesin olarak.

Ben.
Yok yeni yüzyıl, yok çağdaş aydınlık.
Mavi bir at yalnız, bir sabah.

İKİ MEZARLI BİR GÖRÜNÜM
VE BİR ASUR KÖPEĞİ

Dost,
kalk uluduğunu duymak için
Asur köpeğinin.
Dans etti üç kanser perisi,
oğlum.
Kırmızı mum getirdi onlar dağlardan
ve üstünde kanserin uyuduğu sert çarşaflar.
Atın tek bir gözü vardı boynunda
ve öyle soğuk bir gökteydi ki ay
yırtma zorunda kaldı kasığındaki Venüs tepeciğini
kan ve külde boğarak eski mezarlıkları.

Dost,
uyan, dağlar soluk almıyor daha,
başka bir yerleri var yüreğimde otların.
Sen deniz suyuyla dolmuş olsan bana ne.
Bir çocuğu sevdim uzun süre,
dilinde küçük bir kuştüyü vardı
ve yüz yıl bir bıçağın içersinde yaşadık.
Uyan. Sus. Dinle Biraz doğrul.
Uluma
mor, uzun bir dildir ki bırakıyor
dehşet karıncaları ve süsen likörü.
Kayaya doğru geliyor. Uzatma köklerini!
Yaklaştı. İnildiyor. Düşünde hıçkırma, dost.

Dost!
Kalk uluduğunu duymak için
Asur köpeğinin.

YIKINTI

Kendini hiç bulamadan.
Yolcu kendi beyaz gövdesinde.
Öylece giderdi havadan.

Gördü ki herkes apansız
ay kurukafasıydı bir atın,
bir elmaydı hava, karanlık.

Ardında pencerenin
ışıklar, kamçılarla, duyulurdu
suyun kumla cenkleşmesi.

Otlar geliyor gördüm de
meleyen bir kuzu attım, ufak
dişleri, neşterleri önüne.

Bir damlada uçuyordu
ilk güvercinin
tüy ve selüloit kabuğu.

Bulutlar, sürü sürü,
uyuyakaldı seyrederlerken
tanla kayaların döğüşünü.

Bu gelen otlardır, oğlum;
dinle, kılıçları şakırdamada
boş gökten bu yana doğru.

Elim benim, aşk. Otlar!
Evin kırık camları üstünde
saçlarını çözdü kan.

Sen yalnız ve ben kaldık;
hazırla havaya iskeletini.
Ben yalnız ve sen kaldık.

Hazırla iskeletini;
tez aramalı, aşk, tez aramalı
uykusuz kesitimizi.

AY VE BÖCEKLER GÖRÜNÜMÜ

(AŞK ŞİİRİ)

Ay denizde parıldıyor
Yel inildiyor yelkende,
usul usul yükseltmede
mavi, gümüş dalgaları

(ESPRONCEDA)

Yüreğimin biçimi kunduraya benzerdi
olsaydı her köyün bir canavar düdüğü.
Ama gece bitmez hiç yaslanınca hastaların üstüne
ve gemiler vardır ki bakılsın isterler kendilerine
[batabilmek için rahatça.
Usul usul esse yel
Ufak bir kıza benzer yüreğimin biçimi.
Yel dirense çıkmamaya kamışlıktan
yüreğim andırır bin yıllık bir boğa fışkısını.

Gitmeli denizde, gitmeli, gitmeli, gitmeli
müfrezeleri eşit olmayan tabura doğru,
bir darmadağın gözetlemeler görünümüne doğru.
Karın, asılı dizgelerin eşit gecesi.
Bir de ay.
Ay!
Ama değil, ay değil.
Meyhaneler tilkisi.
Japon horozu ki gözlerle,
çiğnenmiş otlarla yenilip yutulmuştur.

Ne camlardaki tenyalar kurtarır bizi
ne kökçü dükkânları, ki metafizikçi
başka gök aklanları bulur oralarda.
Yalanlardır biçimler. Varolan yalnız
çemberidir oksijen ağızlarının.
Bir de ay.
Ama değil, ay değil.

Böcekler,
ufacık ölüler kıyılardaki,
uzunluğuna acı,
bir noktadaki iyot,
topluiğne üstünde kalabalıklar,
ve benim sevgilim ki ne bir attır ne de bir yanık,
yaratığı bir yenilen, yokolan göğsün.
Benim sevgilim!

Şarkı söylüyorlar, bağırıp inildiyorlar: Yüz. Senin
[yüzün! Yüz.
Tektir elmalar,
yıldız çiçekleri özdeş,
aydınlık bitmiş metal tadında
ve bütün bir parlaklığın kırları bir sikke tutacak
yanakta.

Ne var ki yüzün örtüyor şölen göklerini.
Şarkı söylüyorlar, bağırıp inildiyorlar,
örtüp, tırmanıp korkutuyorlar insanı!

Yola düşmeli çabucak dalgalardan, dallardan,
ortaçağın ıssız sokakarından, ki denize inerler,
yaralı bir inek boynuzunun çınladığı kürkçü
[dükkânlarından,
merdivenlerden, korkusuz! merdivenlerden.
Denizde yıkanan bir adam var uçuk benizli;
öyle de yumuşak ki yansıtaçlar onun yüreğini yediler
[oynaşırlarken.
Ve bir kadın yaşıyor Peru'da, ah böcekler! ki gece
[gündüz
çapraz getiriyorlar törende, duada kendi
[damarlarını.

Ufak, aşındırıcı bir eldiven durduruyor beni. Yeter!
Mendilimde ilk damarın
duydum çıt diye kırıldığını.

İyi bak ellerine, sevgilim! ayaklarına!
yüzümü bırakmam gerekiyor da ondan,
yüzümü, yüzümü, ah! yedikleri yüzümü!

İsteğime bu saf ateş,
denge kaygısıyla bu karışıklık,
bu gözlerimde barutun temiz yürekli acısı,
bulutsularla parçalanıp yenilmiş
bir başka yüreğin dindirecek bunaltısını.

Ne kundura mağazalarındaki insanlar kurtarır bizi
ne de paslı anahtarlara değince müzik olan
[görünümler.
Yalandır yel. Var olan yalnız
tavan arasında bir küçük beşik
her şeyi anımsayan.
Bir de ay.
Ama değil, ay değil.
Böcekler,
böcekler yalnız
çıtırdayan, ısıran, titreyen kümelenip,
bir de ay
yıkılışlarının kapısına oturup dumandan bir eldivenle.
Ay!

VII

KENTE DÖNÜŞ

NEW YORK

ECZANE VE İHBAR

Bir damla ördek kanı vardır
çarpma işlemleri altında;
bir damla denizci kanı vardır
bölmeler altında;
taze bir kan ırmağı toplamalar altında.
İlerleyen bir ırmak çağıl çağıl
dış mahallelerdeki odalardan
ve gümüş, çimento ya da meltemdir
yalancı tanında New York'un.
Dağlar ezelden beri var. Bilirim.
Ve bilim için gözlükler.
Bilirim. Ama göğü görmeye gelmedim ben.
Bulanık kanı görmeye geldim.
O kan ki götürür çavlanlara makineleri
ve ruhu kobra diline.
Hergün öldürülür New York'ta
dört milyon ördek,
beş milyon domuz.
iki bin güvercin, can çekişenlerin keyfi uğruna,
bir milyon inek,
bir milyon kuzu,
iki milyon da horoz
ki uçururlar gökleri paramparça.
Yeğdir hıçkırması insanın bıçağını bilerken,
öldürmesi ya da köpekleri
göze olmadık şeyler gösteren avlarda,

yeğdir dayanmaktan sabah sabah
bitmez tükenmez süt trenlerine,
bitmez tükenmez kan trenlerine
ve elleri esansçılarla bağlanmış
gül trenlerine.
Ördeklerle güvercinler,
domuzlarla kuzular
koyar kan damlalarını
çarpmalar altına;
ezilen ineklerin korkunç böğürtüsü
acıyla doldurur
Hudson'un yağla sarhoş olduğu vadiyi.
Öbür yarıyı bilmeyen
herkese bildiriyorum
o satın alınmayan
o çimento dağlarını yükselten yarıyı,
unutulmuş alçakgönüllü hayvanların
yüreklerinin vurduğu
ve sonuncu delgiler eğlentisine
düştüğümüz o dağları yükselten.
Tükürmüşüm suratınıza.
Öbür yarı dinliyor beni
parçalayıp çileyip uçup saflığında,
kapıcı çocukları gibi
elinden düşürmeyip kırılgan değnekleri
paslandığı deliklerde
böcek dokunaçlarının.
Cehennem değil, sokak bu.
Ölüm değil, manav dükkânı.
Bir parçalanmış ırmaklar,
ele geçmez uzaklıklar dünyası vardır
otomobil altında kalmış
ufak ayağında bu kedinin;
ve solucanın şarkısını duyarım
çok kızın yüreğinde.
Oksit, maya, sarsılmış toprak.
Toprak, sen ki yüzersin
laboratuvar sayılarında.

Ne yapsam ki? Düzene mi koysam görünümleri?
Düzene mi koysam aşkları, ki sonunda fotoğraflardır,
ki odun parçalarıdır sonunda
ve kan dalgaları?
San Irgacio de Loyola*
küçük bir tavşan öldürmüştür,
dudakları inilder hergün
kilise kulelerinde.
Hayır, hayır, hayır, hayır, ele veriyorum,
ihbar ediyorum hükümete bu ıssız
bu fesat yuvası laboratuvarları
ki cançekişmeleri duyurmazlar bize.
Sillerler ormanın programlarını,
bense yenilmek üzere sunuyorum kendimi
ezilen ineklerle
Hudson'un yağla sarhoş olduğu
vadiyi doldurunca böğürmeleri.

Cizvit tarikatının kurucusu (1491-1556). (Ç.n.)

YAHUDİ MAŞATLIĞI

Sevinçli hummalar kaçtı gemi halatlarına doğru
ve Yahudi itti parmaklığı donmuş utancıyla
marul içinin.

Uyuyordu İsa'nın çocukları
ve bir güvercindi su
ve odun bir balıkçıldı
ve kurşun bir sinekkuşuydu
ve canlı zindanları bile ateşin
avutulmuştu çekirgenin sıçramasıyla.

İsa'nın çocukları denizde yol alıyordu ve Yahudiler
[örtüyordu duvarları
tek bir güvercin yüreğiyle;
ve hepsi bununla kaçıp kurtulmak isterdi.
İsa'nın kızları şarkı söylüyor, Yahudiler bakıyordu
[ölüme
bir milyon görünümün bunaltmasıyla camlaşmış
tek bir sülün gözüyle.

Doktorlar nikel üstüne korlar makaslarıyla kauçuk
[eldivenlerini
sezince kadavralar ayaklarında
korkunç aydınlığını bir gömülmüş ve başka ayın.
Ufak, sapsağlam acılar yaklaşır hastanelere
ve ölüler çıkarır her gün bir kan elbisesini.
Kırağıdan mimarlıklar,
o küçük yapraklardan kaçan lirler ve iniltiler
güz geldi mi, ıslatıp son aklanları,
sönerlerdi silindir şapkaların karanlığında.

Çiyin korkakça kaçtığı tek ve göksel ot,
katı havaya açılan o beyaz, mermer girişler
gösteriyordu uykulu kunduraların izleriyle kırılmış
[sessizliğini.

Parmaklığı itti Yahudi;
ama Yahudi bir liman değildi ki
ve kardan tekneler toplandı
yüreğinin küçük basamaklarına:
bir su adamını gözetleyen
kardan tekneler, onları boğmak üzere,
arasıra kör ziyaretlerde bulunan
maşatlık tekneleri.

Uyuyordu İsa'nın çocukları
ve Yahudi yerleşti ot yatağına.
Dehlizlerin korkunçluğunda ağlıyordu üç bin Yahudi
uğraşa uğraşa yarım güvercini birleştirmişlerdi
[aralarında çünkü,
bir saat çarkı vardı içlerinden birinde çünkü,
birinde konuşan tırtıllardan bir ganimet,
birinde zincirlerle yüklü bir gece yağmuru,
birinde de canlı bir bülbülün tırnağı;
inildiyordu çünkü yarım güvercin
kendisinin olmayan bir kanı saçarak.

Sevinçli hummalar dans ediyordu ıslak kubbelerde
ve ay mermerinde yansıtıyordu
eski adlarla soluk şeritleri.
Geldi onlar, o donmuş sütunların ardında yemek
[yiyenler
ve beyaz dişli eşekler geldi
eklem uzmanlarıyla.
Yeşil ayçiçekleri titriyordu
alaca karanlığın bozkırlarında
ve bütün maşatlık bir sızlanıştı
mukavva ağızlardan ve kuru çaputtan.
İsa'nın çocukları uyuyordu hâlâ,
gözlerini sımsıkı yuman Yahudi
elleri sessizce kestiği zaman
duyarak ilk iniltileri.

VIII

İKİ OD

ROMA'YA DOĞRU HAYKIRIŞ

(CRYSLER BUILDING KULESİNİN ÜSTÜNDEN)

Hafifçe yaralanmış elmalar
ince gümüş kılıçlarla,
yırttığı bulutlar mercan bir elin,
bir ateş bademini sırta götüren elin,
köpekbalıklarına benzeyen arsenik balıkları,
bir artışı körleştirecek yaş damlalarına benzeyen
[köpekbalıkları,
yaralayan güller
ve yerleşmiş iğneler kan borularının ağızlarına,
solucanların örttüğü aşklar ve düşman evrenler
devrilecek üstüne senin. Devrilecek üstüne büyük
[kubbenin,
askerî dillerin yağla oğduğu,
bir adamın göz kamaştırıcı bir güvercinin üstüne
[işediği
ve ufalanmış kömür tükürdüğü
o binbir ufak çanla çevrili büyük kubbenin.

Artık ne ekmeği bölüştüren var ne şarabı çünkü,
ne ölümün ağzında ot yetiştiren,
ne yayan dinlenme çarşaflarını,
ne de bir ağlayan var fillerin yaraları yüzünden.
Bir milyon demirci var sadece
zincir döven ilerde gelecek çocuklara.
Bir milyon marangoz var sadece
haçsız tabutlar çakan.

Sadece bir ağlayıp sızlanan kalabalık,
baloyu beklerken elbiselerini çıkaran.
Güvercini hor gören adam konuşmalıydı,
haykırmalıydı sütunlar arasında çırçıplak
ve cüzama tutulmak için iğne vurmalıydı kendine
ve öyle dehşetli yaşlarla ağlamalıydı ki
eritmeliydi bu yaşlar onun yüzüklerini ve elmas
[telefonlarını.

Ama beyazlara bürünmüş adam
bilmiyor başaktaki gizliyi,
bilmiyor doğuran kadının iniltisini,
bilmiyor ki İsa bugün de su verebilir,
bilmiyor ki gümüş para yakar mucizenin öpüşünü
ve kuzunun kanını verir bön gagasına sülünün.

Çocuklara gösterir öğretmenler
dağdan gelen olağanüstü bir ışığı;
ne var ki çıkagelir bir çirkefler alayı işte
karanlık kolera perileri çığrışarak içinde.
Öğretmenler sofuca gösterir o tütsülü, koskoca
[kubbeleri;

ama yontular altında ne gezer aşk,
aşk ne gezer kesin billurdan gözler altında.
Susuzlukla yırtılmış tenlerdedir aşk,
su baskınıyla boğuşan ufak kulübededir;
açlık yılanlarının boğuştuğu hendeklerin içindedir
[aşk,
ölü martıları sallayan hüzünlü denizdedir
ve yastıklar altında sancıyan kapkaranlık öpüşte.
Ama saydam elli ihtiyar
aşk, diyecektir, aşk, aşk,
alkışlarken onu milyonlarla cançekişen;

aşk, diyecektir, aşk, aşk,
titrek kumaşında sevecenliğin;
barış, diyecektir, barış, barış,
bıçak ürpertileri ve dinamit lokumları içinde;
aşk, diyecektir, aşk, aşk,
dudakları gümüş kesilinceye değin.

O sırada, o sırada, ah! o sırada,
tükürük hokkalarını kaldıran zenciler,
titreyen çocuklar yöneticilerin solgun ürküntüsü
[altında,
boğulmuş kadınlar madenî yağlar içinde,
çekiçli, kemanlı, bulutlu kalabalık
haykıracak ezilir gibi duvarda beyinleri,
haykıracak kubbelere karşı,
haykıracak ateşten çılgına dönüp,
haykıracak pislik içindeki başlarıyla,
haykıracak toplanmış bütün geceler gibi,
haykıracak kardan çılgına dönüp,
haykıracak öyle paramparça bir sesle
titreyene değin kentler ufacık kızlar gibi,
kırıp yıkana değin yağ ve müzik zindanlarını,
istiyoruz diye hergünkü ekmeğimizi,
alıç çiçeğini ve tanelenmiş, sürüp giden sevecenliği,
meyvelerini herkese veren
dünyanın istemi yerine gelsin diye.

WALT WHITMAN'A OD

East River ve Bron boyunca
genç çocuklar şarkı söylüyordu göstererek
[bedenlerini,
çarkla, yağla, meşinle, çekiçle.
Doksan bin maden işçisi gümüş çıkarıyordu
[kayalardan,
merdivenler ve manzaralar çiziyordu küçük oğlanlar.

Ama kimse uyumuyordu,
ırmak olmayı istemiyordu kimse,
sevmiyordu kimse büyük yaprakları,
kumsalın mavi dilini.

East River ve Queensborough boyunca
sanayiyle boğuşuyordu genç çocuklar,
Yahudiler satıyordu ırmak tanrısına
sünnet gülünü
ve gök boşaltıyordu köprülere, çatılara
rüzgârın sürüp götürdüğü bizon sürülerini.

Ama kimse durmuyordu,
bulut olmayı istemiyordu kimse,
aramıyordu kimse eğreltileri,
sarı kasnağını davulun.

Ay doğunca
dönecek makaralar göğü allak bullak etmeye;
iğnelerden bir sınır kuşatacak belleği
ve çalışmayanları alıp götürecek tabutlar.

Çirkefin New York'u,
demir telin, ölümün New York'u.
Yanağında saklanan hangi melektir?
Söyleyecek hangi yetkin ses buğdayın doğrularını?
Kirlenmiş lalerinin korkunç düşü kim?

Bir kez bile, Walt Whitman, güzel ihtiyar,
gitmedi gözümden kelebeklerle dolu sakalın,
ayla yıpranmış kadife omuzların,
erden Apollon oylukların,
bir kül sütununu andıran sesin;
sis gibi güzel, eski
ve kamışı iğneyle delinmiş olan
bir kuş gibi inlerdin,
satirin düşmanı,
asmaların düşmanı,
kaba kumaşlar altındaki gövdelerin tutkunu.
Bir kez bile, güzel erkek,
özlerdin ya kömür dağlarında, duvar ilânları ve
[demiryollarında
bir ırmak olmayı, uyumayı bir ırmak gibi
göğsünde bırakacak o arkadaşla
küçük acısını bilgisiz bir parsın.
Bir kez bile, kan Âdem'i, erkek,
denizdeki yalnız kişi, Walt Whitman, güzel ihtiyar,
çünkü taraçalarda,
kümelenip meyhanelerde,
salkım salkım çıkarak lağımlardan,
titreyerek bacakları arasında şoförlerin,
ya da absentin sahanlıklarında fırdönüp
oğlanlar, Walt Whitman, seni düşlerdi.

Bir de bu var! Bir de bu! Atılıyorlar
tertemiz, pırıl pırıl sakalına,
kuzeyli sarışınlar, kum zencileri,
çığrışan, el kol sallayan kalabalıklar
kediler gibi, yılanlar gibi,
oğlanlar, Walt Whitman, oğlanlar,
gözyaşlarıyla şaşkın, kırbaca göre et,
çizmesi ya da lokması evcilleştirenlerin.

Bir de bu var! Bir de bu! Boyalı parmakları
gösteriyor düşünün kıyısını,
dostun yerken elmanı senin

hafif bir petrol kokusuyla
ve köprü altlarında oynayan çocukların
göbeklerinde cıvıldarken güneş.

Ama ne tırmalanmış gözleri arıyordun
ne çocukların gömüldüğü kapkara bataklığı,
ne donmuş tükürüğü,
ne de oğlanların arabalarda, taraçalarda
[gezdirdikleri
eğri yaralarını kurbağa karnı gibi,
korkunun köşelerinde onları kırbaçlarken ay.

Irmak gibi olan bir çıplağı arıyordun sen,
tekerleği yosunla birleştiren boğayı ve düşü,
can çekişmenin babasını, ölümün kamelyasını,
gizli ekvatorunun alevlerinde inleyen.

Doğrudur çünkü insanın haz aramaması
yakın sabahın kan ormanında.
Yaşamı ürkütebilen kumsalları var göğün
ve öyle gövdeler ki hiç yenilenmemeli şafakta.

Cançekişme, cançekişme, düş, maya ve düş.
Böyledir bu dünya, dost, cançekişme, cançekişme.
Çürüyüp dağılır ölüler kent saatleri altında,
savaş geçer ağlaya ağlaya bir milyon boz fareyle,
zenginler küçük, ışıklandırılmış
cançekişenler verir metreslerine
ve ne soyluluğu vardır yaşamın, ne iyiliği, ne
[kutsallığı.

İnsan, bir diledi mi, isteğini sürüp geçirebilir
bir mercan damarının, bir göksel çıplağın içinden.
Aşklar yarın kayaya dönecek ve Zaman
dallardan doğru gelen uykulu bir esintiye.

İşte bunun için, koca Walt Whitman, ne yastığına
bir kızın adını yazan çocuğa karşı

yükseltiyorum sesimi,
ne dolabın karanlığında
gelinlik giyen delikanlıya karşı,
ne tiksine tiksine orospuluk suyunu içen
yalnızlarına karşı kulüplerin,
ne de erkeği sevip dudakları sessizce yanan
yeşil bakışlı erkeklere karşı.

Asıl size karşı, kent oğlanları,
çirkin etli, pis düşünceliler,
çamur anaları, şirretler, uykusuz düşmanları
sevinç taçları dağıtan aşkın.

Asıl size karşı hep, siz ki verirsiniz gençlere
acı bir zehirle pis ölüm damlalarını.
Asıl size karşı hep
Kuzey Amerika *faerie*leri,
Havana *pajaro*ları,
Meksika *joto*ları,
Cadiz *sarasa*ları,
Sevilla *opio*ları,
Madrid *canco*ları,
Alicante *flaro*ları,
Portekiz *adelaida*ları.

Oğlanları bütün dünyanın, güvercin öldürücüler!
Kadınların köleleri, süs odalarının kancık köpekleri,
yelpaze hummasıyla alanlarda bayılıp
pusuya düşenler sert görünümlerinde baldıranın.

Can bağışlama olmasın! Ölüm
fışkırıyor gözlerinizden
ve külrengi çiçekler topluyor çirkefin kıyılarına.
Can bağışlama olmasın! Dikkat!
Şaşkınlar, temiz yürekliler,
eskiler, ünlüler, yalvaranlar
kapatsın yüzünüze eğlence kapılarını.

Sen de, güzel Walt Whitman, uyu kıyısında
[Hudson'un
sakalın kutba doğru, ellerin açık.
Yumuşak kil mi, kar mı, dostlar çağırsın dilin
beklesinler diye gövdesiz ceylanını.
Uyu, kalan ne var ki.
Bir duvarlar dansı sarsıyor çayırları
ve Amerika boğuyor kendini makinalar ve
[gözyaşlarıyla.
Dilerim en derin gecenin zorlu rüzgârı
koparsın altında uyuduğun kemerden harfleri,
[çiçekleri
ve zenci bir çocuk bildirsin altın beyazlara
başak kırallığının yaklaştığını.

IX

NEW YORK'DAN KAÇIŞ

UYGARLIĞA DOĞRU İKİ DANS

KÜÇÜK VİYANA DANSI

Viyana'da on kız var,
ölümün hıçkırdığı bir omuz,
bir de orman, dondurulmuş güvercinlerden.
Kopmuş bir parçası var
kırağı müzesinde sabahın.
Bir salon var bin pencereli.
Ay, ay, ay, ayy!
Al kapalı ağızla bu valsi.

Bu valsi, bu valsi, bu valsi
evetin, ölümün, konyağın
ki denizde ıslatır eteğini.

Seviyorum, seviyorum, seviyorum
koltukla, ölü kitapla seni,
iç karartıcı dehlizde,

karanlık ambarında süsenin,
kendi aydan döşeğimizde,
düşlediği dansla kaplumbağanın.
Ay, ay, ay, ayy!
Al bu eğik beller valsini.

Viyana'da dört ayna var,
ağzınla oynaşır içinde yankılar.
Bir ölüm var piyano için,

delikanlıları boyar maviye.
Çatılarda dilenciler var.
Serin çelenkler var gözyaşından.
Ay, ay, ay, ayy!
Al kollarımda ölen bu valsi.

Seviyorum seni, sevgilim, çünkü,
çocukların oynadığı ambarda,
düşleyerek Macar âvizelerini
ılık uğultusunda öğle sonunun,
kar koyunları, kar süsenleri görüp
alnının karanlık sessizliğinde.
Ay, ay, ay, ayy!
Alıyorum bu «Seni hep seviyorum» valsini.

Viyana'da seninle dans edeceğim
ırmak başlı
değişik bir kılıkla.
Gör ne sümbül kıyılarım var!
Ağzımı bırakacağım arasında bacaklarının,
fotoğraflarda, zambaklarda ruhumu
ve karanlık dalgalarında yürüyüşünün
istiyorum, sevgilim, sevgilim, bırakmayı
kemanla gömütü, vals kurdelelerini.

DALLARDA VALS

Yere düştü bir yaprak,
ikisi
üçü derken.
Ayda bir balık yüzerken.
Suyun uykusu bir saat
ve beyaz denizin yüz.
Kadın
ölüydü üstünde dalın.
Rahibe
şarkı söylerdi turuncun içerisinde.
Kızcağız
elma koparmağa çama çıkardı.
Ve çam
ararda incecik ses tüyünü her zaman.
Bülbüle gelince
çevrede yarasına ağlardı nice
Benim gibi,
çünkü bir yaprak düştü
derken ikisi
derken üçü.
Ve kristal bir kafa
kâğıttan bir kemanla
ve kar dünya ile çürürdü
birer birer
ikişer ikişer
üçer üçer.
Ah! eti görünmeyen sert fildişi!
Ah! o karıncasız tan körfezi!
Dalların canıyla,
kadınların ayıyla,
vıraklayısıylá kurbağanın,
sarı balçığıyla balın.
Gelecek bir gövde
başında bir defne tacı.
Rüzgâr yerine gökte
bir duvar olacak kaskatı

ve kopuk dallar bütün
gidecek onunla dans ede ede.
Birer birer
çevresinde ayın,
ikişer ikişer
çevresinde güneşin
ve üçer üçer
fildişi uyusun diye bir güzel.

OZAN HAVANA'YA VARIYOR

KÜBA'DA ZENCİLERİN SESİ

Ay dolunay olunca
gideceğim Küba'da Santiago'ya.
Gideceğim Santiago'ya
bir su arabasıyla, kara.
Gideceğim Santiago'ya.
Palmiyeli damlar türkü çağıracak da
gideceğim Santiago'ya.
Palmiye leylek olmaya kalkışınca.
Gideceğim Santiago'ya.
Dönmek isteyince denizanası muz ağacına.
Gideceğim Santiago'ya.
Fonseca'nın sarışın başıyla.
Gideceğim Santiago'ya.
Romeo ve Julieta'nın gülü yanımda.
Gideceğim Santiago'ya.
Kâğıt denizi ve gümüş para.
Gideceğim Santiago'ya.
Kuru taneler ezgisi, ey Küba!
Gideceğim Santiago'ya.
Ey sıcak bel, odunsu damla!
Gideceğim Santiago'ya.
Timsah, tütün çiçeği, diri gövdelerden harpa!
Gideceğim Santiago'ya.
Hep dedim ya gideceğim Santiago'ya
bir su arabasıyla, kara.
Gideceğim Santiago'ya.
Alkolle tekerlerde, rüzgârla.
Gideceğim Santiago'ya.
Mercanımla karanlıkta.
Gideceğim Santiago'ya.
Boğulmuş denizle kumda.
Gideceğim Santiago'ya.
Ölü meyveyle, ak sıcaklıkla.
Gideceğim Santiago'ya.
Ey sığır serinliği kamış tarlalarında!
Ey iççekiş ve çamur eğrisi! Ey Küba!
Gideceğim Santiago'ya.

KÜÇÜK SONSUZ ŞİİR

İnsanın yol şaşırması
karlara kavuşmak demek,
karlara kavuşmak demekse
mezarlık otlarını otlamak demek yirmi yüzyıl
[boyunca.

İnsanın yol şaşırması
kadına kavuşmak demek,
gündüzden sakınmayan kadına,
bir saniyede öldüren kadına iki horozu,
horozlardan sakınmayan gündüze
ve karda ötmeyi bilmeyen horozlara.

Ama yanılırsa kanın yüreği
kavuşabilir güney rüzgârlarına.
Ve bora iniltileri dinlemediğinden
bir kez daha otlamamız gerekecek mezarlık otlarını.

İki hüzünlü başak gördüm, iki mum başak
gömerlerdi bir yanardağlar görünümünü,
çılgın iki çocuk gördüm, iterlerdi ağlaya ağlaya
[gözbebeklerini bir katilin.
Ama iki hiç sayıdan olmadı,
bir bunaltıdır o ve gölgesidir çünkü,
aşkın umutsuzluğa düştüğü gitardır o çünkü,
kendisinin olmayan başka bir sonsuzun
tanıtlamasıdır.
Duvarıdır ölümün,
cezasıdır sonu olmayan yeni dirilişin.
Ölüler tiksinir iki sayısından,
ama kadınları uyutur iki sayısı
ve kadın sakındığı için gündüzden
ve gündüz titrediği için horozların önünde
ve horozlar yalnız kar üstünde uçabildiklerinden
otlamamız gerek ara vermeden mezarlık otlarını.

AY, EN SONU DURABİLİR

Ay, en sonu durabilir atların o bembeyaz eğrisinde.
Yaradan kaçıp giden mor bir aydınlığın ışığı
ölü bir çocuğun sünnet ânını yansıttı göğe.
Dağ boyunca akıyordu kan ve melekler arıyordu
[onu,
ama rüzgârdandı kâseler ve ayakkabıları
[dolduruyordu en sonra.
Topal köpekler pipo tüttürüyordu ve ısınmış bir
[meşin kokusu
morartmıştı yuvarlak dudaklarını köşe başlarında
[öğürenlerin.
Uzun ulumalar geliyordu ta güneyden kuru geceye
Atların kamışını mumlarıyla yakan aydı bu.
Al kumaş ustası bir terzi
üç kutsal kadını kapatmış da
üstü pencere camlarıyla kaplı bir kurukafa
[gösteriyordu onlara.
Üçü de beyaz bir deveyi çeviriyordu kenar
[mahallede,
ağlayan bir deveyi
bir iğne deliğinden geçmeli diye şafak çaresiz.
Ey haç! Ey çiviler! Ey diken!
Ey kemiğe gömülmüş diken paslandıracak denli
[gezegenleri!
Başını çeviren yok diye soyunabildi gök.
İşte o zaman duyuldu kaba ses ve erdemli
[geçinenler dedi:
Bu kahrolası ineğin memeleri süt dolu.
Kapıları örtüyordu halk
ve iliklerine dek ıslatmaya kararlı bir yağmur
[yağıyordu, sokaklara
oduncular ve çırpıntılarla karmakarışık dolarken
[akşam
ve dülger çekiçleri altında can çekişirken o kapkara
[kent.

Memeleri kurşun dolu
şu kahrolası inek
dedi erdemliler.
Ama kan ayaklarını ıslattı ve şeytanlar
durgun su şişelerini kırıyordu tapınak duvarlarında.
Bildik yaşamımızın kesin kurtuluş ânını.
Çünkü ay başladı yıkamaya
atların yanıklarını
kumda sakladıkları canlı çocuğa bakmadan.
İşte o zaman çıktı soğuklar türkülerini çağırarak,
kurbağalar parıldattı ışıklarını çift kıyısında ırmağın.
Kahrolası inek, şu kahrolası inek
bizi uyutmayacak, dedi erdemliler
ve sokağın gürültüsünden evlerine kaçtılar
ite kaka sarhoşları, tuzunu tükürüp kurbanların,
kan arkalarından gelirken bir kuzu meleyişiyle.

İşte o zaman oldu bu
ve titreyen güve ırmaklarını fırlatıp uyandı toprak.

IGNACIO SANCHEZ MEJIAS'A AĞIT
(LLANTO POR IGNACIO SANCHEZ MEJIAS)

1935

1

SÜSME VE ÖLÜM

Akşamüstü saat beşte.
Akşamüstü saat tam beşte.
Ak çarşaf getirdi bir çocuk
akşamüstü saat beşte.
Hazırlanmış bir sepet alçı
akşamüstü saat beşte.
Ölümdü gerisi, hep ölüm
akşamüstü saat beşte.

Pamukları yel aldı gitti
akşamüstü saat beşte.
Oksit billur ve nikel ekti
akşamüstü saat beşte.
Çarpışıyor güvercin ve pars
akşamüstü saat beşte.
Bir oyluk, bir ıssız boynuzla
akşamüstü saat beşte.
Çan sesleri başlar öteden
akşamüstü saat beşte.
Arsenik ve duman çanları
akşamüstü saat beşte.
Köşelerde sessiz kümeler
akşamüstü saat beşte.
Ve keyifli, kimsesiz boğa!

akşamüstü saat beşte.
Bastırınca yağan kar teri
akşamüstü saat beşte,
örtülünce alan iyotla
akşamüstü saat beşte,
ölüm yumurta koydu yaraya
akşamüstü saat beşte.
Akşamüstü saat beşte.
Akşamüstü saat tam beşte.
Döşek, tekerlekli bir tabut
akşamüstü saat beşte.
Kulağında kemik, flüt sesi
akşamüstü saat beşte.
Böğürürdü boğa alnında
akşamüstü saat beşte.
Ev cançekişmeyle parlardı
akşamüstü saat beşte.
Uzaktan kangren geliyor
akşamüstü saat beşte.
Yeşil kasıkta zambak boru
akşamüstü saat beşte.
Yanan bir güneşti yaralar
akşamüstü saat beşte,
halk pencereleri kırardı
akşamüstü saat beşte.
akşamüstü saat beşte.
Ah o korkunç beşi akşamın!
Beşi gösterirdi saatler!
Akşam gölgesinin beşini!

2

DÖKÜLEN KAN

Bakmak istemem ben kana!

Gelsin, söyle gelsin aya,
kanını görmek istemem
Inganico'nun kumlarda.

Bakmak istemem ben kana!

Ay sonuna kadar açık.
Durgun bulutlar atıyla
düş'ün külrengi alanı,
söğüt duvarı her yanda.

Bakmak istemem ben kana!
Bütün anılar yanar da.
Söyleyin yaseminlere,
o küçük beyazlıklara!

Bakmak istemem ben kana!

Koca dünyanın ineği
kanın hayvansı burnuna
acı dilini sürerdi,
dökülmüş kanın kumlara
ve Guisando* boğaları,
biraz ölü, taş biraz da,
iki böğüren yüzyıldır
basmaktan bezip dünyaya.
İstemem.

Bakmak istemem ben kana!

Çıkar sırtında ölüsü
Ingacio basamaklara.

Bir İspanya kenti. Çevrede neolitik çağdan kalma boğa yontuları var. (Ç.n.)

Arardı ya doğan günü,
gün çıkmıyordu ortaya.
Arar gerçek biçimini,
düş yolunu şaşırtmada.
Açık kanı buldu, güzel
gövdesini aramakla.
Bak demesin kimse bana!
Güçten düşen fıskiyeyi
duymak istemem bir daha;
o fıskiyedir ışıtıp
alt sıraları bir ara
susuz halkın meşinine
ve kadifesine yağan.
Eğil diye seslenen kim?
Bak demesin kimse bana!

Göz kapatmadı görünce
boynuzları pek yakında,
doğrulttular başlarını
öd koparan analarsa.
Ve boğa sürülerinden
yükseldi gizli bir hava,
solgun bir sisin bekçisi
gök boğalarına haykıran.

Çıkmamıştır Sevilla'da
tek bir prens o ayarda,
kılıcına denk bir kılıç,
öyle sağlam yürek ya da.
Onun akıl almaz gücü
bir aslanlar ırmağıysa
mermer bir beden demeli

o hesaplı sakınmaya.
Endülüslü Roma hali
altın bir süstü o başa,
gülümseyişini saran
sümbül incelik ve zekâ.

Ne toreroydu alanda!
Ne dağcıydı sierrada!
Ne hışımlı mahmuzlarla!
Ne tatlıydı çiy yağdı mı!
Ne gözalıcı pazarda!
Ne korkunçtu karanlığın
son banderilla*larıyla!

Uyanmadan uyur şimdi.
Şimdi ot da, yosunlar da
kafasının çiçeğini
açar usta parmaklarla.
Ve kanı şarkılarla gelir şimdi!
bataklıktan, çayırdan şarkılarla,
donmuş boynuzlardan aşağı kayıp
sis ortasında cansız düşe kalka,
çarpıp çatal tırnaklı bin ayağa
uzun, karanlık bir dil gibi yasla,
cançekişmesinden bir göl yapmaya
yıldızlı Guadalquivir yanında.
Ak duvarı İspanya'nın!
Ah acı, ey kara boğa!
Katı kanı Ingacio'nun!
Ah o bülbül damarlarda!
İstemem.
Bakmak istemem ben kana!
Yok onun sığacağı bir kadeh, yok,
yok onu içecek kırlangıçlar da,
soğutacak ışık kırağısı yok,
şarkılar da, zambak tufanları da,
billur da yok gümüşüyle sarmaya.
İstemem.
Bakmak istemem ben kana!

Boğa güreşinde hayvanın ensesine sapladıkları kurdeleli şiş. (Ç.n.)

3

KALAN CESET

Bir alındır taş, düşlerin inildeyip durduğu
ne su kıvrımları var, ne buz tutmuş selvileri.
Bir omuzdur taş, zamanı yüklenmiş de taşıyan,
gözyaşı ağaçları, gezegenler, şeritlerle.

Koşar gördüm külrengi yağmurları dalgalara
kaldırarak delik deşik, yumuşak kollarını,
uzanmış bekleyen taşa yakalanmamak için,
kanı içemeyen, dağıtsa da üyelerini.

Çünkü taş devşiriyor tohumları, bulutları,
tarlakuşu kemiklerini, karanlık kurtlarını;
ama ne ses çıkarıyor, ne bir ateş, ne billur,
ancak arenalar. ancak duvarsız arenalar.

İşte taşın üstünde Ignacio, soylu Ingacio.
Olan olmuş; ne var ki? Bakın iyice yüzüne:
ölüm o solgun kükürt çiçekleriyle sarmış da
vermiş ona karanlık bir minotaura* başı.

Olan olmuş. Sızmada yağmur ağzından içeri.
Deli gibi bırakıyor çökük göğsünü hava
ve gözyaşıyla karların sırılsıklamdır sevda,
ısınır ta tepesinde boğa sürülerinin.

Ne diyorsunuz? Durur çürüntülü bir sessizlik.
Kalan bir cesedin önündeyiz, silinip giden;
bülbülleri olmuş bir parlak biçim önündeyiz
ve görüyoruz dipsiz deliklerle dolduğunu.

Kimdir buruşturan kefeni? Doğru söylemiyor!
Kimse yok türkü çağıran, ağlayan bir köşede,

Yunan mitolojisinin yarı insan, yarı boğa yaratığı. (Ç.n.)

mahmuzlayan atı, yılanı korkutan kimse yok:
artık bir istediğim yusyuvarlak gözler benim
bakmak için bu dinlenmesi imkânsız cesede.

Tok sesli adamlar görmek istiyorum ben burda.
Irmakları çevirenlerle at alıştıranlar:
çatırdayan iskeletleri ve türkü söyleyen,
ağızları güneşle, çakmaktaşıyla dopdolu.

Burda görmek istiyorum onları. Taşın önünde.
Kopmuş dizginleriyle yatan cesedin önünde.
Göstersinler istiyorum varsa bir çıkış yeri
ölümün sıkı sıkıya bağladığı yiğite.

Göstersinler bana bir ırmağa benzer gözyaşı,
derin kıyıları bulunan ve tatlı sisleri;
alsın götürsün de cesedini Ignacio'nun
boğaların çifte soluğunu duymasın diye.

Yitsin diye o yuvarlak arenasında ayın,
benzerken ay bir dingin, sızlanan yavru boğaya;
yitsin diye balık şarkıları susmuş gecenin
ve donmuş dumanın beyaz çalıları içinde.

Örtmesinler, örtmesinler mendilleriyle yüzünü
alışsın diye bağrında taşıdığı ölüme.
Git, Ignacio: Duyma artık o sıcak böğürmeyi.
Uyu, uç, dinlenmeye bak: Ölüyor deniz bile!

4

GİDEN CAN

Ne boğa tanır seni ne incir ağacı
ne evindeki atlar ne karıncalar.
Ne çocuk tanır seni ne de ikindi,
ölüsün çünkü, dirileceğin de yok.

Taşın sırtı da seni tanımaz artık,
içinde çürüdüğün kara atlas da.
Dilsiz anıların da tanımaz seni,
ölüsün çünkü, dirileceğin de yok.

Deniz kabuklarıyla geldiğinde güz,
sis üzümleriyle, dağ öbekleriyle,
gözlerine hiç kimse bakmak istemez,
ölüsün çünkü, dirileceğin de yok.

Ölüsün çünkü, dirileceğin de yok
yeryüzünün bütün ölüleri gibi,
unutulmuş bütün ölüleri gibi
sönmüş bir köpekler yığını içinde.

Yok tanıyan seni. Yok. Seni söylüyorum bense.
Yüzünü, inceliğini söylüyorum sonraya.
Anlayışının o yüce, yetkin üstünlüğünü.
İştahını ölüme, ağzındaki tada onun.
Senin o yiğitçe sevincini saran kederi.

Doğmasına çok zaman ister, gün olur doğarsa,
öyle zengin serüvenli, parlak Endülüslü'nün.
İnleyen sözlerle söylüyorum inceliğini,
anarak acı bir yeli zeytin ağaçlarında.

ALTI GALICIA ŞİİRİ
(SEIS POEMAS GALEGOS)

1935

SANTIAGO KENTİNE MADRİGAL

Yağmur yağıyor Santiago'ya
sevgilim, tatlım.
Titreyerek parlıyor gökte
günün beyaz kamelyası.

Yağmur yağıyor Santiago'ya
karanlık gecede.
Kapanıyor çorak ay
uyku ve gümüş çimenleriyle.

Gör sokakta yağan yağmuru,
taş ve camın inlemesini,
baygın baygın esen yelde gör
o gölgesi külden denizi.

Denizin o külden gölgesi
güneşten uzak Santiago.
Islak sabahlarının suyu
benim canevimde çağlıyor.

KAYIKLI MERYEM ANAMIZA ROMANS

Ah o bayram, o küçük
Meryem bayramı
ve kayığı Meryem'in!

Daha küçüktü Meryem
ve gümüştendi tacı,
dört öküz koşuluydu
arabasına, sarı.

Yağmur götürürlerdi
cam kumrular dağlara.
Bütün sis ölüleri
ağardı boğazlardan.

Meryem, bırak yüzünü
hoş inek gözlerinde,
bu yas çiçeklerini
al cüppenin içine!

Galicia'nın alnında
şafak parıltısı var.
Durmuş da eşiğinde
Meryem denize bakar.

Ah o bayram, o küçük
Meryem bayramı
ve kayığı Meryem'in!

KÜÇÜK MEMURUN ŞARKISI

Buenos Aires, Prata
nehrine koymuş bir gayda,
kuzey yeli çalar onu
külrengi, ıslak ağzıyla.
Garip Ramon de Sismundi!
Bütün işi Esmeralda
sokağında toz almaktır,
biriken tozu raflara.
Galicialılar gezerdi
sonu gelmez sokaklarda
ele geçmeyen vadiler
özleyip yeşil pampada.
Garip Ramon de Sismundi!
Duydu sıladan bir hava
anılarında otlarken
aydan gelmiş yedi boğa.
Prata nehrine gitti,
bakmak için akarsuya,
Kırardı suyun camını
söğütlerle sessiz atlar.
Ne sevdalı bir inleyiş
bulabildi ne bir gayda,
ne de ulu gaydacıyı,
ağzı dolu kanatlarla;
garip Ramon de Sismundi,
nehirde, donmuş akşamda,
kızıl çamurdan bir duvar
gördü yalnız oralarda.

BOĞULMUŞ DELİKANLIYA NOKTÜRN

Irmağa gidelim sessiz, kıyıya,
bakmağa boğulmuş delikanlıya.

Hava kumsalına gidelim doğru,
ırmak götürmeden denize onu.

Küçük ve kırılgan ruhu ağlardı
ot ve çam kokusu altına yatıp.

Karmakarış düşüyordu su aydan,
örtüyordu çıplak dağı zambakla.

Undan kamelyalar saçıyordu yel
ağzının mat, donuk üzüntüsüyle.

Koşun hep çocuklar dağdan, çayırdan,
bakmağa boğulmuş delikanlıya!

Doruğun, düzün kara halkı, koşun
ırmak götürmeden denize onu!

Götürmesin onu ak çamurunda,
ki su boğaları çimer koynunda.

Ah nasıl inlerdi Sil ağaçları*
davul gibi, üstünde yeşil ayın!

Koşsanıza kardeşler, gelsenize,
ırmak almış götürüyor denize!

İspanya'nın kuzeybatısında, Galicia bölgesinde bir ırmak. (Ç.n.)

ÖLÜ ROSALIA CASTRO'YA NİNNİ

Uyan artık, canım benim,
ilk horozlar öttü demin!
Yavrum benim, uyan artık,
işte rüzgâr böğürmeye başladı.

Arabalar gidip gelmede
Santiago'dan Belén'e.

Belén'den Santiago'ya
koyulmuş bir melek yola,
bindiği gümüş gemiyse
dolmuş Galicia derdiyle.

Üşür uyuyan Galicia
üzgün otların altında.
Otlar ki örter döşeğini,
saçlarının kara nehrini.
Bulutların güvercin yuvaları
kurduğu denize akan saçların.

Uyan artık, canım benim,
ilk horozlar öttü demin!
Yavrum benim, uyan artık,
işte rüzgâr böğürmeye başladı.

SANTIAGO'DA AYIN DANSI

Kim o beyazlı yiğit?
Ürperiyor nasıl da!

O mu? dans eden ay o
Ölüler Meydanı'nda.

Gölge, dudak karası
üşümüş bedene bek.

Ana, dans eden ay o
Ölüler Meydanı'nda.

Kim kesen taştan tayı
düş'ün kapılarında?

Kim olacak, aydır o
Ölüler Meydanı'nda!

Kim bakan pencereden
dumanlı bir bakışla?

O bakan aydır işte
Ölüler Meydanı'nda!

Altın çiçekler kurup
öleyim yatağımda.

Ana, ay dans ediyor
Ölüler Meydanı'nda.

Bembeyaz oldum, kızım,
birden gök havasından.

Hava değil, üzgün ay
Ölüler Meydanı'nda.

Böğüren kim, inleyen
koca bir boğa mı var?

Aydır işte, ana, ay
Ölüler Meydanı'nda.

Aydır, evet, aydır o
sazlardan taç başında
dans eden, dans eden hep
Ölüler Meydanı'nda.

TAMARİT* DİVANI
(DIVAN DEL TAMARIT)

1936

Lorca'nın Granada yakınında doğup yaşadığı bölgeye eskiden Arapların verdiği ad. (Ç.n.)

I

BEKLENMEDİK SEVDAYA GAZEL

Tanımazdı kimse kokusunu
karnının o kara manolyasının.
Ettiğin işkenceyi bilmezdi kimse
bir sevda serçesine, arasında dişlerinin.

Uyurdu bin ufak Pers atı
ay ışıklı alanında alnının,
sardığım sırada senin, dört gece,
belini, o kar düşmanını.

Bir solgun tohumlar demetiydi
alçıyla yasemin arasında bakışın.
Ardım içimde sana vermeye
fildişi harfler ki derler *her zaman,*

her zaman, her zaman: cançekişme bahçem,
kıstırılmaz gövden her zaman,
kanı hep ağzımda damarlarının,
ışıksız ağzın daha ölümüm için.

II

ÜRKÜNÇ BİRLİKTELİĞE GAZEL

Yatağını yitirsin isterim sular.
Vadisini yitirsin isterim rüzgâr.

Gözlerini yitirsin isterim gece,
altın çiçeğini benim yüreğim de.

Öküzler iri yapraklarla konuşsun
ve solucan karanlıkla son bulsun.

Kurukafanın parıldasın dişleri
ve sarılar kaplasın gitsin ipeği.

Görebilirim elbet boğuşmasını
öğleyle yaralı gecenin sımsıkı.

Dayanırım gün sonuna, yeşil zehirden,
kırık kemerlere, zamanı bezdiren.

O duru çıplaklığın ışıldamasa
bir kara kaktüs gibi, sazlıkta açan.

Ödüm kopsa da kara gezegenlerden
ah o serin belini gözüm görmese.

III

UMUTSUZ AŞKA GAZEL

Gece yanaşmaz gelmeye
gelmeyesin diye sen,
bense gidemeyeyim diye.

Ama gideceğim ben
ısırsa da şakağımı bir akrepler güneşi.

Ama geleceksin sen
kavrulmuş dilinle tuz yağmurundan.

Gündüz yanaşmaz gelmeye
gelmeyesin diye sen,
bense gidemeyeyim diye.

Ama gideceğim ben
kurbağalara bırakıp dişlenmiş karanfilimi.

Ama geleceksin sen
karanlığın bulanık çirkefleriyle.

Ne gece yanaşır ne gündüz gelmeye
öleyim diye ben senin uğrunda,
sen benim uğrumda ölesin diye.

IV

KENDİNİ BELLİ ETMEYEN AŞKA GAZEL

Bir duyayım diye
Vela canını,*
giydirdim başına bir mineler tacını.

Bir aydı Granada
boğulup gitmiş otlarda.

Bir duyayım diye
Vela canını,
Kartacalı bahçemin çiğnedim her yanını.

Bir oğlaktı Granada
fırıldaklar üstünde pembe.

Bir duyayım diye
Vela canını,
böyle kimlerindir bilmeden
vücudunla nasıl yandımdı.

Granada'da, Alhambra sarayının kulelerinden biri. (Ç.n.)

V

ÖLÜ ÇOCUĞA GAZEL

Her akşam üzeri bir çocuk ölür,
her akşam üzeri Granada'da.
Her akşam üzeri yerleşir de su
dostlarıyla konuşur baş başa.

Yosundan kanatları var ölülerin.
Bulutlu yel ve duru yel yan yana
süzülen iki sülündür kuleler üstünde,
gündüzse yaralı bir oğlan.

Havada kalmazdı tek kırlangıç gölgesi
şarap mağarasında raslayınca ben sana,
tek bulut kırıntısı kalmazdı yerde
sen ırmakta boğulup gittiğin zaman.

Yuvarladı vadi köpeklerle süsenlerini
bir su devi yıkılınca dağlara.
Gövden, ellerimin mor gögesinde,
bir soğuk meleğiydi, kıyıda cansız yatan.

VI

ACI KÖKE GAZEL

Acı bir kök var
ve bin taraçalı bir dünya.

En ufak el de suyun
kapısını kıramaz.

Nereye giderdin, nereye?
Bin pencereli bir gök var
—mor arılar savaşı—
ve acı bir kök.

Acı.

Yaralar yüzün içini
ayağın tabanıyla,
yaralar yeni kesilmiş
gece ağacını da.

Aşk, düşmanım, ısırır
kökün nasıl da acı!

VII

AŞK ANISINA GAZEL

Bir anın var, sakın götürme.
Yalnız bırak onu gönlümde,

ak kirazın ürperişiyle
ocak ayı işkencesinde.

Ayrıyım işte ölülerden
bir duvarla kötü düşlerden.

Veririm bir alçıdan kalbe
bir zambak acısı taptaze.

Gözlerimse bütün bir gece
iki köpek gibi bahçede.

Kovalayıp bütün bir gece
hem ayvayı zehrini hem de.

Derin bir korku lâlesine
benzeyen yel ikide birde

nasıl boynubükük bir lâle
bir kış gününün seheriyle.

Ayrıyım işte ölülerden
bir duvarla kötü düşlerden.

Sis yerleşir durur sessizce
vücudunun boz vadisine.

Kavuşma kemeri dibinde
baldırandır, büyür gitgide.

Bir anın var, ama götürme,
yalnız bırak onu gönlümde.

VIII

KARANLIK ÖLÜME GAZEL

Uyumak isterim elmaların uykusunu,
patırtısından uzağa kaçmak mezarlıkların.
Uyumak isterim o çocuğun uykusunu
ki enginde yüreğini koparmak isterdi.

Söylenmesin, istemem, ölüler kan kaybetmez diye;
ağız su ister diye çürümüş olsa da.
Ne otun ettiklerini bilmek isterim
ne de yılan ağzıyla ayın ettiklerini
ki uğraşır durur daha tan ağarmadan.

Uyumak isterim bir an,
bir an, bir dakika, bir yüzyıl,
ama bilsinler ki bir ölü değilim daha,
altın bir ağıl var dudaklarımda;
küçük dostuyum ben batı yelinin,
gözyaşlarımın uçsuz bucaksız gölgesiyim.

Sar beni bir örtüyle tan ağarınca,
bir avuç karınca savuracak çünkü üstüme,
ıslatacak pabuçlarımı bir katı suyla
akrebinin kıskacı kolayca kaysın diye.

Uyumak isterim çünkü elmaların uykusunu
bir hıçkırık öğrenmeye, arıtacak beni topraktan;
yaşamak isterim çünkü o bilinmez çocukla
ki enginde yüreğini koparmak isterdi.

IX

OLAĞANÜSTÜ AŞKA GAZEL

Bütün kireciyle
kötü kırların işte
bir aşk sazına dönmüştün, ıslak bir yasemine.

Güneyle ve aleviyle
kötü göklerin işte
bir kar uğultusu kesilmiştin içimde.

Gökler ve kırlar
zincir takıyordu ellerime.

Kırlar ve göklerse
kırbaçlardı ne kadar yara varsa gövdemde.

X

KAÇMAYA GAZEL

Kendimi çok yitirdiğim oldu denizde
yeni kesilmiş çiçekler yüklü kulağım,
cançekişme ve sevda dolu dilimle.
Çok yitirdiğim oldu kendimi denizde
kimi çocukların gönlünde yittiğim gibi.

Yoktur duymayan kimse, verince bir öpücük*
yüzler iyok adamların gülüşlerini,
yoktur unutan kimse, bir bebeğe dokununca,
ölü atların oynamaz kafalarını.

Arar çünkü güller alında
sert bir kemik görünümü
ve insan ellerinin yok bir duyusu
öykünmekten başka yeraltındaki köklere.

Kimi çocukların gönlünde yittiğim gibi
denizde de çok yittiğim var.
Aramaya çıktım suya aldırmadan
beni yokedecek bir aydınlıkla ölmeyi.

XI

YÜZ YILLIK AŞKA GAZEL

Üst başından sokağın
görünür dört sevdalı.

ay, ay, ay, ayy.

Sokağın alt başına
dolanır üç sevdalı,

ay, ay, ayy.

Birbirine sarılır
kalan iki sevdalı,

ay, ayy.

Nasıl da yüz çevirip
gider yel ve sevdalı!

Ayy.

Kimsecikler yok artık,
boş mersinlerin altı.

Losada yayınevi (Buenos Aires - Arjantin) baskısında da dizenin aslı şöyle:

No hay nadie que, al dar un beso,

Aguilar yayınevi (Madrid) baskısında da şöyle:

No hay noche que, al dar un beso,

Bu sonuncunun çevirisi:

Yoktur duymayan gece, verince bir öpücük,

Çevirici, burada Losada baskısına bağlı kaldı.

XII

SABAH PAZARINA GAZEL

Bir görsem geçtiğini
Elvira kapısından,*
adını öğrensem de
başlasam ağlamaya.

Saat dokuzda hangi
ay benzini soldurdu?
Alevden tohumunu
karda alıp giden kim?
Hangi kaktüs dikeni
katletti billurunu?

Bir görsem geçtiğini
Elvira kapısından,
bakışını içsem de
başlasam ağlamaya.

Ne ettiğin yaygara
cezam için pazarda!
O çılgın karanfil ne
buğday yığınlarında!
Ne uzağım yanında,
ne yakınım gittin mi!

Bir görsem geçtiğini
Elvira kapısından,
kalçalarını sezsem,
başlasam ağlamaya.

Granada kentinin eski kapısı. (Ç.n.)

1·

SUYLA YARALANMIŞA KASİDE

İnsem kuyudan aşağı,
çıksam Granada'nın duvarlarına,
suların gizli şişiyle
delinmiş yüreğe bakmaya.

İnilderdi yaralı çocuk
bir kırağı tacıyla.
Rüzgârda kaldırırdı kılıçlarını
havuzlar, çeşmeler, sarnıçlar.
Ayy! ne karasevda, ne keskin hançer,
ne gece uğultusu, ne beyaz ölüm, sorma!
Sabah kumlarını oyarak
ne ışık çölleriydi açılan!
Yapayalnızdı çocuk
uyuyan kentle boğazında.
Düşlerden gelen bir fıskiye
korurdu kendisini yosunların açlığından.
Çocuk ve cançekişmesi yüzyüze
yemyeşil iki yağmurdu birbirine sarılan,
çocuk uzanmıştı yere
ve cançekişmesi eğilmişti başına.

İnsem kuyudan aşağı,
çıksam Granada'nın duvarlarına,
yüreğimi yosunla doldurup
bir bakabilsem o suyla yaralanmışa.

II

AĞITLARA KASİDE

Kapadım balkonumu
duymayayım diye ağıtlar;
ne var ki boz duvarlar ardından
duyulan ağıtlar, yalnız ağıtlar.

Var şarkı söyleyen bir iki melek,
var havlayan bir iki köpek,
elimin ayasına bin keman sığmış yatar.

Ne var ki ağıtlar bir köpektir kocaman,
ağıtlar bir melektir kocaman,
ağıtlar bir kemandır kocaman,
gözyaşları esen yelin ağzını tıkar
ve duyulan ağıtlardır, yalnız ağıtlar.

III

DALLARA KASİDE

Altına Tamarit ağaçlarının
kurşundan köpekler geldi bir sürü,
beklerler umutla dallar düşsün de
beklerler kırılsın diye büsbütün.

Bir elma ağacı var Tamarit'in
bir de elması var hıçkırık yüklü.
Bülbülün kestiği iççekişleri
tozlarla savurup kovar bir sülün.

Ne var ki dalların keyfi yerinde,
tıpkı bizim gibi dalların tümü.
Yağmuru unutup düşerler hemen
bir uykuya, ağaçların düştüğü.

Üstüne serilmiş su dizlerinin,
iki vadi bekler dururdu güzü.
Alacakaranlık, fil adımıyla,
dalı, gövdeyi sürer götürürdü.

Altında Tamarit ağaçlarının
nice bir çocuk var yüzü örtülü,
beklerler umutla dallarım düşüp
beklerler kırılsın diye büsbütün.

IV

UZANMIŞ KADINA KASİDE

Seni çıplak görmek yeryüzünü ansımak.
Atlardan arınmış, pürüzsüz yeryüzünü.
O tek saz bitmeyen saf biçimi, yarına
kapalı yeryüzünü: gümüşten sınırı.

Seni çıplak görmek üzüncünü tanımak
arayıp duran yağmurun körpe gövdeyi,
ya da deniz sıtmasını bir sonsuz yüzde
parıltıyı bulamadan yanağındaki.

Ansızın çınlar yataklar arasında kan
ve gelir şimşek çaktıran kılıç elinde,
nerede saklanır bilemezsin o zaman
yüreği kurbağanın da, menekşenin de.

Karnın senin bir kökler boğuşmasıdır,
dudakların bir tanyeri, sınır bilmeyen.
Sıcacık gülleri altında yatağının
ölüler inleşir, sırasını bekleyen.

V

AÇIK HAVADA DÜŞ GÖRMEYE KASİDE

Yasemin çiçeği ve boğazlanmış boğa
Sonsuz kaldırımlar. Harta. Salon. Harpa. Tan.
Yasemin bir boğa hayal eder kızcağız
ve boğa kanlı bir akşam böğürüp duran.

Ufacık bir oğlana benzeseydi gök
yaseminlerin olurdu bir geceyarısı kapkara
ve boğanın bir yüreği bir sütun dibinde
ve mavi bir alanı, güreşçiler olmayan.

Ama gül dediğin bir fildir
ve yasemin bir sudur, içinden çekilmiş kan
ve bir gece demetidir kızcağız
uzayıp giden kapkara kaldırımlarda.

Arasında yaseminle boğanın
ya fildişi çengeller, uyumuş adamlar ya da.
Yaseminde bir fil ve bulutlar
ve kızın iskeleti boğada.

VI

OLMAYACAK ELE KASİDE

Daha ne isterim bir elim olsa,
yaralı bir elim, olursa hani.
Daha ne isterim bir elim olsa,
yatak yüzü görmesem de bin gece.

Bir zambak olurdu o kireç sarısı,
bir güvercin olurdu yüreğime demirleyen,
bekçi olurdu da can verdiğim gece
içeri girmesine göz yummazdı ayın.

Ne isterim bu elden başka
günlük yağlara, ak çarşafına cançekişmemin.
Ne isterim bu elden başka
tutmaya ölümümün bir kanadını.

Geri kalan her şey geçer.
Ad konmamış kızıllık, hiç sönmeyen yıldız.
Geri kalan başkadır; iç sızlatan yel,
kaçıp giderken yaprak sürüleri.

VII

GÜLE KASİDE

Gülün
aradığı yoktu doğacak günü:
ölmeyecek gibi dalında,
başkaydı peşine düştüğü.

Gülün
ne bilimdi ne gölge düşündüğü:
ten ve düş sınırı,
başkaydı peşine düştüğü.

Gülün
aradığı yoktu gülü.
Kımıldamadan gökte
başkaydı peşine düştüğü.

VIII

ALTIN KIZA KASİDE

Yıkanıyordu suda
altın kız, uçtan uca
altınlaşırken sular.

Karartmıştı kuytuda
onu dallar, yosunlar
ve ak kızın uğruna
bülbül çekiyordu ah.

Geldi parlak gece, kalp
gümüşle allak bullak,
bir de karanlık rüzgâr
çıplak dağlar boyunca.

Ipıslaktı kız suda,
öyle ak dururdu ya
alevdi bütün sular.

Göründü lekesiz tan
binbir inek burnuyla,
kefenlenmiş ve buzdan
çelenklerle dolmuş da.

Kız alevin koynunda
yıkanır, dökerdi yaş,
kanatları tutuşan
bülbül ağlardı buna.

Dönmüş altın kız suda
ak balıkçıl kuşuna,
altınlaşırdı sudan.

IX

KARANLIK GÜVERCİNLERE KASİDE

İki kara güvercin gördüm
defnenin dallarında.
Güneşti birisi,
öbürü da ay.
«Komşucuklar», dedim,
«nerde mezarım acaba?»
«Kuyruğumda», dedi güneş,
«Boğazımda», dedi ay.
Bense yürüyüp giderdim
belime gelen toprakta,
kardan iki kartal gördüm,
bir de kız çırılçıplak.
Birisi öbürüydü,
kız hiçbiriydi oysa.
«Kartalcıklar», dedim,
«nerde mezarım acaba?»
«Kuyruğumda», dedi güneş.
«Boğazımda», dedi ay.
İki çıplak güvercin gördüm
defnenin dallarında.
Birisi öbürüydü,
ikisi hiçbiri.

DAĞINIK ŞİİRLER
(POEMAS SUELTOS)

GÜLLERE İLÂHİ

Selam size güller, ey görkemli yıldızlar!
Güller, sonsuzluğun canlı mücevherleri;
ağızlar, göğüsler, silik, ıtırlı ruhlar;
yaşlar, öpüşler, ay tozları, tohumları;
tatlı nilüferler havuzlarında ruhun;
selam size güller, ey görkemli yıldızlar!

Ozanların dostları
ve dostları gönlümün,
selam size, ey parlak
Sion*un yıldızları!
Pan soyundan gelenler;
böyle ad verdi çünkü
mısralarında Ruben*
bitkin ruhlu Verlaine'e
hem sarı hem de kızıl
bir gül olduğu için.
Pan soyları diyeyim
izin verin de size;
ve dudakları kıvrık,
göğsü de kadın göğsü
bir Eden*in özleri.
Mermer yanında, onu
boyayan kansınız siz,
kır tanrıları gezen
bağda

Kudüs'deki tepelerden biri. (Ç.n.)
Nikaragualı ünlü ozan, Ruben Dario. (1867-1916). (Ç.n.)

koktunuz burcu burcu,
içinizde tanrısal
bir öz saklıyorsunuz:
Nazaret'li Meryem ki
balının aklığını
sakladı göğsünüzde,
Tanrı'yla Şeytan'ın tek
tanrısal çiçeğini.

Sonsuz çiçek. İç çekmeyi çağıran.
Ulu, kışkırtıcı, tanrısal çiçek,
İsa kızı, kır tanrısı çiçeği,
öfkeli, gürleyen Venüs çiçeği,
yatıştıran, göksel Meryem çiçeği,
gök pınarı ve yaşam olan çiçek
parıltıyla dolu gençlik aşkına
ki çanağın arıtır tutkusunu.

Yaşam ne olurdu güller olmasa!
Düzensiz, kansız bir yola dönerdi,
gündüzsüz, gecesiz bir uçuruma.
Onlar kanatlarını verir ruha,
ruh ölür giderdi onlar olmasa,
ruhun öylesine sevdiği güven,
yıldızlar ve parlak düşler olmasa.
Sığınaktır onlar nice bir gönül için,
yıldızlardır, aşkın kokusunu getiren,
usulca kaçıveren sessizliktir onlar
düşler içinde, gececil, sonsuz ozandan,
havayla, gökle, ışıkla oluşmuşlardır,
bu yüzden, doğduklarında, öykünür hepsi
yüreğimizin rengine ve biçimine.
Tüm çiçekler arasında kadındır onlar
ve sonrasız şiirin *kutlular kutlusu,*
ulu neaporisleri her düşüncenin,

Tekvin'e göre yeryüzü cenneti. (Ç.n.)

kokunun kuddas kapları, ki içer rüzgâr;
renk oğullarıdır, duygu incileridir,
süsüdür lirlerin ve sessiz ozanların.
Bülbüllerin burcu burcu sevgilileri.

Annesiniz sizler her güzelliğe,
yücesiniz, üzgün, sonrasızsınız
örtüsü altında güz gecesinin
içkarartıcı ve silik, canveren
sessiz akşam gibi ekim ayında;
şiir gibisiniz çünkü, öylece
dolusunuz güzle ve akşamlarla,
karasevdalar ve üzüntülerle,
uğursuz aşk, dert ve cançekişmenin
külrengine çalan karanlığıyla,
çünkü hep acılar içindesiniz,
fidanlarınızın şiirdir suyu.
Türlü türlü, kutsal, tanrısal güller,
umutlar, özlemler, can tutkuları,
sizlersiniz, dostlar, tek güvendiğim;
verin bana boş bir çiçekçanağı,
içine, kimsesiz ve eski püskü,
bırakıvereyim şom yüreğimi.
Selam, güller, ey görkemli yıldızlar!
Dolu güller sevda ve güzellikle,
sizindir bütün bu gök, bütün bu yer
ve kutsanmış olacak çiçeğinin
sesini ortaya seren ustalar.
Kutsanmış olacak güzel meyvesi
güzel ve görkemli incilinin de,
kutsanmış olacak sonrasız kokun
solgun beyazlığının yanısıra.
Kimsesiz, tanrısal ve üzgün yüzlü
hıçkırın, çünkü aşk çiçeğisiniz,
hıçkırın kesen çocuklara sizi,
hıçkırın çiçek ve ruh olmak için,
hıçkırın kötü ozanlar adına

ki sizi acıyla söyleyemezler,
hıçkırın o sizi seven ay için,
hıçkırın o sizi dinleyen sessiz
onca gönül için karanlıklarda,
hıçkırın hem de benim aşkım için.
Siz ey ruhun tenden buhurlukları,
romansları bir koku Chopin'inin,
hıçkırın, ağzımın size verdiği
gizli öpüşlerim için hıçkırın.
Hıçkırın o mezar bulutu için
ki altında büyük yüreğim kanar
ve gün gelip kararınca yıldızım
ve gözlerim kapanınca güneşe
benim sert ve beyaz kefenim olun,
romansları bir koku Chopin'inin.
Sessiz bir vadiye saklayın beni
ve ta dirileceğim güne kadar
emip de bitirin köklerinizle
yüreğimin bütün acılığını.

Güller, siz ey güzel, tanrısal güller
hıçkırın, çünkü aşk çiçeğisiniz.

ÖNSÖZ YERİNE

Verirdim bu kitapta
bütün ruhumu.
Bu kitap ki benimle
gördü görünümleri,
yaşadı kutsal anlar.

Ah, elimize güller
ve yıldızlar dolduran
kitapların acısı,
sonra yavaşça geçen!

Ne derin üzüntü, ah,
bir yüreğin kurduğu
bu kederden, acıdan
mihrapları seyretmek!

Görmek hayallerini
silinen yaşamların,
görmek çıplak insanı
kanatsız Pegasus'da,

görmek ölüm-dirimi
—bileşimi dünyanın—
ki derin boşluklarda
bakışır, sarmaşırlar.

Ölü bir güz demektir
şiir kitabi demek
ve ak toprakta kara
yapraklardır dizeler.

Soluğudur rüzgârın
bunları okuyan ses,
bunları gönüllere
gömen —iç uzaklıklar—.

Ozansa bir ağaçtır
meyveleri hüzünden
ve yaprakları solgun,
sevmekten ağlamayı.

Aracısıdır ozan
doğanın, ortaya kor
onun büyüklüğünü
sözcükler yardımıyla.

Akıl erdirir ozan
akıl erdirilmeze
ve dost gözüyle bakar
tiksindiği şeylere.

Ozan bilir ki bütün
yollar elegeçmezdir
ve gömülür bu yüzden
gece tam sessizliğe.

Şiir kitaplarında
yol alır acı acı
kan gülleri içinde
sonu gelmez kervanlar,

yaratırlar ozanı
ağlarken akşamüstü
çevrilip, kıstırılıp
öz hayaletleriyle.

Şiir acılık demek,
ruhların ürettiği
görünmez peteklerden
fışkıran o göksel bal.

Şiir, olağan hale
gelmiş olağandışı.
Telleri hep alevden,
yürekten olan harpa.

Şiir, yol aldığımız
yaşam açgözlülükle,
iletmesini umup
keyfince teknemizi.

Şiir kitapları, ah,
geçip giden yıldızlar
dilsiz bir sessizlikle
ülkesine Hiçliğin,
çizip gökyüzlerine
gümüş dizelerini.

Ne derin bir acı var,
ne çaresiz bir acı
ozanların ağzından
yükselen yanık seste.

Verirdim bu kitapta
bütün ruhumu...

1918

HER ŞARKI

Bir sevda
havuzudur
her şarkı.

Bir zaman
havuzudur
her yıldız.
Bir zaman
düğümü.

Ve bir çığlık
havuzu her
iççekiş.

1921

GENİŞ MUTFAKTA, ATEŞ

Geniş mutfakta, ateş
her şeyi altına boyardı.
— Dede, bu masal ne acı!

— Dede nasıl giyinirdi acaba
masaldaki
o güzel ana?

— Harmanisiyle
o yapyalnız acının,
besbeter, kapkara bir giysi işte.

Ilık noel gecesi
evde, sokakta.

Buz giyimli noel gecesi
ateş başında
sesini dinlerdim dedemin.

Köyün sokağında bir ırgat
şarkı söylerdi İsa'nın doğuşuna:

Çobanlar gelir,
çobanlar gider
ve taparlardı
doğan çocuğa.

— Gençliğimde, yine böyle bir gece
göğe doğru uçan bir yıldız gördüm.

— Anlat, anlat dede, çok istiyoruz
bu masalın gizlisini bilmeyi...

Ve donuk gümüşüne ihtiyarın
gülüş koyar ara yerde bir çocuk:

— **Ne diye, sevgili yavrularım...**

Bilmeseniz daha iyi, oğullar,
bu yalnız Tanrı'yla benim bildiğimi.

— N'olur söyle, neydi adı
göğe doğru uçan o yıldızın.

— Yoksullar Bacısı'ydı, Meryem'di,
pırıl pırıl sizin çocukluğunuz gibi.

Ve delikanlının sesi çınlardı
canlandırıp dar sokağı:

Ey canlar İsacığı,
sevgili çocuk... insana
sözler...

O gece doğar İsa
işte Belén kapısında.

1921

DUYUYORUM

Duyuyorum
kanın
tutuştuğunu damarlarımda,
eriten kızıl alevin
yüreğimde tutkuları.

Kadınlar, su dökün
acıyın da;
her şey yanıp gidince
kıvılcımlar uçacak yalnız
rüzgârda.

1921

ALNIM YERDE

Alnım yerde ve düşüncem yukarda
yürüyor, yürüyordum,
dar yolunda zamanın
salıp da ömrümü bir isteğin ardından.
Ve yanında boz yolun
çiçekli bir sokak gördüm,
bir de gül
aydınlıkla, yaşamla,
acıyla dolu.

Sen, kadın, açmış çiçek bahçede,
el değmemiş tenin gibidir güller
ince, anlatılmaz kokusu
ve hüzün özlemiyle.

1921

GÜNEŞ BAKIR BULUTLAR...

Güneş bakır bulutlar
arasında kırılmış.
Çin çin öten bir yel geliyor mavi dağlardan.
Gök çayırında, yıldız
çiçekleri içinde
ilerliyor hilal ay
altın bir çengel gibi.

Kırda (bekleştiği kırda ruh sürülerinin)
gidiyorum yüklenip
acımı ıssız yolda;
ama benzersiz bir düş
şakıyor yüreğimde
karanlık bir tutkudan
dipsiz bir uzaklığa.

Soğuk alnımda beyaz
ellerin yankıları,
o yetkinleşen tutku
gözlerimin yaşıyla.

1921?

(PARÇALAR)

REVAK

Çalıyor
su
gümüş davulunu.

Ağaçlar
dokuyor rüzgârı
ve boyuyor onu güller
kokuyla.

Kocaman bir
âvize
bir yıldız haline
getirmiş ayı.

AKASYA

Biçen kim
ayın sapını?
(Yalnız su kökleri bırakıp
bize.)
Ne kolaydı kesmemiz çiçeklerini
sonsuz akasyanın!

KARŞILAŞMA

Maria del Reposo,
seni bulmaya dönerim
soğuk pınarın yanına
limon bahçesinde.
Yaşasın dalında gül!

Maria del Reposo,
seni bulmaya dönerim
sis saçların
ve billur gözbebeklerinle.
Yaşasın dalında gül!

Maria del Reposo,
seni bulmaya dönerim.
Nerde
unuttuğum ay eldiveni?
Yaşasın dalında gül!

LİMON BAHÇESİ

Limon bahçesi.
Bir lahzası
düşümün.

Limon bahçesi.
Sarı
göğüslerin
yuvası.

Limon bahçesi.
Emdiği göğüsler
deniz meltemlerinin.

Limon bahçesi.
Bitkin portakal bahçesi,

ölgün portakal bahçesi,
kansız portakal bahçesi.

Limon bahçesi.
Gördün kırılan aşkımı
tek bir balta vuruşta.

Limon bahçesi,
çocuk aşkımı, desteksiz,
gülsüz aşkımı.

Limon bahçesi.

1921

SU SÜİTİ

ÜLKE

Kara suda
yatmış ağaçlar,
papatyalar
ve gelincikler.

Ölü yoldan
üç öküz gider.

Havada,
bülbül,
ağacın yüreği.

ÜRPERME

Gümüş bir anım olacaktı
belleğimde,
bir çiy taşı.

Dağsız kırda
aydınlık bir göl,
sönmüş bir kaynak

AKASYA

Biçen kim
ayın sapını?
(Bize köklerini
bıraktı suyun.)

Ne kolaydı kesmemiz çiçeklerini
sonsuz akasyanın!

EĞRİ

Elinde bir zambakla
bırakıyorum seni
gecemin sevgilisi!
Ve yıldızımdan yoksun
kavuşuyorum sana.

Ben kara kelebekler
alıştırıcı!
Gidiyorum yolumda.
Bin yılın sonunda
göreceksin beni.
Gecemin sevgilisi!

Mavi sokaktan,
ben kara yıldızlar
alıştırıcı,
gideceğim yoluma.

Yerleşinceye değin
evren yüreğimde.

KOVAN

Cam hücreler içinde
yaşıyoruz
gök kovanında!
Öpüşüyoruz
cam arasından.
Harika zindan,
kapısı da,
ay.

KUZEY

Soğuk yıldızlar
yol üstlerinde.

Gelip gidenler var
sis ormanları içinde.
İç çekiyor kulübeler
sonsuz tanın altında.

Balta
sesi
verdi ormana, vadiye
bir sarnıç titremesi.
Balta
sesi.

GÜNEY

Güney,
tansık,
yansı.

Hep aynı
yıldız ya da portakal demek,
söğüt ya da gök.

Ey ok,
ok!
İşte
güney:
altın bir ok,
rüzgârın üstünde, hedefsiz!

DOĞU

İnen
mis kokulu gam*
güneye doğru
(büyük bitişmelerle.)

BATI

Çıkan
ay gamı
kuzeye doğru
(kromatik).*

1921?

Müzik terimleri (ç.n.)

SİMGE

Her elinde
bir ayna
vardı İsa'nın.
Çoğalıyordu
kendi görüntüsünü.
Yansıtıyordu yüreğini
kara
bakışlara.
İnanıyorum!

BÜYÜK AYNA

Yaşıyoruz
büyük ayna altında.
Mavidir insanoğlu!
Hosanna*!

YANSI

Bayan ay.
(Çatladı mı sır?)
Hayır. Hayır.
Hangi çocuk yaktı
fenerini?

Hristiyanların büyük perhizinde okunan bir ilâhinin adı. (Burada) sevinç ya da utku şarkısı. (ç.n.)

Yeter seni söndürmeye
tek bir kelebek.
Sus... Elindedir susmak!
Şu ateşböceği
ay işte!

IŞINLAR

Yelpazedir her şey.
Kardeş, aç kollarını.
Noktadır Tanrı.

KARŞILIK

Tek başına ötüyor
bir kuş.
Çoğalıyor hava.
Aynalardan duyuyoruz.

TOPRAK

Sırsız
bir aynada
ilerliyoruz,
bulutsuz
bir billurun üstünde.
Bitseydi süsenler
tersine,
bitseydi güller
tersine,
baksaydı
bütün kökler yıldızlara
ve ölü kapatmasaydı
gözlerini,
olurduk kuğular gibi.

KAPRİS

Ölü bir yıldız var
her aynanın ardında
ve çocuk bir gökkuşağı
ki uyur durur.

Bir sonrasız dirlik var
her aynanın ardında
ve bir sessizlik yuvası
hiç uçmayan.

Mumyasıdır ayna
kaynağın. Kapanır
ışık kabuğu gibi
gece gelince.

Anne-çiydir
ayna,
alacakaranlıkları
açan kitap, ten olan yankı.

ŞİNTO

Altın çanlar.
Ejder pagod.
Çın çın
pirinçlikler üstünde.
İlkel pınar.
Gerçeklik pınarı.
Uzaklarda
pembe balıkçılar
ve solgun yanardağ.

GÖZLER

Açılıyor gözlerde
bitip tükenmez yollar.
İki yol kavşağıdır
gözler gölgenin.
Ölüm çıkagelir her zaman
bu ıssız kırlardan.
(Gözyaşı çiçeklerini
biçen bahçıvan.)
Ufku yok
gözbebeklerinin.
Yiteriz onlarda
yiter gibi ıssız ormanda.
O dönüzsüz
kalkıp gitmeler şatosuna
iristen başlayan
yoldan varılır.
Tanrı korusun al sarmaşıktan
seni sevgisiz çocuk!
Sen de yolcudan korun,
boyunbağları işleyen
Helen kızı!

İLK

Âdem ve Havva.
Yılan
kırdı aynayı
bin parçaya.
Elma
taş oldu.

UYUYAN AYNAYA NİNNİ

Uyu.
Uyu.
Korkma
gezip duran bakıştan.
Uyu.

Ne kelebek,
ne söz,
ne de kilidin
kaçıveren ışığı
yaralar seni.

Yüreğim gibisin,
öylesin tıpkı
aynam benim.
Beni beklediği bahçe
sevdanın.

Uyu çekinmeden,
ama sönünce
son öpüşü dudaklarımın
uyan o vakit.

HAVA

Gökkuşaklarıyla
dolan hava
kırıyor aynalarını
yaprak yığınları üstünde.

KARIŞIKLIK

Seninki mi yoksa
benim yüreğim?
Kim yansıtıyor düşüncelerimi?
Hazırlayan kim
bu kökleri olmayan
tutkuyu bana?
Niçin renk değiştiriyor elbisem
acılardan?
Her şey yol kavşağı!
Gökte neden o kadar
yıldız görüyorsun?
Kardeş, sen misin,
ben miyim yoksa?
Ya bu soğuk eller
kimin elleri.
Gün batımlarında görüyorum kendimi,
dolanıyor yüreğimde
insan dolu bir karınca yuvası.

DURGUN SU

Derin düşüncelerden
sıyrılıyor da baykuş
gözlüklerini silip
göğüs geçiriyor.
Bir ateşböceği
yuvarlanıyor dağdan aşağı
ve bir yıldız
kımıldanıyor.
Kanat çırpıyor baykuş,
düşüncelere dalıyor yeniden.

1921

GECE

(Piyano ve heyecanlı ses için süit)

ÇİZGİLER

Bu ıssız
yol.
Bu yol.

Bu ocaksız
cırcırböceği.
Bu cırcırböceği.

Ve bu uyuyan
çıngırak.
Bu çıngırak...

PRELÜD

Öküz
yumuyor gözlerini
yavaşça...
Ahır renginde.

Budur prelüdü
gecenin.

GÖK KUŞAĞI

Eski
yıldız
kapatıyor puslu gözlerini.

Yeni
yıldız
göğertmek istiyor
gölgeyi.

(Ateşböcekleri parlıyor
damdaki çamlıkta.)

TÜM

Meltemin eli
okşuyor aynanın yüzünü
bir
bir daha.

Yarı kapatıyor yıldızlar
mavi gözkapaklarını
bir
bir daha.

BİR YILDIZ

Bir yıldız var öyle dingin,
gözkapakları olmayan.
— Nereye?
— Bir yıldız...
Uyuyan suyunda
havuzun.

PÜSKÜL

Santiago yolu.
(Ey sevdamın gecesi,
güvercin uçup
uçup
uçup dururken
limon çiçekleri üstünde.)

BİR

Bu coşkun yıldız
(manolyalar için,
güller için).
Bu coşkun yıldız
çılgına dönmüş.
Din don,
din don.
(Öt kurbağa
gölge
kulübende, öt.)

ANNE

Yavrularını emziriyor
büyük ayı
karnı havada:
Homur homur
homurdanıyor.
Sakının. küçük yıldızlar;
körpe yıldızcıklar!

ANI

Bayan ay dışarı çıkmadı.
Döne döne oynuyor,
alay ediyor kendi kendisiyle.
Aycıl ay

ÖKSÜZLER YURDU

Ve yoksul yıldızlar,
onlar ki yok ışıkları,
ne felâket,
ne felâket,
ne acı!,
bırakılmışlar öyle
bulanık bir göğe.

Ne felâket,
ne felâket,
ne acı!

KUYRUKLUYILDIZ

Köpekyıldızı burcunda
çocuklar.

VENÜZ

Açıl gündüz susamı,
açıl.
Kapan gece susamı,
kapan.

AŞAĞI

Ses olup yansıyor
yıldızlı boşluk.
Görüntümsü sarmaşıklar.
Dolambaçlar harpası.

BÜYÜK ÜZÜNTÜ

Seyredemiyorsun kendini
denizde.
Bakışların kırılıyor
ışık sapları gibi.
Toprağın gecesi.

1922

ÜLKE

O çeşmesiz,
susuz
düş fıskiyeleri!
Göz ucuyla görülen,
gelmeden karşı karşıya.

Düşünsel şeyler gibi
sallanırlar
saf kıyılarında
Ölüm'ün.

KENDİ KENDİNE KONUŞMA

Gecenin kanı
damarlarından geçiyor
fıskiyelerin.
O ne eşsiz
ürperme!

Açık pencereleri
düşünüyorum,
genç kızsız,
piyanosuz.

Az önceydi!
Sallanıyor toz bulutu
hâlâ gökte.

Az önceydi.
İki bin yüzyıl,
iyi anımsıyorsam!

BAHÇE

Dört atlı var
su kılıçlarıyla
ve gece karanlık.
Yaralıyor dört kılıç
dünyasını güllerin.
Yüreğimizi de yaralar.
İnmeyin bahçeye!

BIRAKILMA

Tanrım, işte soruların
tohumuyla geldim.
Ektim ya çiçeğe durmadı.

(Bir cırcırböceği ötüyor
ayın altında.)

Tanrım, işte yanıtların
çiçekleriyle geldim,
rüzgâr koparmıyor yapraklarını.

(Dönüyor portakal
toprakla yanıp sönerek.)

Tanrım, Lazaro*yum ben!
Tanla dolu gömütün
kara taylar veriyor arabama.

(Batıyor ay
şiirsel dağın altında.)

Tanrım, oturacağım
sorusuz, ama yanıtımla,
görmek için kımıldanan dalları!

(Dönüyor portakal
toprakla yanıp sönerek.)

1922

San Lazaro: Meryem'in oğlan kardeşi. Öldükten sonra İsa nın eliyle dirilmiş. (Ç.n.)

YAZ

Ağladı Ceres
altın yaşlarla.

Derin yaraları
sabanların
salkımlar verdi hep
gözyaşlarından.

Güneş altında adam
büyük ağıtı biçiyor,
ateşten ağıtı.

Büyük ağıtını
çocuk İsa'nın.

(Haç,
değirmen kanadı,
alev.)

Öldü Ceres
tarlada,
delik deşik göğsü,
gelinciklerle
delik deşik yüreği,
ağustos böcekleriyle.

UMUTSUZLUK ŞARKISI

Zeytinler yükseliyor,
alçalıyordu ırmak.

(Yalnız yitiyordum ben
havalarda.)

Bekliyordu ulular
İsa'nın gelişini,
yeşile boyuyordu
yüreklerini kızlar.

(Yalnız yitiyordum ben
havalarda.)

Girdim ormanına
saatlerin.

Tik-tak yaprakları,
zil salkımları
ve, çoğalan saat altında,
sarkaç burçları.

Kara zambakları
ölü saatlerin,
kara zambakları
çocuk saatlerin.
Birbirinin eşi hep.
Ya aşkın altını?

Çalan bir saat var yalnız.
Bir saat var yalnız!
Soğuk saat!

ÇALILIK

Daldım içerlerine
ölümcül saatin.
Cançekişme
ve son öpüşler saati.
Tutsak canların
düşlediği ağır saat.
Guguklu,
guguksuz saatler.
Paslı yıldızlar
ve solgun gelebekler,
kocaman.

İççekişler
koruluğunda
çalıyordu
o benim
çocukluk kemanım.

Ordan geçmen gerekiyor
ey yürek.
Ordan,
ey yürek!

GENEL GÖRÜNÜM

Kocaman bir örümcektir
bütün dolaşık orman,
bir çınlayan ağ gerer
bekleyişe.
İççekişler, bakışlarla yetişmiş
zavallı, beyaz kızcağıza!

O

Asıl sfenks
çalarsaattir.

Bir gözbebeğinden doğacak Ödip.
Sınır çeker kuzeye
bir aynayla
ve güneye
bir kediyle.

Bir Venüs'tür Ay Hanım.

(Tadı olmayan küre.)
Bize kışları getirir
çalarsaatler.
(Hiyeroglif kırlangıçları,
yazın göç eden.)

Çalarsaatlerden bir deniz var
ağaran günde.

DÜŞÜN BOĞULDUĞU YER

Kürelerden doğuyor
yarasalar.
Onları inceliyor genç boğa,
kaygılı.

Alacakaranlığı ne zaman gelir
bütün çalarsaatlerin?
Ne zaman bu beyaz aylar
batacak dağlar ardında?

ÇALARSAATİN YANKISI

Oturdum
açık bir yerine zamanın.
Sessizliğin gölüydü bu yer,
beyaz
sessizliğin.

Korkunç halka
ki içinde yıldızlar
çarpıyor birbirine
o yüzen on iki kara rakamla.

İLK VE SON DÜŞÜNÜŞ

Zaman
gece rengindedir,
dingin bir gece.

Koca koca aylar üstünde
sonsuzluk
tam on ikide durmuş.
Uyumuş Zaman
kulesinde uyanmamak üzere.
Yanıltır bizi
bütün saatler.

Ufukları var
zamanın artık.

SFENKS SAAT

Açılıyor bahçende
kötü yıldızlar.
Boynuzlarının altında
doğup ölüyoruz hep.

Soğuk saat!
Taştan bir tavan yapıyorsun
şiir kelebeklerine
ve, gökyüzünde oturup
kesiyorsun kanatları,
sınırlıyorsun.

Bir... iki... üç.
Saat çaldı ormanda.
Sessizlik
kabarcıklarla doldu
ve altın bir sarkaç
götürüp getirdi
yüzümü göğe.

Saat çaldı ormanda!
Cep saatleri
sinek sürüleri gibi
gelip gitmede.

Çalıyor yüreğimde
yaldızlı saati
büyükannemin.

SONSUZ AÇI

Sonrasız açı,
yer ve gök.
(Açıortayıyla
rüzgârın.)

Sınısız açı,
doğru yol.
(Açıortayıyla
isteğin.)

KUTSAL HAZİRAN AKŞAMI

Claudio Lorena'nın göğü.
Bizi seyreden o üzgün çocuk
ve Residencia* üzerinde ay.

Niye hoşuna gitmiyor bira
Pepin?

Gülüp titriyor, ufacık,
yuvarlak ay bardağımda.

Macarena*ya giderler
Pepin, şimdi Sevilla'da.

Pepin, yüreğimde benim
ay ve dert püskülleri var.

Üzgün çocuk geçti gitti.

Claudio Lorena'nın boyadığı
bu akşam senin için içiyorum
elimde bira bardağı.

FEDERICO

1924

Madrid'de üniversite öğrencilerinin oturduğu öğrenci yurdu. (Ç.n.)
Sevilla'nın halk mahallesi ve limanı. (Ç.n.)

KAVAK VE KULE

Kavak ve kule.

Canlı gölge
ve sonsuz gölge.

Yeşil seslerin gölgesi
ve özgür gölge.

Taş ve rüzgâr karşı karşıya,
taş ve gölge.

1925

GECE

Gece, o kapalı çiçek, o gizli damar.
—Katılaşmaz bademi yeşil dokunuşun—
Dalından birdenbire kesilmiş gece
sallıyordu ruhları ve yaprakları.
Suyun engin uğultusu içinde sessiz
hazla yıkanıyordu balık o titrek
ve ayın o körpe boynuzundan az önce
koparılmış parlak fildişinin üstünde.
Şarkı söyleseydi bu kıyılarda santor,
okun ve tırısın o güzel şarkısını,
toplardı ezgilerini tirşe dalgalar
sınırsız bir acıyla, sümbül bir acıyla.
Lir dansediyordu yanıltan bir eğride:
durgun geometrinin o durgun hedefi.
Ve kurt gözleri uyuyordu karanlıkta,
artık kuzu kanına doymuş kurt gözleri.
Islanmış da sarmaşık ve yaseminlerle
şakıyordu Filomela[1] karşı kıyıda,
asılıp bir iniltiyle çılgın güneye,
durağan flütü üzerinde çeşmenin.
Ve karanlık ürkünçlüğün orta yerinde
yalandan şarkı söyler, beklerken korkuyu
çınlıyordu batığın kaygılı sesi.

Yüzlerce köpük süseni, yüzlerce yıldız
alçaldı dalgaların son bulduğu yere.
Deniz gergin ipeği bir trampetin
Favonia[2] ses verir, şarkı söylerken Tetis.[3]

1 *Thebai'li Zethos'un karısı. Yanlışlıkla kendi çocuğunu öldürür, tanrılar da acıyıp onu bülbüle döndürürler. (Ç.n.)*
2 *Batı yeli tanrısı, batı yeli. (Ç.n.)*
3 *Deniz tanrıçası, ayrıca Aşil'in annesi. (Ç.n.)*

Dilsiz balıkların konuştuğu loş meltem
ve billurdan sözler, öylesine yuvarlak.
Girilebilir. saydam bir coşku altında
duvarları gökkuşağı bir akademi.
Bir yabanıl yunuslar köprüsü gelmede
uçuşan kelebeklere döndürüp suyu,
ince kumlarda gözyaşı gerdanlığına
ve dağlara kolsuz sunulmuş tenteneye.

Ay buz tutmuş tekerlek, açarken Venüs
tuzun derisiyle, kumların üzerinde
beyaz gözbebeklerini saf sedeflerin.
Köpük ve fosfor sayalarına benzeyen
eşsiz damgalarını kapatıyor gece.
Yüreği çarpmayan, kaskatı kesilmiş dev
sıyırırken sedefsiz, ılık omuzunu.
Gök çoğaltıyor belirsiz yara izini
görerek derisinin sert mi sert bir yıldız
derisiyle ve korkunun uçsuz bucaksız
yumuşakçasıyla eş türden olduğunu.

1921

SALVADOR DALI'YE OD

Gönlünün çektiği yüksek bahçede bir gül.
Bir tekerlek, çeliğin saf sözdiziminde.
Sis dağı, izlenimci* sis dağı çırçıplak.
Son trabzanlarını seyrediyor griler.

Şimdiki ressamlar, ak atelyelerinde,
aseptik çiçeğini keser karekökün.
Seine nehrinde mermer bir *buzdağı* soğutur
pencereleri ve saçar sarmaşıkları.

Kaldırımları çiğnerler sağlam bir adımla.
Camlar saklanır yansıların büyüsünden.
Devlet kapattı bütün itriyatçıları.
İkil devimleri sürdürüyor makine.

Bir ormanlar, paravanlar, kaşlar yokluğu
yüzüyor eski evlerin çatılarında.
Hava cilalıyor denizde prizmasını,
yükseliyor ufuk, o büyük su kemeri.

Sirenleri kesiyor kurşun denizlerde
şarap ve ay tutulması bilmez tayfalar.
Kara sakınma yontusu gece, elinde,
ayın o yuvarlak aynasını tutuyor.

Bir sınır, biçim isteği sarıyor bizi.
O sarı metreyle bakan adam gelmede.
Venüs beyaz bir natürmort, bir ölüdoğa,
kaçıyor kelebek koleksiyoncuları.

Su ve tepenin terazi okunda Cadaqués*
basamaklar yükseltir, gizler sedefleri.
Hava yatışır tahta flütlerle. Eski
bir orman tanrısı meyve verir çocuklara.

Impresionista. XIX. yüzyıl resminde doğaya açılma akımı ile ilgili. (Ç.n.)

Düş görmeden uyur kıyıda balıkçıları.
Pusulaları bir güldür açık denizde.
Yaralı mendilleri hiç omayan ufuk
ekler büyük ay ve balık billurlarını.

Bir sert, beyaz çektiriler tacı kuşatır,
bütün kumdan saçları, tuzdan alınları.
Deniz perileri inanır telkin etmeden
ve gelirler göstersek bir bardak tatlı su.

Sesi ey zeytin renginde Salvador Dali!
O çevrilen rengini çağının rengiyle,
o yetersiz, delikanlı fırçanı değil,
sınırlı sonsuzluk tutkunu övüyorum.

Yaşarsın yeni mermerler üstünde, saf ruh.
İnanılmaz biçimlerin loş ormanına
kaçıp. Elinin erdiği yerde düş gücün,
tattığın denizin sonesi pencerende.

Dünya sağır karışıklık ve gölgedendir
insanın gidip durduğu ilk sınırlarda.
Yıldızlarsa görünümü gizlerken, açar
dönencelerinin kusursuz çizimini.

Zamanın akışı durulur ve düzenlenir
şu bu yüzyılın sayısal biçimleriyle.
Ve titreyerek sığınır yenilmiş Ölüm
şimdiki dakikanın o dar çemberine.

Alsan kurşunlanmış kanatlı paletini
çağırırsın gündüzü zeytinin üstünden.
Büyük gününü bin yapılı Minerva'nın
ki ne yanlış çiçeğini tutar ne düşü.

Salvador Dali'nin doğup yerleştiği yer (Ç.n.)

Çağırırsın alında kalan eski günü,
inmeden ağzına, yüreğine insanın,
Baküs'ün candan asmalarıyla eğri
suyu götüren düzensiz gücün ürktüğü.

Uyarma bayrakları dikersin bir nice
gecenin parladığı karanlık sınırda.
Ressamsın, yumuşatsa dersin biçimleri
beklenmedik bir bulutun oynak pamuğu.

Yaratmak istemezsin denizde, rüzgârda
kavanozda balığı ve kafeste kuşu.
Biçimlersin saf gözbebeklerle baktıktan
sonra küçücük ve çevik vücutlarını.

Seversin o belirlenmiş, doğru maddeyi
hiç konaklayamadığı yerde mantarın.
Seversin kurulan yapıları yoklukta
basit bir şaka yerine koyup bayrağı.

Çelik pergel esnek, kısa şiirini söyler.
Bilinmez adalar yadsır küreyi şimdi.
Düz çizgi dik çabasını kesinleştirir.
Hendeselerini şakır bilgin kristaller.

Ama gül de, yaşadığın bahçedeki gül.
Hep gül, her zaman gül, o güney kuzeyimiz.
Kör bir yontu gibi yatışık ve yoğun gül,
yaratan çabayı bilmeden yeraltında.

Buluşlardan, taslaklardan arınmış saf gül,
açan bize güluşün ince kanadını.
(Uçmasına dalan iğnelenmiş kelebek.)
Denge gülü, acısız elde edilmiş gül.
Her zaman gül!

Sesi ey zeytin renginde Salvador Dali!
Kişiliğin, resimlerin bana ne derse
onu diyorum. Yetersiz, genç fırçan değil
oklarının şaşmaz yönüdür hep övdüğüm.

Şarkım güzel Catalunya gününe çaban,
açıklanabilen şeye sevgin içindir.
Şarkım yarasız, Fransız iskambilinden,
gökbilimci, yumuşak yüreğin içindir.

Şarkım kovaladığın yontunun özlemi,
seni sokakta bekleyen telaş korkusu.
Şarkım sedef ve mercandan bisikletinde
seni öven küçük deniz perisi için.

Ama loş ve yaldızlı saatlerde bizi
birleştiren ortak düşünceyedir şarkım.
Sanat değil gözümüzü körelten ışık.
Aşktır, dostluktur, kılıç oynatmaktır önce.

O senin sabırla boyadığın tuvalde
uykusuzluk tenli Teresa'nın göğsüdür,
sımsıkı saç lüleli kalleş Matilde'nin,
kaz oyunu* gibi boyanmış dostluğumuz.

Altın üzerinde konın parmak izleri
çizsin yüreğini sonsuz Catalunya'nın.
Işıtsın seni doğansız bir yumruk gibi
yıldızlar, çiçeklenirken resmin, yaşamın.

Bakma kanatları zardan su saatine,
bükülmez orağına alegorilerin,
fırçanı soy ve giydir hep açık havada
tayfa ve tekneyle dolu denize karşı.

1926

Karelere bölünüp üzerine kaz resimleri çizilmiş bir levhada zarla oynanan bir oyun. (Ç.n.)

ŞARKI

Pes perdeden ıtır ve notasız yürek,
ağır havada karar kılmış bir ezgi,
kuzeyler fatihi kıpırtısız yürek
yalnız kalmak isterim bırakıp seni.

Boynu uçurulmuş kutup yıldızında.
Sulara gömülmüş ve kırık pusulada.

1926

DENİZ PERİSİ İLE JANDARMA

(PARÇALARI)

Köpük ve zeytinlerin üçgensi görünümü
kaskatı gökyüzüne düşmüş yanlamasına.
Geriliyor kıvrımsız ve derin günün sesi
pembe omuzu gibi yıkanan bir çıplağın.

Tüy, keten kanatları, horozlar ve tekneler
açılmada. Yunuslar köprücülük oynuyor.
Yusyuvarlak çözüldü akşam vakti çıkan ay,
fısıltı ve reçine taşmada saf tepeden.

Su kıyısında şarkı söylüyor denizciler,
kar üstüne deyişler ve bambu şarkıları.
Şüpheli haritalar parlıyor gözlerinde,
havasız bir Çin, kızgın koru yok bir Ekvator.

Kordonlarını saplıyor bakır trompetler
hep uzak gökyüzünün pembemsi elma'sına...
O bakır trompetler ki denizciler çalar
savaşırlarken deniz halkıyla ve denizle.

Latin teknelerini iterekten geliyor
bir katır derisine gizlenmiş olan gece.
Sevimliliğin boyu gölge dolu ve deniz
yitirdi utancını, altın erdemlerini.

Yeşil çimende pembe, incecik ayaklarla
danseden üç güzeller, ah esin perileri.
Kabul edin şakıyan sungumu gökyüzünde,
tek bir sözü ve ayrı ayr dokuz şarkıyı.

1927

GÖK ESTAMP*I

Yıldızların
yok nişanlıları.

Ne de sevimli
yıldızlar!
Bekledikleri prens
yükseltecek onları
gönlündeki Venedik'e.
Görünürler her akşam
pencere kafeslerinde,
—ah, binlerce katlı gök!—
el ederler içli içli
o kendilerini çeviren
gölge denizlerine.

Biraz sabır, güzeller,
hele bir öleyim ben
alırım sizi bir bir
sisten kısrağıma.

1927

Tahta, bakır üzerine oyularak basılmış resim. (Ç.n.)

ÜÇ RÜZGÂR ÖYKÜCÜĞÜ

I

Kıpkızıl geliyordu rüzgâr
tutuşmuş tepeden
ve yemyeşil kesiliyordu
derede.
Dönecek menekşe rengine,
sarıya ve derken...
Yayılıp gökkuşağı olacak
ekinler üzerinde.

II

Rüzgâr dindi.
Yukarda güneş.
Aşağıda
titrek yosunları
kavakların.
Ve titreyen
yüreğim.
Dindi rüzgâr
akşamın beşinde.
Tek kuş yok.

III

Meltem
lüle lüle bükülmüş
kızların
saçları gibi.
Dalgacıkları gibi
eski tahtaların.
Meltem
fışkırıyor su gibi
ve yayılıyor
—beyaz bir belsem gibi—
boğazlar boyunca
ve bayıla kalıyor
çarpınca
dağın sertliğine.

1927

TÜRLÜ OTLARDAN BİR DEMET

KİTAP

I

Bahçe simsarı
ot götürüyor bir demet.
Geziyor koku cildiyle.

Gece dallarına dönüyor
eski kuşların ruhları.
Gözyaşı pınarları gereken
bu sık ormanda ötüyorlar.

Buğulu camda yassılan
çocuk burunları gibi
bu kitabın çiçekleri de
o görünmez yıllar camında.

Açıyor bahçe simsarı
kitabını ağlayarak,
başıboş renkler soluyor
otlardan yaptığı demette.

II

Zaman simsarı
düş götürüyor bir demet.

BEN
Nerde acaba bu demet?

SİMSAR
Elinde tutuyorsun ya.

BEN
On parmağım da boş benim.

SİMSAR
Başında düşler esiyor.

BEN
Ya ne kadar yüzyıl geçti?

SİMSAR
Bir saat oldu demetimde.

BEN
Sabaha mı yolum akşama mı?

SİMSAR
Oturulmaz geçmiş zamanda.

BEN
Ah, acı meyveler bahçesi!

SİMSAR
Ay demeti daha kötü.

III

Ses demetini gösteriyor
dostun biri gizlice bana.

(Hişt... ses etme!
Gece eğiliyor gökten!)

Yitik bir kapının ışığına
yankısı koşuyor tüm yüzyılların.

(Hişt... ses etme!
Gece sallanıyor rüzgârda!)

(Hişt... ses etme! Dolanıyor
parmaklarıma eski öfkeler)

1927

OKUL

ÖĞRETMEN
Kim o evlenen kız
rüzgârla?

ÇOCUK
Bütün isteklerin
kızı o.

ÖĞRETMEN
Rüzgâr ne verdi
armağan?

ÇOCUK
Üstüste resimler,
altın kasırgalar.

ÖĞRETMEN
Kızın verdiği ne?

ÇOCUK
Açılmış yüreği.

ÖĞRETMEN
Adı ne o kızın?

ÇOCUK
Adı mı? Bir giz o.

1927

ŞARAPLI EKMEK ÂYİNİNE OD

(PARÇA)

SERGİ

*Pange lingua gloriosi corporis misterium.**

Kadınlar ağlıyordu çivi süslü duvardan,
gördüğümde ey yaman Tanrı, âyinde seni,
yedi genç ve baş çeken boğanın izlediği
çırçıplak ve çırpınan küçük bir çocuk gibi.

Ah öyle canlıydın ki, Tanrım, buhurlukta sen.
Baban saplamıştı da ateşten iğnelerle.
Tabiplerin camdan bir kavanoza koyduğu
zavallı bir kurbağa yüreği gibi çarpan.

O yalnızlık taşı ki içersinde ot inler
ve üç ses perdesini yitiren karanlık su
dikiyor kar kaplı sümbül sütununu senin
dolaşan tekerlekler, faluslar dünyasına.

Bakıyordum o yüzen lezzetli biçimine
yağ yaraları, ecel çarşafı arasında,
gözlerimi tatlıca çevirip nişan almak
için, kara kuşsuz, uykusuzluk hedefine.

İncilden bir dua. Anlamı: Ey dil, öv bu görkemli gövdenin gizemini. (Ç.n.)

Sana, demirlemiş Tanrı, böyle sahip olmak
isterdim işte. Küçük bebeğe un davulu.
Doğru anlatımda birleşen meltem ve madde,
bilmeyen ten sevgisi için adını senin.

Uğultusu gitmez, kısa biçim, işte böyle,
minnacık ve sonrasız İsa, terli insanın
iğrenç sözüyle haça gerilmiş, ölmüş olan,
ey bin kez yinelenmiş olan kundaklı Tanrı.

İlâhi okuyordu kadınlar o kuzeysiz
kumda, hazır gördüğüm zaman âyinde seni.
Beş yüz melek. görkem ve mürekkep melekleri,
tadıyordu ilgisiz kubbede salkımını.

Ey kutsal biçim, açı tepesi çiçeklerin,
kesin gününü orda bulur bütün açılar,
orda sayı ve ağız biçim verir ışığın
insansı ve un kaslı tenine aramızda!

Ey sınırlı biçim, anlatmak için koyultan
kalabalık ışığı, duyulan uğultuyu!
Çevrilen kar müziğin buz parçacıklarıyla!
Sen ey bütün damarlarda çıtırdayan alev!

DÜNYA

Agnus Dei qui tollis
*pecata mundi. Miserere nobis.**

Esiyordu bir taban ve taraça gecesi
güvercinlerin kuru gözleri arasından.
Islak gümüşle kaplıyordu yosun ve billur
bütün kentlerin çimentodan omuzlarını.

Süslenme masalarında duruyordu jilet
o sabırsız doğranmış boyun susuzluğuyla.
Ölünün evinde çocuklar kovalıyordu
bir kum yılanını en karanlık köşeye dek.

Uyumuş yazıcılar ta ondördüncü katta.
Orospu, tırmalanmış billur memeleriyle.
Böcek titreşiminde kablolar ve yarımay.
Boş meyhaneler. Çığlıklar. Su içre kafalar.

Parlak kaşıklarla silahlanmış üç bin kişi
geliyordu bülbülü öldüren adam için.
Bir diller ve uçan karıncalar yağmurunu
silerek ağlıyordu ninelerle papazlar.

Beyaz yüzlü gece. Yüzü olmayan hiç gece.
Aşağıda güneş, ay. Acı dünya gecesi.
İki karşıt yarı ve bilemeyen bir adam
kelebeği ne zaman kalkacak saatlerden.

Bir çocuk var kanadı altında ejderhanın.
Kanı çekilmiş yıldızda yürek tayları var.
Gülün unuttuğunu isterdi tekboynuzlu,
kuş dilerdi suların yasakladığı şeyi.

İncilden bir dua. Anlamı: Herkesin günahlarını kaldıran Tanrı Kuzusu, acı bize. (Ç.n.)

Yalnız senin o dengeli ışıktan âyinin
dindiriyordu çözülen aşkın bununu.
Yalnız senin âyinin, kurtaran manometre
saatte beş yüzü fırlatılan yürekleri.

Çünkü anahtarıdır simgen gök ovasının,
orda karışır işte yara ile harita
şakıyarak, ışık salar ateş boğasını,
orda kesinleşir kokusu ılık gülün.

Çünkü simgen anlatır kurtçuğu ve meltemi.
O buluşma noktası dakikayla yüzyılın.
Ölülerin aydın evreni, karınca yuvası
sağların, kar adamı ve alev karasıyla.

İşte elinde sonu mutsuzluğunun, dünya.
Dipsiz uçurumdan o sürekli korkuna son.
Ey birbirine eşit üç sesli tutsak kuzu!
Sevginin ve düzenin değişmez kutsallığı!

ŞEYTAN

Derin, körelten günü gıcırdayan maddenin,
yıldız cıvasının, kılıçların eğri günü
bildiriyordu gelen o sevgisiz vücudu
açılmış pazar gününün tüm köşelerinden.

Özlemi yok, düşü yok güzelliğin biçimi.
Uğultusu başıboş ve çılgın yüzeylerin.
İliği şimdinin ve mermerden bir bedenle
sularda yüzer gibi görünen güvenlilik.

Ey çırpınan ve kaçan vücudu güzelliğin.
Damarların bir ânı, göbekte yumuşaklık.
Duvarlar arasında aşk, sınırlı öpüşler
o kesin korkusuyla tutuşup yanan sonun.

Gündoğusu okşayan elin, ışık güzeli.
Erkeği ve kasırgası yumuşakçaların,
büklümlerin. Tutuşan duygun ten için ateş.
Tanrıya doğru uçan hıçkırık için nikel.

1926

YALNIZLIK

Zor incelik:
Bir beyazlığı mı arıyor dünya,
tam ve sonsuz yokluğu?

JORGE GUILLEN

O düşünceli yalnızlık
taş ve gülde —ki ölüm, uykusuzluk
onda özgür ve tutsaktır—
donmuştur ak uçuşunda,
buzla yaralanmış günü şakıyor.

Bitmez sessizlik biçimli,
mimarî biçimli yalnızlık içre
sık ormandaki bir kuşun
asılı duran cırnağı
delemez karanlık tenini senin.

Sende kalsın, unutmuşum.
çılgın yağmurunu damarlarımın,
sırılsıklam bedenimi:
kırıldı mı zincirlerim
ince bir gül olacağım kumlarda.

O çıplaklığımın gülü
çarşafı üstünde sağır ateşin
ve kirecin, düğüm kopup
ayla yıkandı mı, ve kör,
aşarım dinginlik suyunu senin.

Nehrin büklümünde iki
kuğu, aklığını övüyor onun.
Üşümemiş, ıslak sesi
yayılıyor boğazından,
yuvarlanıp yükseliyor sazlıkta.

Undan yapılma gülüyle
ölçüyor ırmağı çırçıplak çocuk,
orman inceldiği sıra
o kristal uğultulu,
tahta uğultulu ilk müziğiyle.

Herdemtazeler korosu
fırdönüyor sonsuzluktan çıldırıp.
Anlamlı devimleriyse
yalnızlığı süzen iki
küresini yaralıyor hartanın.

Yaldızlı metal sinirler
kavramış harpayı, inleyişini,
ince ya da çın çın öten
güzelim çalgı bir nice,
ülkeni arıyor, yalnızlık! senin.

Erişilmezken öyle sen
o yeşil cüzamı için seslerin,
yokken olağan yükseklik
ve ta sana vardıracak
bilgili bir dudak iniltimizi.

1928

JOSE DE CIRIA Y ESCALANTE'NİN ÖLÜMÜNE

Kim der seni gördüm, hem de ne zaman?
Işıyan gölgenin üzüntüsü, ah!
Rüzgâr, saat: bu iki ses çınlayan,
senin yokluğunda yüzerken sabah.

Kürengi bir sümbül çılgınlığı var,
sarıyor o güzel başını senin.
İnsan! Tutkul Yakan acı! Dualar.
Ay olup dön, hiçlik olup yüreğin.

Dön: fırlatacağım sıcak mevsimle
ve kırmızı balıklarla bulanık
ırmağa elmanı kendi elimle.

Sense yeşil, soğuk, yukarda artık
unut beni, bu boş dünyayı bile
ince, dost Giocondo'm, alasmarladık.

1926

BİLİRİM Kİ YÜZÜM OLACAK DİNGİN

Bilirim ki yüzüm olacak dingin
bir yansımaz kuzeydeki yosunda
Sâf ayna, ey bekçi Merkür, koynunda
şiirimin duracak nabzı, bilirsin.

Sarmaşık ve serinliği ipliğin
bıraktığım tende yasa olur da
yüzüm bir eşine dönmez mi kumda
soluk, eski timsah sessizliğinin.

Dilimde, bu donmuş kumru dilinde
alev yiter, ıssız kırmenekşesi
tadı kalır, bense günün birinde

acılı dalyalar kümelenmesi
olurum ve katı dalın cisminde
ezik kuralların özgür simgesi.

1930

ISAAC ALBENIZ'İN MEZAR TAŞINA

Bu görülen taşta, ki siyah çamur
ve ölüm otları üzre yükselir,
olgun güneş saklı ve gölgeden lir,
boş, yalnız bir şarkı testisi durur.

Cadiz'den Granada'ya bir tuzdur
ki suda sonsuz bir duvar dikmiştir,
gölgen altın günde bir inleyiş, bir
Endülüs atıdır, gidişi mağrur.

Ey ufacık elli, güzelim ölü!
Ey atmaca gözü, ey sağlam yürek!
Ey müzikle, iyilikle örgülü!

Yayılmış kar, uyu sonsuz göğe dek.
Ateşin kış düşü ve yazın külü.
Uyu, eski yaşamını silerek!

1935

KORKUYORUM YİTİRMEKTEN

Korkuyorum yitirmekten o eşsiz
yontu gözlerini senin ve gece
yüzüme koyan ezgiyi, kimsesiz
gülünü ah soluğunun, öylece.

Yanarım bu kıyıda dalsız nesiz
bir kütük olmama; yanarım nice
çiçeksiz olmama, kilsiz, meyvesiz;
keder kurdu beslenmeye gelince.

Sen eğer bir gizli gömüysen bende,
çarmıhımsan, kederimsen ıpıslak,
bir köpeksem eğer senin ülkende,

kazancımı benden almamaya bak,
süsle ırmağının suyunu sen de
bu deliren gözümde, yaprak yaprak.

1936

PERU'LU CARMELA'YA

Yaseminden gündüzün elimdir ışıttığı
yazarken o mürekkep ve saç adını senin;
istediğim, şiirimin yönsüz külünde, zengin,
sıcak yazın kiliydi ve gündüzün ıslığı.

Kanım bahar sazları örerken, insanlığı
bilmez suyu bir kemik Apollon siler, yeğin;
Verir ince şap yeli ve düş iğnesi, derin
tohum sessizliğine başak kudurganlığı.

Bu ölüm kalım savaşında öz şiir için,
gül ve dize, ölçü ve esrime savaşında
güneşin bir eşidir lûtfun, eski sevincin.

Sen varsın ince belli esmerlerin başında!
Ey metalin Peru'su ve kara bezginliğin!
Ey İspanya, ölü ay, ki durur sert taşında!

MERCEDES*E, UÇUŞUNDA

Kaskatı bir ışık kemanısın sen,
gök kayalarında buz tuttun artık.
Bir ses oldun hançerisiz, karanlık,
her yerde çınlayan, öyle sessizken.

Beyazlığın o sonsuz görkeminden
kayan kardır senin düşüncen, yazık.

Yüzündür o bitmez tükenmez yanık,
yüreğin güvercin, salıverilen.

Yok zinciri, şakır şimdi havadan
bir zambak yarası, kokulu, temiz
bir sabah ezgisi, ışıktan orman.

Bizse derdimizin köşesindeyiz,
çelenk örüyoruz karasevdadan
burda senin için gündüz gece biz.

Bir kadın adı (Ç.n.)

OZAN, SEVGİLİSİNDEN KENDİSİNE YAZMASINI İSTİYOR

Boş senden yazılı bir söz beklemek
her şeyim benim, ey ölü yaşayan,
düşünürüm solan çiçekle, bir an
bensiz olmam seni yitirmem demek.

Ölümsüzdür hava. Taş tanımaz pek
gölgeyi, sakınmaz, kalır durağan.
Aydan buz içinde bir baldır yağan,
canevim hiç ona duyar mı gerek.

Bense üzgünüm çok. Paraladım da
damarlarımı, ben pars ve güvercin,
gövdende zambak ve diş savaşında.

Bir sözün bu çılgınlığa son versin,
ya da iç geceme kavuşayım da
gönül bir karanlık huzura ersin.

ÖLMÜŞ KÜÇÜK KIZA ŞARKI

Öldüren ay çayırı
ve yerin altında kan.
Eski kanın çayırı.

Dünkü, yarınki ışık.
Otun öldüren göğü.
Günü, gecesi kumun.

Rasladım ölü kıza.
Öldüren yer çayırı.
Ufacık, ölü bir kız.

Köpek dam üzerinde.
Geçen sol elimdi hep
arasından dağların
kurumuş çiçeklerle.

Gülden olma katedral.
Günü, gecesi kumun.
Ufacık, ölü bir kız.

Bir ölü, bir de adam.
Yapayalnız bir adam,
ufacık, ölü bir kız.

Oldüren ay çayırı.
İnleyip titriyor kar
ötesinde kapının.

Bir adam. Ve? Dedim ya.
Yalnız bir adam ve kız.
Çayır, aşk, ışık ve kum.

1933

ENDÜLÜS GEMİCİLERİNİN GECE ŞARKISI

Ne güzeldir yol Cadiz'den
Cebelitarık'a!
Geçtiğimi bilir deniz
iççekişlerimden.
Ne çok gemi var, ah kız ah,
Malaga limanında!
Cadiz'den Sevilla'ya
ne çok limon küçük küçük!
Ağaçları tanır beni
iççekişlerimden.
Ne çok gemi var, ah kız ah,
Malaga limanında!
Sevilla'dan Carmona'ya
bir tek bıçak yok.
Yarımaydır kesen
ve yaralı gider rüzgâr.
Dalgalar, ah oğlan ah,
nasıl da götürür atımı!
Ben ölü tuzlalarda
unuttum yavrum seni.
Varsa bir yürek isteyen
değişirim unutuşla.
Dalgalar, ah oğlan ah,
nasıl da götürür atımı!
Deniz örtsün seni, Cadiz,
ilerleme buraya dek.
Sevilla, kalk ayağa,
boğulursun ırmakta.
Ah kız ah!
Ah oğlan ah!
O ne güzel yol!
Limanda ne çok gemi var
ve kumsalda ne çok soğuk!

ŞARKI

Ağır ezgisinde
altın renginin
kavak ağacım
yapyalnız şimdi.
Bir delice
kuş gelmeksizin.
Ağır ezgisinde
altın renginin.
Ayaklarıma koşuyor
ırmak sert, derin,
ağır ezgisinde
altın renginin.
Bense akşamla
omuzunda kendimin.
kurdun öldürdüğü
bir kuzu gibi
ağır ezgisinde
altın renginin.

1934

MIGUEL PIZARRO

Miguel Pizarro!
Bir ok, hedefsiz!

Nerde var su
onun beyaz kuğusu için?

Sevimsiz tayfalarla
Japonya bir gemi.

Bir ay, bin fener.
Boyalı kâğıt düşleri.

Kaya Miguel Pizarro
arasında kayayla ipeğin.
Yok gibi parlar ipek,
kayaya kuşlar gelir.

Gemini durduramaz
saman sarısı deniz.
İskele tarafından
eğri üzgârlar öper seni.

Miguel Pizarro.
Bir ok, hedefsiz.

(Bu paravananın tersi.)

Hedefsiz ok
hedefsiz.

(Beyaz kasımpatları.)

Hedefsiz ok
hedefsiz.

(Kiraz ağaçları kırlarda.)

Hedefsiz ok
hedefsiz.

(Çıplak, titreyen Ai-Ko.)

Hedefsiz ah
hedefsiz.

1934?

YERYÜZÜ VE AY

Ufak, saydam adamla kalakalıyorum,
o kırlangıç yumurtaları yiyen adamla.
Çıplak çocukla kalakalıyorum,
Brooklyn sarhoşlarının çiğnediği çocukla,
kemer altlarından geçen dilsiz sütbebekleriyle.
Küçük ellerini açmaya can atan damarların
[deresiyle.

Ipssız yeryüzü. Yeryüzü.
Ürperen yaygılar için yeryüzü,
bulutun kötücül bakışı için,
ıslak düşünce ve taze yaralar için.
Yeryüzünden kaçan her şey için yeryüzü.

Yanık nesneler için askıda kalan kül değil,
dillerini oynatan ölüler değil ağaçlar altında.
Göklerde meleyen çıplak yeryüzü bu
ve ardında bırakan hafif sürüsünü balinaların.

Sevinçli yeryüzü bu, sarsılma ne bilmez yüzücü,
çocukta raslıyorum ona ben ve kemer altlarından
[geçen yaratıklarda.
Yaşa nabzımdaki yeryüzü, eğreltiler dansındaki
[yeryüzü,
vakit vakit havada sert bir Firavun yüzü bırakan!

Kalakalıyorum soğuk kadınla
duru temiz yosunların yandığı yerde,
kalakalıyorum çıplak çocuğu çiğneyen
Brooklyn sarhoşlarıyla;
koparılmış belirtilerle kalakalıyorum
ayıların yavaş yemeğinden.

Ama işte o zaman atılıyor ay merdivenlere,
gök muşambasıyla ve duygun talkla kentler kurarak,
dönemeçsiz ovayı mermer ayaklarla doldurup

ve ufak ufak pamuktan kahkahalar unutup
[sandalyelerin altında.
Ah Diana, Diana, boş Diana!
Arının çılgına döndüğü dışbükey ayna.
Benim yolculuk, ecel, lezzetli ve uzun ölüm
[düşkünlüğüm,
o kaçtığım çıplaklığının eldeğmemiş teni olmadan.

Yeryüzü, Tanrım! aradığım yeryüzü bu.
Ufkun kıvrımı, çarpıntı ve mezar.
Biten acı, yok olan aşk,
açılan kan kulesi yanık ellerle.

Ama merdivenlerden inip çıkıyordu ay
kansız mercimekler dağıtarak gözlere,
gümüş süpürgesiyle dövüp rıhtım çocuklarını,
görüntümü silerek havanın bitiminde.

1935

AY VE BÖCEKLERİN GÖRÜNÜMÜ

(Ozan Hazreti Meryem'den yardım diliyor)

Dilerim tanrısal Meryem anamızdan,
bütün varlığın o göksel sultanından dilerim,
versin bana küçük küçük hayvanların saf ışığını,
ki sadece bir harfleri vardır onun sözlüğünde,
o ruhsuz hayvanlar, yalın biçimler,
kedinin aşağılık bilgeliğinden uzak,
baykuşların saymaca derinliğinden uzak,
atın heykelimsi bilgisinden uzak,
gözsüz seven yaratıklar
tek bir duygusuyla dalgalı sonsuzluğun
ve büyük yığınlar halinde birikenler
yem olmak için kuşlara.
Dilerim düz hayvancıkların
bildiği tek boyutu,
esirgemek için toprakla kaplı nesneleri
kunduranın o sert suçsuzluğu altında;
hiç kimse ağlamaz anladığı için
pazarı dolduran binlerce, binlerce ufak ölüyü,
başları vurulmuş soğanların çin kalabalığını,
eski, ezik balıkların kocaman sarı güneşini.
Sen, hep korkunç Meryem anamız, bütün gökler
[balinası.
Sen, şakacı Meryem anamız. Zehirli maydonozun
[komşusu *(metinde aynen)*
Bilirsin, anlıyorum dünyanın en küçük etini.

OMEGA

(ÖLÜLER İÇİN ŞİİR)

Otlar.
Keseceğim sağ elimi.
Bekle.
Otlar!
Bir cıvadan eldivenim var, bir de ipekten.
Bekle.
Otlar!
Hıçkırma. Sus, duyarlar bizi.
Bekle.
Otlar!
Yontular devriliyor
açılırken büyük kapı.
Otlaaaar!!

KURALLAR

I

Dünün raslanan kuralı
üzerinde bu gecemin;
bir parıldayış gencecik,
bembeyaz karlara karşı.
Sevmez sana yer açmayı
bu gizli gözbebekleri,
askıda ay esmerleri
açılmış yürekle; ama
aşkım biçeminin arar
kımıldamadığı bahçeyi.

II

Yayılmış yaprak altında
kalça ve göğüs kuralı;
eski ve yeni uyanmış
erdemi ilkbaharın da.
Çıplaklığımsa yazgına
dalya olmak ister şimdi,
sayı ve çılgınlık için
arı, uğultu ve şarap;
aşkımsa yelde, ezgide
arar saf bir deliliği.

NİNNİ

ÖLÜ MERSEDESE

Uyur görüyoruz işte biz seni.
Suyun kıyısında tahtadan gemin.

Bir zamanki beyaz prenses.
Uyu karanlık gecede!
Kar toprağı, vücudu.
Uyu tanda, uyu hep!

İşte uyur, uzaklaşır gidersin.
Suyun kıyısında sis ve düş gemin!

ŞARKI

Acı zakkumun hıçkırdığını
bir işitseydin
ne yapardın, sevgilim?
Göğüs geçirmez miydin?

Bir görseydin ışığın
sana seslendiğini giderken,
ne yapardın, sevgilim,
denizi düşünmez de?

Seni seviyorum! deseydim
birgün zeytinlikte sana,
ne yapardın, sevgilim?
Bir bıçak saplardın bağrıma!

ŞARKI

Seni bir öpseydim ben
dinlemeden kendimi.
o ne kiraz dudaklar
öyle! der miydim?

Sen
koca bir romantikdin!
İçerdin kaçamak
ninenin sirkesini.
Bir yaban yaseminine
benzedin gittin.
Ama bir başkasıydı
sevdiğim. Ne acı, değil mi?
Bir adı kum üzerine
yazan biri.

HALK ŞARKILARI
(CANTARES POPULARES)

ÜÇ YAPRAK

1

Yaprağı altında
minenin, hayın
sevgilim duruyor:
Tanrım, ne yazık!

2

Yaprağı altında
marulun işte
hayın sevgilim var,
ateş içinde.

3

Yaprağı altında
maydanozun hem
hayın sevgilim var,
ama gidemem.

DÖRT KATIRCI

1

Tarlaya giden
dört katırcıdan
kır katıra bineni
esmer ve yüksek.

2

Su başına giden
dört katırcıdan
kır katıra bineni
çaldı gönlümü.

3

Irmağa giden
dört katırcıdan
kır katıra bineni
sevgilim benim.

4

Ne ateş ararsın
sokak başında
çıkıyorsa yüzünden
capcanlı bir kor.

CHINITAS'IN KAHVESİ

1

Chinitas'ın kahvesinde
Paquiro der ağabeysine:
«Daha toreroyum ben senden,
daha yiğit, daha çingene.»

2

Chinitas'ın kahvesinde
Frasquelo'ya der Paquiro:
«Daha çingeneyim ben senden,
daha yiğit, daha torero.»

3

Çekti Paquiro saatini,
şunları dedi sonra:
«Saat dört buçuktan önce
inan ki ölür bu boğa.»

4

Dışarı çıktı kahveden
herkes, dört olunca saat
ve bir torero afişi
oldu Paquiro sokakta.

KÜÇÜK HACILAR

Roma'ya doğru yürür
iki akraba,
evlendirsin diyerek.
orada Papa.

Oğlan bir sombrerito*
giymiş muşamba,
hacı kızın giydiği
kadife şapka.

Victoria köprüsünden
geçtiklerinde
sağdıç kadın sendeler,
düşer gelin de.

Ve saraya vardılar,
çıktılar yukarı,
salonda bir ürkeklik
aldı bunları.

Papa adın ne diye
sordu oğlana,
Oğlanınki Pedro'ydu,
kızınki Ana.

Sonra Papa yaşınız
kaç sizin dedi.
Yaşım on beş dedi kız,
oğlan on yedi.

Papa sordu, peki ne
taraflısınız?
Oğlan Antequera'lı,
Cabra'lıydı kız.

Sombrero (şapka) sözlüğünün küçültme eki almış biçimi. (Ç.n.)

Papa gelelim dedi
günahınıza.
Oğlan tek bir öpücük
vermişti kıza.

Ama küçük hacı kız
utangaçtı pek,
kızarıverdi yüzü
gül gibi, ürkek.

Papa bunun üstüne
dedi bir ara
odasından: Darısı
tüm hacılara!

Ve çamlar uzun uzun
çaldı Roma'da,
iki hacı evlendi
çünkü orada.

XVIII. YÜZYILIN SEVİLLA KIZLARI

1

Yaşa Sevilla!
Sevilla kızlarının
şallarında hep
yazar şöyle bir yazı:
Yaşa Sevilla!

Yaşa Triana!
Yaşayın siz oralı
delikanlılar!
yaşayın sevillalı
beyler, hanımlar!

2

Gider de getiririm.
Macarena'yı neyi
gider de getiririm.

Gider de getiririm:
Seninkine benzeyen
bir yüzü hiç görmedim.
Macarena'yı neyi
gider de getiririm.

3

Ah Sevilla ırmağı
ne güzel yolun
beyaz yelkenler, yeşil
dallarla dolu.

JAEN ESMERLERİ

XV. YÜZYIL HALK ŞARKISI

Üç mağripli yaktı beni
Jaen'de:
Axa, Fâtıma, Marien de.

Üç mağripli kız, civelek,
işleri zeytin devşirmek,
devşirilen onlardı tek
Jaen'de:
Axa, Fâtıma, Marien de.

Devşirilip kendileri
baygın dönerlerdi geri
kül renginde benizleri
Jaen'de:
Axa, Fâtıma, Marien de.

Mağripli üç yiğit dilber
elma toplamaya gider,
toplanırdı birer birer
Jaen'de:
Axa, Fâtıma, Marien de.

Deyin onlara: Kimsiniz
kızlar, gönül çalanlar? Biz
hristiyan mağripliyiz
Jaen'de:
Axa, Fâtıma, Marien de.

HAYDİ BAĞIRIP ÇAĞIRIN

Çıktım da yeşil bir çama
onu görmeyi umarak,
ah! bindiği arabanın
tozunu farkettim ancak!

Haydi bağırıp çağırın;
o kargaşa yavaşladı,
yaylım ateşi başladı.

Mağripliler sokağında
bir güvercin öldürdüler.
Tacın için ellerimle
çiçek yolsam birer birer.

Haydi bağırıp çağırın;
o kargaşa yavaşladı,
yaylım ateşi başladı.

Kırlara çıkma güvercin,
benim oranın avcısı,
ateş edip vursam seni
içime işler acısı,
bilsen nasıl üzer beni.

Haydi bağırıp çağırın;
o kargaşa yavaşladı,
yaylım ateşi başladı.

MONLEON DELİKANLILARI

(Salamanca'lı şarkıcı Ledesma)

Monleon delikanlıları
erkenden çıktı tarlaya,
corrida*ya yetişmeye
yer değiştirip yavaşça.
Dul kadının oğlu ise
kalakalmıştı arkada.
— Ödünç mödünç dinlemeden
gitmeliyim ben boğaya.
— Dilerim yolda raslarsın,
alır seni bir araba,
şapkanla kunduraların
sol taraftan sarka sarka.
Garroçon*lar toplanır hep,
yürür basık boğazlara,
soruştururlar boğayı,
boğa kapalıdır ama.
Yolun ortasına gelip
orda sorarlar çobana.
— Boğa kaç yaşında dersin?
— Şöyle sekiz yaşında var.
Aman yanına varmayın
çocuklar, belâlıdır ha,
emdiği sütü ben kendi
elimle vermiş olsam da.

Az sonra dört babayiğit
alanda çıktı ortaya;
Manuel Sanchez ses etti
boğaya, etmeseydi ah,
sürüklendi bir toynağın
ucuyla bütün alanda;

Boğa güreşi. (Ç.n.)
Boğa güreşinde hayvana kargı ile saldıran atlı. (Ç.n.)

içler acısıydı hâli
boğa bıraktığı zaman.
— İşim bitik be kardeşler;
dostlar, ecel geldi başa;
içerimde üç mendil var,
dört oldu koyduğumla da.
— Aman yardımıma koşsun
haber salın da papaza.

Günah çıkaramadı hiç,
ecel yetmişti o anda.
Monleon'un ağasından
isterler öküz, araba,
boğa kurbanı Manuel
Sanchez'i ordan almaya.
Durdurdular arabayı
dulun kapısından yana.
— Oğlunuz var içersinde
istediğiniz gibi tam.

SEVILLA NİNNİSİ

Deniz nedir bilmiyor
bu küçük kaplumbağa;
onu çingene doğurmuş,
salıvermiş sokağa.
Ya! denizi yok,
yo! denizi yok;
denizi yok,
salıvermişler sokağa.

Bu minnacık oğlanın
beşiği yok;
babacığı marangoz,
yapıverir bir tane.

İSKAMBİL KIRALLARI

Annen bir kıral isterse
iskambilin var dört beyi!
Maça beyi, kupa kıralı,
sinek beyi, karo beyi.

Kaç, yakalarım seni,
koş, tutarım seni,
bak, çamurla doldururum
yüzünü senin.

Çekilirim
zeytin ağacından,
ayrılırım
hasırdan,
el çekerim
sarmaşıktan
bunca sevmiş olmaktan seni.

TARARA

Tarara, evet;
Tarara, hayır;
gördüm çocuğum
ben Tarara'yı.

Tararam giyer
yeşil elbise
bol fırfırları
ve zilleriyle.

Tarara, evet;
Tarara, hayır;
gördüm çocuğum
ben Tarara'yı!

Tararam ipek
kuyruğun süsler
katırtırnakları,
naneler üzre.

Deli Tarara.
Kıvır belini
zeytinliklerin
gençleri için.

ZORONGO*

Sevdiğimin elleri
üstlük işledi sana
danteliyle şebboyun,
su peleriniyle, bak.
Nişanlım olunca sen,
o beyaz ilkbaharda
dört gümüş hıçkırıktı
atında dört toynak da.
Küçük bir kuyudur ay.
Çiçekler hiçtir bana,
varsa yoksa kolların
gece sardığın zaman,
varsa yoksa kolların
gece sardığın zaman.

Bir Endülüs halk dansı. (Ç.n.)

DON BOYSO ROMANSI

Don Boyso yol alır
soğuk bir sabahta,
Mağrip ülkesinde
kendine eş arar.
Çamaşır yıkarken
bulur bir pınarda.
— İşin ne mağripli
Yahudi kız orda?
Azıcık yol ver de
soğuk su içsin at.
— Şu at da çatlasın,
şu binen adam da,
değilim Yahudi,
mağripli ben asla.
Hristiyanım ben,
tutsağım burada.
— Götüreyim seni
sen hristiyansan,
sarıp sarmalarım
ipek kumaşlarla,
bırakıp gideyim
mağripliysen ama.

Ne diyecek deyip
aldı kızı ata;
kız konuşmadı hiç
ilk yedi konakta.
Varınca bir yeşil
zeytinli tarlaya
ağlaması tuttu
o çayırlıklarda.
— Ömrümün kırları,

çayırlar, çayırlar!
Burda bu zeytini
diken kıral babam,
hep benim olurdu
diktiği ne varsa;
ipek eğirirdi
kıraliçe anam,
güreşirdi âbim
Don Boyso boğayla.
— Nedir adın senin?
— Bana Rosalinda
derler, öyle konmuş
ben doğduğum zaman,
göğsümde bir güzel
gül varmış da ondan.
— Tamam, kardeşimsin
sen bu nişanlarla,
sevinç kapıları
açsın hemen anam
oğlu gelin değil
kızını buldu, bak.

içindekiler

ÇİNGENE ROMANCEROSU
(ROMANCERO GITANO)

Ay, ay romansı	9
Preciosa ve yel	11
Çıngar	14
Uyurgezer romans	16
Çingene rahibe	19
Kocalının biri	21
Kara acı romansı	23
San Miguel	25
San Rafael	27
San Gabriel	29
Antonio El Camborio'nun Sevilla yolunda tutuklanması	32
Antonio El Camborio'nun ölümü	34
Sevdadan ölmüş	36
Eceli gelmişin türküsü	38
İspanya Guardia Civil'i romansı	40

Tarihten üç romans

Santa Olalla'ya işkence	44
Atlı Don Pedro'nun güldürüsü	47
Thamar ile Amnon	50

OZAN NEW YORK'DA
(POETA IN NUEVA YORK)

Columbia University'de yalnızlık şiirleri

Gezi dönüşü	57
1910	58
Üç arkadaş rondosu ve masalı	59
Menton'da çocukluğum	62
Zenciler	64
Harlem kıralına od	66
Terkedilmiş kilise	71

Sokaklar ve düşler

Ölüm dansı	73
Kusan kalabalığın görünüşü	77
İşeyen kalabalığın görünüşü	79
Adam öldürme	81
Hudson üzerinde noel	82
Uykusuz kent	84
New York'un kör yaylımı	86
İsa'nın doğuşu	88
Tan	89

Edem Mills gölünden şiirler

Edem gölünden iki şiir	90
Canlı gök	92

Çiftçi kulübesinde

Stanton çocuk	94
İnek	97
Kuyuda boğulmuş kız	98

Ölüme önsöz

Ölüm 99
Oyuğa noktürn 100
İki mezarlı bir görünüm ve bir Asur köpeği 103
Yıkıntı 104
Ay ve böcekler görünümü 105

Kente dönüş

Eczane ve ihbar 108
Yahudi maşatlığı 111

İki od

Roma'ya doğru haykırış 103
Walt Whitman'a od 116

New york'dan kaçış

Küçük Viyana dansı 121
Dallarda vals 123
Ozan Havana'ya varıyor 125
Küçük sonsuz şiir 126
Ay, en sonu durabilir 127

IGNACIO SANCHEZ MEJIAS'A AĞIT
(LLANTO POR IGNACIO SANCHEZ MEJIAS)

Süsme ve ölüm 131
Dökülen kan 133
Kalan ceset 136
Giden can 138

ALTI GALICIA ŞİİRİ
(SEIS POEMAS GALEGOS)

Santiago kentine madrigal 141
Kayıklı Meryem anamıza romans 142
Küçük memurun şarkısı 143
Boğulmuş delikanlıya noktürn 144
Ölü Rosalia Castro'ya ninni 145
Santiago'da ayın dansı 146

TAMARİT DİVANI
(DIVAN DEL TAMARIT)

Gazeller

Beklenmedik sevdaya gazel 151
Ürkünç birlikteliğe gazel 152
Umutsuz aşka gazel 153
Kendini belli etmeyen aşka gazel 154
Ölü çocuğa gazel 155
Acı köke gazel 156
Aşk anısına gazel 157
Karanlık ölüme gazel 158
Olağanüstü aşka gazel 159
Kaçmaya gazel 160
Yüz yıllık aşka gazel 161
Sabah pazarına gazel 162

Kasideler

Suyla yaralanmışa kaside 163
Ağıtlara kaside 164
Dallara kaside 165
Uzanmış kadına kaside 166
Açık havada düş görmeye kaside 167
Olmayacak ele kaside 168

Güle kaside 169
Altın kıza kaside 170
Karanlık güvercinlere kaside 171

DAĞINIK ŞİİRLER
(POEMAS SUELTOS)

Güllere ilâhi 175
Önsöz yerine 179
Her şarkı 182
Geniş mutfakta, ateş 183
Duyuyorum 185
Alnım yerde 186
Güneş bakır bulutlar 187

Esmer kızlar bahçesi

Revak 188
Akasya 188
Karşılaşma 189
Limon bahçesi 189

Süitler

Ülke 191
Ürperme 191
Akasya 192
Eğri 192
Kovan 193
Kuzey 193
Güney 194
Doğu 194
Batı 194

Aynalar süiti

Simge 195

Büyük ayna 195
Yansı 195
Işınlar 196
Karşılık 196
Toprak 196
Kapris 197
Şinto 197
Gözler 198
İlk 198
Uyuyan aynaya ninni 199
Hava 199
Karışıklık 200
Durgun su 200

Gece

Çizgiler 201
Prelüd 201
Gök köşesi 202
Tüm 202
Bir yıldız 202
Püskül 203
Bir 203
Anne 203
Anı 203
Öksüzler yurdu 204
Kuyrukluyıldız 204
Venüs 204
Aşağı 204
Büyük üzüntü 204

Fıskiyeler

Ülke 205
Kendi kendine konuşma 205
Bahçe 206
Bırakılma 206
Yaz 207
Umutsuzluk şarkısı 207

Çalarsaatler ormanı

Çalarsaatler ormanı	203
Çalılık	208
Genel görünüm	209
O	209
Düşün boğulduğu yer	210
Çalarsaatin yankısı	210
İlk ve son düşünüş	210
Sfenks saat	211
Sonsuz açı	212
Kutsal haziran akşamı	213
Kavak ve kule	214
Güvenilmez yalnızlık	215
Salvador Dali'ye od	217
Şarkı	221
Deniz perisi ile jandarma	222
Gök ıstampası	223
Üç rüzgâr öykücüğü	224
Türlü otlardan bir demet	225
Okul	227

Şaraplı ekmek âyinine od

Sergi	228
Dünya	230
Şeytan	232
Yalnızlık	233

Soneler

José de Ciria Escalante'nin ölümüne	235
Bilirim ki yüzüm olacak dingin	236
Isaac Albeniz'in mezar taşına	237
Korkuyorum yitirmekten	238
Peru'lu Carmela'ya	239
Mercedes'e, uçuşunda	240
Ozan, sevgilisinden kendisine yazmasını istiyor	241
Ölmüş küçük kıza şarkı	242
Endülüs gemicilerinin gece şarkısı	243

Şarkı 244
Miguel Pizarro 245
Yeryüzü ve ay 246
Ay ve böceklerin görünümü 248
Omega 249
Kurallar 250
Ninni 251
Şarkı 252
Şarkı 252

HALK ŞARKILARI
(CANTARES POPULARES)

Üç yaprak 255
Dört katırcı 255
Chinitas'ın kahvesi 257
Küçük hacılar 258
xviii. yüzyılın Sevilla kızları 260
Jaen esmerleri 261
Haydi bağırıp çağırın 262
Monleon delikanlıları 263
Sevilla ninnisi 265
İskambil kıralları 266
Tarara 267
Zorongo 268
Don Boyso romansı 269

FEDERICO GARCIA LORCA

BÜTÜN ŞİİRLER·2

Çeviren: Sait Maden

Bu ciltte ozanın şu yapıtları var:

1. Çingene romanserosu
2. Ozan New York'ta
3. Ignacio Sanchez Mejias'a ağıt
4. Tamarit divanı
5. Dağınık şiirler

Bunlardan ilk dördü ozanın olgunluk dönemi ürünü;
çağdaş İspanyol şiirinin baş

Bunlardan ilk dördü ozanın olgunluk dönemi ürünü;
çağdaş İspanyol şiirinin başyapıtlarından.
Dağınık şiirler
ozanın ölümünden sonra bulunmuş parçalardan oluşuyor.

İlk baskısı 1974'de yapılan bu çevirinin amaçlarından biri
aydın şiirleriyle halk şiiri gereçlerinin
ne ölçüde, ne gibi yaklaşımlarla kaynaşabileceği konusunu
tartışma alanına getirmekti.
Yazınımızın güncel sorunlarından biri olan bu konu
geçerliliğini korudukça
Lorca şiirinin yolgösterici niteliği de süreceğe benzer.

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

450 Lira

BÜTÜN ŞİİRLER·2 LORCA